

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра політології та державного управління**

**ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ
ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В
УКРАЇНІ**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:
студентка 6 курсу, 606 групи
Прокоп Любов Ігорівна
Керівник:
доктор політичних наук,
професор **Ротар Н. Ю.**

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ 2022 р.
Зав. кафедрою _____ проф. Круглашов А.М.*

Чернівці – 2022

Анотація

Дослідження процесу інституціоналізації молодіжної політики як сфери публічного управління в Україні пов'язане з низкою питань, зокрема теоретико-методологічного характеру, нормативно-правового регулювання та особливостями інституціоналізації молодіжної політики в локальній спільноті. Звідси випливають декілька проблем. По-перше, незважаючи на достатню кількість наукових праць у цій сфері, відсутнє узагальнене бачення історії «циркуляції» молодіжної політики між різними структурами центральних виконавчих органів влади, зокрема її вплив на розвиток молодіжної політики в Україні. По-друге, відсутність загального викладу щодо відстеження динаміки нормативно-правової бази від прийняття незалежності і до сьогодні – від державницького підходу з відголосками партерналістського радянського характеру до європеїзованого людинорієнтованого підходу. По-третє, проблема відсутності моделі оцінки ефективності молодіжної політики у територіальній громаді або складність її вироблення через різновекторність цієї сфери не дозволяє об'єктивно оцінювати та удосконалювати інструменти та механізми вироблення та реалізації молодіжної політики.

Метою дослідження є вивчення процесу формування та застосування механізмів та інструментів публічної політики у сфері молодіжної політики в Україні.

Досягнення цієї мети та виконання визначених завдань допоможуть ширше подивитися та розпізнати ці проблеми, а також побачити шляхи удосконалення молодіжної політики в Україні на загальнонаціональному, регіональному та локальному рівнях.

Ключові слова: публічне управління, інструменти і механізми публічної політики, молодь, молодіжна політика.

Abstract

The study of the process of institutionalizing youth policy as a sphere of public administration in Ukraine is connected with several issues. In particular of a theoretical and methodological nature, regulatory and legal regulation, and features of institutionalization of youth policy in the local community. Several problems arise from this. First, despite the sufficient number of scientific works in this area, there is no generalized vision of the history of the «circulation» of youth policy between various structures of the central executive authorities, particularly its influence on the development of youth policy in Ukraine. Secondly, there is a lack of a general overview of tracking the dynamics of the regulatory framework from the adoption of independence to today – from a statist approach with echoes of a paternalistic Soviet character to a Europeanized people-oriented approach. Thirdly, the problem of the lack of a model for evaluating the effectiveness of youth policy in the territorial community or the complexity of its development due to the multi-vector nature of this sphere does not allow for objectively assess and improve the tools and mechanisms for the development and implementation of youth policy.

The purpose of the study is to study the process of formation and application of public policy mechanisms and tools in Ukraine's youth policy field.

Achieving this goal and fulfilling the specified tasks will help to look more broadly and recognize these problems, as well as to see ways of improving youth policy in Ukraine at the national, regional, and local levels.

Keywords: public administration, tools, public policy mechanisms, youth, youth policy.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Прокоп Л.І.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	9
1.1. Концептуалізації поняття механізми та інструменти публічної політики в сучасній науці державного управління	9
1.2. Аналіз джерельної бази дослідження.....	19
РОЗДІЛ 2. МІСЦЕ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ПРОСТОРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	24
2.1. Основні етапи інституціоналізації управлінського простору молодіжної політики в Україні.....	24
2.2. Динаміка нормативно-правового регулювання молодіжної політики в Україні.....	34
2.3. Інституційна матриця вироблення та реалізації молодіжної політики в Україні.....	44
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ГРОМАДІ	51
3.1. Основні характеристики процесу формування предметного поля молодіжної політики в Чернівецькій громаді.....	51
3.2. Динаміка створення публічного механізму управління в сфері молодіжної політики.....	66
3.3. Інституціоналізовані інструменти вироблення та реалізації молодіжної політики в Чернівецькій громаді.....	78
3.4. Модель оцінки ефективності молодіжної політики в локальній спільноті.....	85
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	97
ДОДАТКИ	110

ВСТУП

Актуальність дослідження. Молодь як рушійна сила, найбільш активна і потенційна категорія населення завжди відіграла важливу роль у розвитку держави. Вона є демографічною та економічною основою, а особливо це видається актуальним в умовах війни та подальшій відбудові України. Довгий час молодь сприймалася, як декорація або використовувалася авторитарною владою у своїх цілях. Сьогодні ж перед Україною постає завдання остаточного затвердження абсолютно іншого європеїзованого підходу до вироблення та реалізації молодіжної політики. Основним завданням органів державної влади та органів місцевого самоврядування є підтримка молодих людей у перехідний період та включення їх в основні сфери суспільного життя.

Ще одним аспектом актуальності дослідження виступає задекларований європейський та євроатлантичний курс України. Тож, вона повинна зважати на принципи та підходи Європейського Союзу у сфері молодіжної політики зокрема. Ключовим тут видається забезпечення участі молоді у прийнятті рішень, що безпосередньо пов'язані з нею. Виконання завдань, що постають перед державою у цьому контексті можливо завдяки виробленню та реалізації такої молодіжної політики, що забезпечує функціонування дієвих інструментів та механізмів молодіжної політики як сфери публічного управління.

Варто зазначити, що багато науковців актуалізують тему молодіжної політики у своїх роботах. Проте, вона є настільки широкою та багатоаспектною, що пов'язано з самою категорією населення та багатовекторністю сфери, що вибір предмету дослідників часто ґрунтується на власному інтуїтивному відчутті.

Якщо окремі аспекти загальнонаціональної молодіжної політики є дослідженими або частково дослідженими, то предмет інституціоналізації інструментів та механізмів молодіжної політики у локальній спільноті є недослідженим взагалі. З огляду на це, вивчення сфери молодіжної політики Чернівецької територіальної громади є актуальним. А особливо важливим

постає розроблення моделі оцінки ефективності молодіжної політики у громаді для можливості її подальшого удосконалення.

Метою дослідження є вивчення процесу формування та застосування механізмів та інструментів публічної політики у сфері молодіжної політики в Україні.

З визначеної мети випливають такі **завдання**:

- концептуалізувати поняття *механізми та інструменти публічної політики* в сучасній науці державного управління;
- визначити основні етапи інституціоналізації управлінського простору молодіжної політики в Україні на національному та регіональному рівнях публічного управління;
- відстежити динаміку нормативно-правового регулювання молодіжної політики в Україні;
- розробити інституційну матрицю вироблення та реалізації молодіжної політики в Україні;
- визначити основні характеристики процесу формування предметного поля молодіжної політики в Чернівецькій громаді;
- запропонувати модель оцінки ефективності молодіжної політики в локальній спільноті.

Об'єктом дослідження є публічна політика у сфері молодіжної політики в Україні.

Предметом дослідження є інституціоналізація механізмів та інструментів публічної політики у сфері молодіжної політики в Україні.

До використовуваних **методів дослідження** з їх застосуванням відносимо:

- інституційний – при вивченні процесу формування та трансформації інститутів молодіжної політики в Україні;
- метод аналізу і синтезу – аналіз окремих частин законодавства про основні засади молодіжної політики в Україні та їх об'єднання для надання загального висновку;

- історичний – під час виконання завдання теоретико-методологічного характеру цей метод був застосований для дослідження трьох найпопулярніших моделей публічного управління, що розвивалися протягом XX-XXI ст. в політологічній науковій думці;
- порівняльний – для порівняння нормативно-правової бази регулювання молодіжної політики в Україні та Європі, а також для порівняння комбінацій досліджуваної сфери публічного управління з іншими сферами в органах місцевого самоврядування у різних містах західного регіону; для порівняння статистики щодо використання молоддю інструментів впливу на прийняття рішень у Чернівецькій громаді;
- крос-темпоральний, щоб проаналізувати загальний розвиток молодіжної політики в Україні протягом останніх 30-ти років;
- узагальнення – для надання загальної оцінки стану молодіжної політики та окремих її інструментів та механізмів, що функціонують в Україні.

Теоретичне і практичне значення роботи полягає у тому, що наукові напрацювання можуть бути корисними для подальших досліджень студентів та науковців у сфері молодіжної політики, а також інституційна матриця та запропонована модель оцінки ефективності молодіжної політики можуть бути цікавими та навіть слугувати базою для суб'єктів молодіжної політики, що формують та реалізують молодіжну політику на різних рівнях.

Апробація результатів дослідження. Апробацію здійснено у рамках Щорічної студентської конференції факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, що відбулася у Чернівцях 4 травня 2022 р. та під час XII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», що відбулася у Чернівцях 28 червня 2022 р. на базі кафедри політології та державного управління

факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича.

Практичний аспект апробації результатів дослідження відбувається через безпосередню реалізацію молодіжної політики на локальному рівні. Авторка роботи працює керівником проектного відділу комунальної установи «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді» при Чернівецькій міській раді.

Структура й обсяг роботи обумовлені предметом дослідження, його метою і завданнями. Вона складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, який налічує 123 найменування. Основний текст викладено на 91 сторінці, загальний обсяг роботи становить 141 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Концептуалізації поняття механізми та інструменти публічної політики в сучасній науці державного управління

Публічне управління як галузь науки державного управління розвивається у напрямі вивчення відомих моделей управління та пошуку нових, які вберуть у себе переваги всіх попередніх та запропонують нові способи та механізми задля покращення функціонування публічного управління на практиці.

Варто почати дослідження теоретико-методологічних засад публічного управління з визначення ключового поняття. «Публічне управління» – поняття складне та багатогранне, а отже, його можна розділити на два простіших: «публічний» та «управління».

Поняття «публічний» у етимологічних словниках трактується по-різному. Під ним можна розуміти – «відкритий», «гласний», «прилюдний», «той, що відбувається у присутності публіки», «громадський», «суспільний» тощо [19, с. 656]. Деякі науковці навіть ототожнюють «публічний» з поняттям «державний». Проте, як на мене, це значно звужує його значення, адже «державний» – це той, що стосується тільки впливу держави (органів державної влади та місцевого самоврядування) на суспільні процеси, але не враховує вплив всіх інших суб'єктів суспільства. Натомість державне управління можна вважати складовою публічного.

Поняття «управління» також має декілька підходів до розуміння. У широкому сенсі – це свідома, цілеспрямована дія на систему або її окремі частини задля забезпечення нормального функціонування та досягнення потрібних результатів. У вузькому – це функція, що належить владно-організуючому суб'єкту, що впливає на об'єкт на основі законів через

налагоджену систему органів влади та скеровує його поведінку, свідомість, дії у необхідному напрямку.

Перше, що відзначимо, що досі в українському правовому та науковому полях єдиного розуміння поняття «публічне управління» не існує. Вищенаведена думка про те, що публічне управління включає в себе державне управління підтверджує А. Мельник. Вона пише, що «публічне управління» зорієнтоване на реалізацію публічних (загальних) інтересів і включає такі складові, як: державне управління (суб'єктом є органи державної влади) і громадське управління (суб'єктом є громадські інституції)» [37, с. 528], також окремим суб'єктом можна виділити бізнес. Проте, у фокус дослідження науковців частіше потрапляє саме поняття «державне управління», що можна пояснити традиційним сприйняттям протягом не одного десятиліття за часів радянщини впливу виключно держави та її органів на всі суспільні процеси.

До прикладу, за О. Амосовим та Н. Гавколовою державне управління (англ. public administration) – діяльність органів державної влади та їх посадових осіб по практичному втіленню виробленого на основі відповідних процедур політичного курсу (public policy) [3, с. 6-13]. Діяльність державних службовців традиційно ототожнюється, з одного боку, з політичною діяльністю, а з іншого – із законотворчою діяльністю.

Безперечно, є сфери діяльності та функції, які сьогодні охоплює суто державне управління. У першу чергу це функція створення умов для реалізації всіма суб'єктами публічного управління своїх прав. До виключно державних сфер відносяться: сфери законодавчої діяльності, оподаткування, державна оборона та громадський порядок, соціальне страхування, зовнішня політика тощо. Проте, демократичний напрямок руху докорінно впливає на характер і структуру управління всіма процесами у державі. При європейському концепті «публічного управління» суспільний розвиток регулюється усіма інституціями публічної влади, до числа яких входять громадянське суспільство та бізнес на рівноправних засадах з органами державної влади. В Україні поки цього немає і

саме тому іноді важко помітити різницю між «державним управлінням» та «публічним управлінням», що є набагато ширшим.

До основних моделей публічного управління сьогодні відносимо: класичну бюрократичну форму організації або Old Public Management, новий публічний менеджмент та модель Good Governance.

Класична бюрократична форма організації була запропонована М. Вебером ще у кінці XIX ст. Він вважав її найраціональнішою та до основних ознак відносив: «...розподіл праці за принципом функціональної спеціалізації, чітку ієрархію влади, високий рівень прогнозованості для всіх суб'єктів управління, чіткі правила та процедури, знеособлений характер відносин між людьми, відбір та кар'єрне просування працівників відповідно до їх кваліфікації, а також велике значення надавалося веденню документації» [11, с. 650-678].

Пізніше до думок М. Вебера долучилися інші науковці (Ст. Вільсон [124], А. Файоль [109], Р. Саймон [123]) і тому, аби означити у науковій літературі таку модель публічного управління як окрему і характерну, їй дали назву Old Public Management.

Саме цією моделлю керувалися більшість європейських країн майже до 1980-х р. XX ст. Завдяки візуалізації у Додатку А, малюнок А.1 можна проаналізувати суб'єкти публічного управління за цією моделлю.

Згодом стало помітно, що держава виконує велику кількість функцій, але результату це не приносить. З одного боку, виявляються значні фінансові проблеми, адже в державному бюджеті не вистачає коштів на виконання всіх поставлених завдань, до того ж сформований величезний управлінський апарат, який потрібно утримувати. А з іншого боку, зростає невдоволеність людей, які усвідомлюють свої права та обов'язки та прагнуть розширення своїх можливостей, щоб брати участь в управлінні суспільними процесами.

Отже, на думку тогочасних науковців, бюрократія мала багато недоліків: надмірний консерватизм, відсутність гнучкості, зосередження на стандартах та процедурах, а не на результаті, незважання на особливості кожної особистості,

зосередження всіх коштів в одному інституті, який не міг оперативно реагувати на виклики.

Саме тому перед дослідниками постало питання: «Якою ж має бути модель управління у державі, аби вирішити ці проблеми?». Вони почали працювати над новою моделлю публічного управління, яка у наукову літературу увійшла під такою ж назвою *New Public Management*.

Новий публічний менеджмент – це модель публічного управління, що зародилася у останнє 20-річчя ХХ ст. на основі багатьох інших концепцій та парадигм. В її фундаменті лежать декілька наукових напрацювань: менеджеризм (К. Поллітт [121, с. 133-154]), теорія агентських відносин та трансакційних витрат (А. Берлі та Г. Мінз [114]), теорія суспільного вибору (К. Ерроу [18]), постбюрократична парадигма та клієнт-орієнтована концепція (М. Барзеля та Б. Армаджані [113]), підприємницьке управління (Т. Геблер та Д. Озборн [122, с. 427]), при цьому ідеологічно вона спирається на неолібералізм.

К. Худ у своїй концепції нового публічного менеджменту виділяє такі складові: професійне управління у державному секторі, чіткі стандарти та критерії оцінки роботи, виразний акцент на вихідному контролі, подрібнення відомств у державному управлінні, збільшення конкуренції у державному секторі, запровадження практик управління з приватного сектору, підвищення рівня дисципліни та заощадливості у використанні ресурсів. Саме К. Худ увів поняття «новий публічний менеджмент» до понятійно-категоріального апарату науки з державного управління [117, с. 3-9].

К. Поллітт також формулює базові установки менеджеризму з точки зору досягнення результатів: основний шлях до соціального прогресу лежить через досягнення продуктивності, вимірюваної в економічних показниках; зростання продуктивності досягається в результаті застосування складних технологій організаційного, інформаційного та промислового типу, об'єднаних у великомасштабну приватну або державну корпорацію, яка є домінуючою інституційною формою; застосування всіх названих технологій можливе тільки з посиленням дисциплінарного тиску на робочу силу відповідно до вимоги

ідеалу продуктивності. На його думку, менеджмент – це самостійна організаційна функція, яка грає вирішальну роль у плануванні, реалізації та вимірюванні удосконалень продуктивності.

Отже, новий публічний менеджмент базується на таких цінностях як свобода, верховенство права, ринкова економіка, мінімізація втручань держави, приватна власність та інші, що впливають з них.

До основних ознак нового публічного менеджменту можна віднести: перетворення державного управлінця на менеджера, поведінка якого моделюється завдяки системі стимулів, встановлення горизонтальних комунікаційних зв'язків, створення умов для управлінця самостійно організувати власний робочий процес та простір, орієнтація на результати, розширення можливостей для громадського та бізнесового секторів брати участь у публічному управлінні та сприймання громадянина як рівноцінного актора, зменшення бюрократії, принцип відносин клієнт-виконавець, можливість запровадження аутсорсингу, створення конкуренції між державними і недержавними інституціями та можливість для замовника послуги обирати виконавця, що впливає на якість послуг, скорочення витрат з державного бюджету завдяки розподілу функцій з недержавними інституціями, а також скорочення витрат на утримання державного апарату.

Аналізуючи суб'єкти публічного управління за New Public Management (Додаток А, малюнок А.2), робимо висновок, що тут присутні три сторони, що беруть участь у прийнятті рішень: державні органи, громадськість, бізнес.

Пізніше у кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. з'являється нова модель публічного управління, яка до сьогодні вважається найефективнішою у європейських та інших розвинутих країнах. Ідеться про Good Governance (належне, ефективне, чуйне врядування).

Суть цієї моделі полягає у тому, що окрім економічної ефективності, як у новому публічному управлінні, тут враховується соціальна складова, що дозволяє всім соціальним групам брати участь у прийнятті рішень. До основних характеристик належного врядування відносять: участь всіх груп (у тому числі

вразливих) у прийнятті рішень, орієнтація на консенсус, підзвітність, прозорість, відкритість, доступність, чутливість до потреб суспільства, ефективність, рівноправність та інклюзивність, верховенство права та мінімізація корупції.

Резюмуючи, зазначимо, що завдяки моделі належного врядування, можна вирішити такі завдання: відповідність державної/публічної політики потребам суспільства; реальна участь громадян у виробленні та реалізації державної/публічної політики; об'єднання потенціалу різних суспільних секторів: влади, бізнесу, громадськості (всіх зацікавлених сторін) (Додаток А, малюнок А.3); постійний громадський контроль за діяльністю державних органів на всіх рівнях управління.

Слід зауважити, що у Good Governance також є певні недоліки, що виділяють науковці П. Данліві, Х. Маргеттс, С. Бастоу та Дж. Тінклер: проблема процесу – складність залучення широких верств суспільства до прийняття державно-управлінських рішень, проблема часу – відсутність достатньої інформації, коли обговорення відтерміноване в часі, проблема згоди – незгода з результатами обговорення в різних груп суспільства, проблема доступу до інформації при обговоренні – люди з інвалідністю, молоді батьки, жителі віддалених територій можуть бути виключені з процесів не тільки обговорення, але і забезпечення інформацією з багатьох важливих питань [116, с. 467–494].

Завдяки порівнянню цих моделей (Додаток Б, табл. Б.1) можна зробити висновок, що немає однієї ідеальної, адже кожна з них має свої недоліки та переваги. Модель Good Governance увібрала характеристики New Public Management, але окрім цього, науковці акцентували увагу на соціальній складовій, що повинна забезпечити залучення всіх зацікавлених груп у прийнятті рішення до процесу публічного управління. Саме ця ознака робить модель публічного управління Good Governance найбільш відповідною до сучасних стандартів та ідеалів європейського простору.

Сьогодні Україна, що рухається у напрямку євроінтеграційних процесів поступово переходить від державного управління до більш ширшого – публічного, та потребує запровадження змін у багатьох сферах врядування. Сучасні реформи повинні бути спрямовані на формування ефективної взаємодії між органами державної влади, громадянським суспільством, бізнесом та всіма зацікавленими у прийнятті рішення групами. Задля цього створюються та трансформуються інститути публічного управління, що у свою чергу просочується у всі сфери життєдіяльності та впливає на економічний, соціальний та культурний розвиток держави.

Вироблення та функціонування інструментів та механізмів публічної політики залежить від моделі управління зокрема.

Для аналізу процесу інституціоналізації інструментів та механізмів публічної політики корисним є визначення цього поняття.

Науковці розглядають поняття «інститут» з двох точок зору: нормативного та біхевіорального (організаційного) [118, с. 344]. Для першого підходу інститут – це норма, звичай, загальноприйнята форма поведінки, порядок. Для іншого – це організація, об'єднання людей, заклад, орган тощо.

Трактування інституту як норми сьогодні є більш популярним. За визначенням Д. Норта інститут – це «правила гри в суспільстві» [41], обмежені рамки, які організують відносини між людьми. Інститути забезпечують певну стабільність, зменшують невизначеність та пропонують набір альтернатив для дій індивіда в тій чи іншій ситуації. Але інститутом не можна назвати тільки юридично оформлені певні закони в суспільстві. Необхідна їх реалізація через різні процедури та механізми. Тобто природа інститутів – як нормативна, так і емпірична [120, с. 295]. Інститут – це така модель поведінки, яка стала стійкою, типичною та увійшла в звичку через постійні повторення [16, с. 155].

Можемо спостерігати певні розбіжності у поясненні поняття «інститут» в політичній науці. Але основний зміст простежуємо у всіх визначеннях. Інститут – це об'єднання людей, яке має свою структуру, ієрархію та функціонує

відповідно до визначених цінностей, вимог, правил для досягнення ефективності у певній сфері суспільного життя.

Основну причину інституціоналізації Д. Норт вбачає у зростанні складності оточуючого середовища та взаємозалежності між політикою, економікою, культурою та іншими сферами життя суспільства. Розглядаючи інституціоналізацію механізмів публічного управління, робимо такі ж висновки: з переходом від державного до публічного управління зростає складність прийняття рішень, кількість суб'єктів управління, їх зв'язки та взаємодія, а також взаємозалежність між управлінням, економічною продуктивністю та розвитком демократії.

Участь різних груп у процесі публічного управління можлива у разі ментальної готовності суспільства її брати, а також брати на себе відповідальність при прийнятті рішень. Якщо у свідомості суспільства історично закладені демократичні цінності та є високий рівень освіченості, то відповідно це суспільство буде вимагати від влади та її органів брати до уваги думку зацікавлених у прийнятті рішень груп. Історичним прикладом цілеспрямованого впливу та формування виключно державного управління є Радянський Союз, який, незважаючи на ментальні якості та історичний розвиток українського народу, створював інститути управління таким чином, аби населення не мало жодних механізмів впливу на прийняття рішень, що безпосередньо його стосується. Такий приклад демонструє, що тодішня влада підлаштовувала суспільство під ті формальні інститути, які сама створювала, та не зважала на потреби населення.

Саме такий, доволі реалістичний підхід використовує Д. Норт. Він вважає, що роль інститутів не в забезпеченні ефективності і розвитку, а в тому, щоб служити інтересам тих, хто має право на формування нових правил і норм в суспільстві. Тобто інститут виступає певною ареною для досягнення власних цілей окремих індивідів та гарантує легітимність їх дій.

Отже, основними двома компонентами інституту визнані: формалізована організаційна структура (утворення, організації, установи, об'єднання людей)

та нормативна система (формальні та неформальні правила поведінки, нормативно-правові акти тощо).

Як вже зазначалося, інститут не може функціонувати без створених механізмів. Науковці виділяють декілька теоретичних підходів до визначення поняття «механізм державного (публічного) управління». За В. Авер'яновим «механізм державного управління – це сукупність відповідних державних органів, організованих у систему для виконання цілей (завдань) державного управління відповідно до їх правового статусу, та масив правових норм, що регламентують організаційні засади та процес реалізації вказаними органами свого функціонального призначення. Звідси складовими елементами зазначеного механізму є: система органів виконавчої влади та сукупність правових норм, що регламентують як організаційну структуру системи органів виконавчої влади, так і процеси її функціонування та розвитку» [1, с. 266].

В. Бакуменко та Д. Безносенко зазначають, що «механізми державного управління – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на будь-які суспільні відносини з метою досягнення поставлених цілей». Найчастіше в державному управлінні застосовується комплексний механізм, який є системою політичних, адміністративних, економічних, соціальних, гуманітарних, організаційних та правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління [6, с. 41].

Л. Акімова пише про комплексний механізм державного управління, який може складатися із таких видів механізмів: економічного (механізми державного управління банківською, грошововалютною, інвестиційною, інноваційною, кредитною, податковою, страховою діяльністю тощо); мотиваційного (сукупність командно-адміністративних та соціально-економічних стимулів); організаційного (об'єкти, суб'єкти державного управління, їх цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури); політичного (механізми формування економічної, соціальної,

фінансової, промислової політики тощо); правового (нормативно-правове забезпечення) [2, с. 166-169].

У свою чергу науковець О. Федорчак розглядає структуру механізму державного управління та виділяє такі його частини: «політика, яка складається з економічної, соціальної, фінансової, культурної та промислової політик; методи (організаційні, економічні, психологічні, спеціальні); важелі (економічні, фінансові, правові); інструменти (технології, програми); правове забезпечення (закони Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств і відомств, статuti юридичних осіб); інформаційне забезпечення (звіти юридичних осіб, одноразові обстеження, мережа Інтернет, засоби масової інформації, статистичні збірники); нормативне забезпечення (інструкції, норми, стандарти, методичні вказівки)» [110].

Отже, механізм державного (публічного управління) – це сукупність засобів, важелів, методів, що використовують органи державної влади на основі нормативно-правової бази задля досягнення певних результатів.

О. Моїсеєнко визначає етапи розробки інституціонального механізму державного управління економічним розвитком [38]. Але послідовність етапів можна використовувати як універсальну модель і в інших сферах державного управління. Автор виділяє п'ять етапів розробки механізму, починаючи від формування комплексної ресурсної, організаційної, законодавчої та інформаційної підтримки економічного розвитку, завершуючи координацією діяльності у напрямі удосконалення державного управління (Додаток В, малюнок В.1)

Отже, можемо підсумувати, що інституціоналізація механізмів державного управління – це складний та тривалий процес. Він включає у себе нормативно-правовий, організаційний та інституційний складники, що повинні забезпечувати безперебійну роботу інституту державного управління. Також особливе місце виділяється етапам формування вимог і критеріїв ефективності

та якості державного управління, а ще моніторингу та оцінці задля постійної роботи у напрямку вдосконалення державного управління.

Проблема інституціоналізації механізмів публічного управління пов'язана з складністю та багаторівневістю формування цього механізму. Він складається з визначення політики, тобто взяття курсу на формування механізму державного управління у певній сфері суспільного життя, нормативно-правового забезпечення, що визначатиме інструменти, засоби, важелі та стимули, а також постійну систему моніторингу та оцінювання задля покращення державного управління. Не варто забувати про організаційну складову, яка передбачає створення органів, на які покладатимуться основні завдання та функції, а також створення інструментів та механізмів залучення громадськості, бізнесу та усіх зацікавлених груп, щоб в межах визначених законом впливати на прийняття рішень.

Отже, формування теоретико-методологічних засад дослідження інституціоналізації інструментів та механізмів публічного управління важливе, адже воно закладає ґрунт для вироблення практичних рекомендацій для покращення публічного управління, що впливає на багато сфер життєдіяльності суспільства.

1.2. Аналіз джерельної бази дослідження

Аналіз джерельної бази дослідження потребує групування основних джерел на декілька блоків, а саме:

- праці українських та іноземних науковців у галузі вивчення теоретико-методологічних проблем дослідження механізмів та інструментів публічної політики загалом та механізмів та інструментів вироблення та реалізації молодіжної політики в Україні;
- нормативно-правова база, що регулює молодіжну політику в Україні та засадничі європейські документи рекомендаційного характеру для формування та реалізації молодіжної політики в Україні;

- відкриті дані з мережі Інтернет, сайти центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, сайти громадських організацій та окремих молодіжних програм/проєктів;
- інформація, що знаходиться в розпорядженні органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та потребує подання офіційних запитів для її використання у дослідженні.

Питання концептуалізації понять механізми та інструменти публічної політики в сучасній науці державного управління, а зокрема взаємодії влади, громадськості і рідше бізнесу піднімали у своїх доробках такі українські автори як Авер'янов В [1]., Акімова Л. [2], Амосов О. [3], Бакуменко В. [6], Бержанір А. [9], Мельник А. [37], Моїсеєнко О. [38], Рейтерович І. [61], Федорчак О. [110] та інші.

З іноземних авторів це, зокрема, Вільсон В. [124], Геблер Т. [122], Ерссон С. [118], Лейн Дж. [118], Озборн Д. [122], Остром Е. [120], Поллітт К. [121], Саймон Г. [123], Худ К. [117] та інші.

Теоретичні та практичні аспекти молодіжної політики в Україні досліджували: Артеменко І. [4], Баглик В. [5], Барабаш В. [7], Гавловська А. [12], Гайванович І., Головатий М. [13], Головенький В. [15], Корпач Н. [35], Мазурін М. [36], Перепелиця М. [49], Шаповалов А. [8] та інші.

Другим блоком джерел є нормативно-правова база регулювання формування та реалізації молодіжної політики в Україні. Зокрема, бралися до уваги такі документи: Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992) [17], Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993) [31], Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1998) [28], Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001) [30], Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» (2004) [24], що втратив чинність у 2012 році на підставі Закону «Про зайнятість населення», Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021) [29], а також

укази президента, накази Кабінету міністрів України, розпорядження міського голови, положення консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування та інші.

З європейських документів варто виділити Переглянуту Європейську хартію про участь молоді в місцевому та регіональному житті (2003) [111], що носить рекомендаційний характер для України.

До третього блоку відносимо відкриті дані з мережі Інтернет, веб-сайти центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а саме офіційний сайт Міністерства молоді та спорту України, сайти Чернівецької, Хмельницької, Луцької, Тернопільської, Рівненської, Ужгородської та Львівської міських рад, сайти громадських організацій та окремих проєктів.

Окремо можна виділити інформацію, що здобута через подання офіційних запитів.

Запити були подані:

- до Південно-Західного міжрегіонального управління міністерства юстиції (м. Івано-Франківськ) для дослідження молодіжних громадських організацій у Чернівецькій міській територіальній громаді;
- до Департаменту освіти та науки Чернівецької обласної військової адміністрації для уточнення щодо кількості студентів, зокрема внутрішньо переміщених, закладів вищої і передвищої освіти, у тому числі релокованих через російсько-українську війну;
- до Управління молоді та спорту Чернівецької обласної військової адміністрації щодо загальної кількості молоді у досліджуваній громаді, а також кількості внутрішньо переміщеної молоді;
- до Департаменту соціальної політики Чернівецької міської ради, а саме до Центру соціальних служб;
- до Чернівецького міського центру зайнятості для дослідження рівня безробіття серед молоді у Чернівецькій громаді.

На всі запити було отримано відповідь у визначений термін законом, окрім Чернівецького міського центру зайнятості.

Отже, аналізуючи джерельну базу дослідження, можна підсумувати, що робота ґрунтується на різноманітних видах літератури та інших джерелах таких як наукові праці українських та іноземних авторів, документи, інформація з офіційних сайтів органів влади, сайтів громадських організацій, а також відповіді на офіційні запити у органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Таким чином, вивчено підходи до визначення понять державного та публічного управління, проаналізовано три основні методологічні моделі публічного управління: Old Public Management, New Public Management, Good Governance.

Здійснено порівняння базових характеристик кожної з них та визначено переваги та недоліки відомих моделей публічного управління. Також розглянуто поняття інструменти та механізми публічної політики. Зокрема, проаналізовано поняття механізм публічного управління, а також його структуру та етапи розробки на прикладі управління економічною сферою.

Здійснений аналіз джерельної бази дослідження, що ґрунтується на різноманітних видах літератури та інших джерелах таких як наукові напрацювання, документи, інформація з офіційних сайтів органів влади, сайтів громадських організацій, а також відповіді на офіційні запити у органи державної влади та органи місцевого самоврядування вказує на те, що досліджувана тема є актуальною.

Теоретико-методологічний аспект вивчення питання є доволі розвинутий як іноземними авторами, так і запропоновані підходи до визначення понять *інструменти та механізми публічної політики* українськими авторами.

Щодо проблеми вивчення молодіжної політики в Україні, повністю дослідженими можна вважати соціальні питання молоді, що пов'язано з підходом до молодіжної політики до другої декади 2000-х р.

Частково дослідженими аспектами можна вважати етапи становлення молодіжної політики, нормативно-правові акти та питання участі молоді у суспільно-політичному житті держави на національному рівні та в умовах реформи децентралізації. Саме тому авторка намагалася узагальнити в одній роботі попередні напрацювання дослідників щодо інститутів та розвитку законодавства у цій сфері.

Конкретно проблема інституціоналізації інструментів та механізмів публічної політики у сфері молодіжної політики в Україні є недостатньо досліджуваною. А особливості інституціоналізації молодіжної політики в Чернівецькій громаді є повністю недослідженими. Також немає напрацювань науковців щодо вироблення моделі оцінки ефективності молодіжної політики у локальній спільноті. Певні критерії щодо моніторингу та оцінки на загальнонаціональному рівні зазначені у Національній молодіжній стратегії до 2030 р., проте, не зазначено методів проведення такого оцінювання, що знову говорить про актуальність дослідження у цьому напрямі публічного управління.

РОЗДІЛ 2

МІСЦЕ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ПРОСТОРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

2.1. Основні етапи інституціоналізації управлінського простору молодіжної політики в Україні

Молодіжна політика як сфера публічного управління України доволі юна, якщо її розглядати у європеїзованому сучасному вимірі. Адже у часи СРСР молодіжна політика існувала, проте виконувала доволі конкретні завдання, що були пов'язані виключно з вихованням молодого покоління у єдино правильному напрямі – комунізму. Такій моделі був притаманний патерналістський характер, «підклування» про молоду людину та вирішення за неї, що їй необхідно. Тож, з прийняттям незалежності та розвитком демократичних процесів в Україні постало питання створення абсолютно іншого підходу до формування молодіжної державної політики. Він повинен був забезпечити та захищати права і свободи молоді, сприяти її становленню та переходу від дитинства до зрілого віку та створювати можливості для всебічного розвитку особистості, зокрема культурному, духовному та соціально-економічному.

Під інституціоналізацією розуміють процес становлення соціально-політичного інституту, який забезпечує встановлення норм, «правил гри», рамок організації, надає йому структурованого характеру та визначає ролі кожного суб'єкта інституту [41].

Будь-який процес інституціоналізації є поступовим та повільним, а також складається з декількох або багатьох етапів, які можуть відбуватися по чергово або паралельно. Молодіжна політика не є виключенням.

Фактично інституціоналізацію молодіжної політики України можна пов'язати з її «переходом» у відання різних структур, з різними назвами відповідних структур, предметом управління та нормативно-правовими актами,

які супроводжували цей процес. Таким чином виділяємо 10 етапів інституціоналізації молодіжної політики.

Першим етапом становлення молодіжної політики України визначають період від останнього десятиліття існування Радянського Союзу та до прийняття незалежності.

Терміни «молодіжна політика», «державна молодіжна політика» вперше почали застосовувати партійні органи на партійних з'їздах і пленумах КПРС, КП України [14, с. 236]. Так, у 1989 р. в новій редакції Програми КПРС, прийнятій XXVII з'їздом партії, вперше використовується положення про «соціальні проблеми молоді», йдеться про необхідність їх вирішення: «Партія вважає за необхідне значно посилити увагу до соціальних проблем молоді і, перш за все, до розвитку і найбільш повного задоволення суспільно-значущих інтересів та потреб юнаків і дівчат у сфері праці та побуту, освіти і культури» [58, с. 80].

За декілька років до прийняття Закону СРСР «Про загальні засади державної молодіжної політики в СРСР» (16 квітня 1991 р.) розпочалася активна робота з підготовки нормативно-правових актів у сфері молодіжної політики Української Радянської Соціалістичної Республіки. Адже цей Закон, окрім того, що визначив основні принципи і положення державної молодіжної політики Союзу, поклав на республіки «...усі питання формування і здійснення державної молодіжної політики, за винятком питань, віднесених частиною 1 статті 2 цього Закону до відання Союзу РСР» [22]. Отже, керівництво республік зобов'язане було подбати про формування молодіжної політики на республіканському (локальному) рівні. Основними відповідальними органами стали Комісія у справах молоді Верховної Ради УРСР XII скликання (голова А. Матвієнко) та Міністерство в справах сім'ї та спорту УРСР (міністр – В.П. Борзов), що були створені у 1990 р. Саме в цей період (1989 р.) також почав свою діяльність Науково-дослідний центр із проблем молоді Центральний комітет Ленінської Комуністичної Спілки Молоді України. Тоді ж на його базі був сформований Тимчасовий молодіжний творчий колектив, який долучився

до розробки концептуальних засад і перших проєктів молодіжного законодавства.

Наступним етапом можна вважати період від 1991 по 1996 р. Він характеризується прийняттям багатьох документів та створенням органів, що формуватимуть молодіжну політику України. З 1991 р. з прийняття незалежності молодіжна політика у системі державного управління координувалася Міністерством молоді та спорту України, який раніше був Міністерством в справах сім'ї та спорту УРСР на чолі з В. Борзовим. Така структура проіснувала до реорганізації 1996 р.

Тоді ж був прийнятий новий нормативно-правовий акт, а саме Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (15 грудня 1992 р.). Це був концептуальний документ, який визначив державну молодіжну політику в Україні «...як пріоритетний і специфічний напрям діяльності держави, що здійснюється в інтересах молодої людини, суспільства, держави». Також Декларація окреслила мету молодіжної політики, її завдання, основні принципи та напрями. Згідно з Декларацією молодою людиною, на яку поширюється молодіжна політика в Україні, вважалася «особа від 14 до 28 років незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду і характеру занять» [17].

Наступним кроком інституціоналізації цієї сфери публічного управління став Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (5 лютого 1993 р.). Цей Закон складався з 16 статей та більш конкретно визначав правила реалізації молодіжної політики в Україні. Цей Закон тлумачить основні терміни молодіжної політики та принципи соціального становлення та розвитку молоді. Варто зазначити, що в цьому документі до основних принципів включено принцип «...безпосередньої участі молоді у формуванні та реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі та молоді зокрема». Також обов'язковим принципом є врахування потреб молоді. Ці два вищенаведених принципи є основою

сьогоднішнього постулату молодіжної політики не тільки України, а й світу, який звучить так: «Нічого для молоді без молоді». Проте, у Законі вказано, що враховувати потреби молоді необхідно, але також і необхідно співвідносити реалізацію цих потреб з економічними можливостями держави.

Статті 7-10 Закону присвячені соціально-економічному забезпеченню молоді, а саме праця молоді, підтримка підприємницької ініціативи та діяльності молоді, сприяння підвищенню рівня життя молоді та житлові умови молоді [31].

Закон «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» та Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» діяли протягом понад 28 років та втратили чинність у 2021 р. на підставі прийняття іншого Закону.

У 1994 р. Комісія у справах молоді, яка функціонувала з 1990 р., було перейменовано у Комісію з питань молоді, спорту та туризму. Логічним виявляється те, що предмет вивчення комісії значно розширився і тому питання молоді відійшло на другий, а, можливо, і третій план.

3 грудня 1995 р. Указом Президента Леоніда Кучми було створено Національну Раду з питань молодіжної політики (голова – Дмитро Табачник). Цей орган був покликаний виконувати консультативно-дорадчі функції та сприяти постійному вдосконаленню державної молодіжної політики, забезпечувати узгодженість дій у вирішенні питань, пов'язаних із життям молоді та участю її в усіх сферах життя суспільства і держави. До завдань органу відносили: системний аналіз, прогнозування та розробка пропозицій щодо удосконалення молодіжної політики в Україні. До складу Ради входили 50 членів, серед них міністри, депутати, голови громадських організацій та рухів. Указ втратив чинність у 2009 р. на підставі іншого указу Президента В. Ющенка [97].

Наступний етап (1996-1999 рр.) характеризується постійними змінами у структурних підрозділах, що реалізують молодіжну політику.

У липні 1996 року на базі Міністерства України молоді і спорту, Комітету у справах неповнолітніх Кабінету Міністрів України, Комітету у справах жінок, материнства і дитинства при Президентові України Указом Президента України було утворено Міністерство України у справах сім'ї та молоді (міністри: С. Станік (1996-1997 рр.), В. Довженко (1997-1999 рр.).

У 1998 р. Верховна Рада прийняла Закон «Про молодіжні та дитячі громадські організації». Він будується на основі Закону «Про об'єднання громадян». У документі подані визначення трьох термінів, що вживаються, а саме «молодіжні громадські організації», «дитячі громадські організації» та «Український національний комітет молодіжних організацій». Також визначено принципи їх утворення та діяльності, статус, права та підтримка, що надається таким об'єднанням від держави. Закон втратив свою чинність у 2021 р. з прийняттям нового закону про молодіжну політику.

Пізніше у 1999 р. Указом президента Л. Кучми був створений Державний комітет України у справах сім'ї та молоді. У доданому положенні зазначається, що Державний комітет України у справах сім'ї та молоді (Держкомсім'ямолодь України) є центральним органом виконавчої влади, підпорядкованим Кабінету Міністрів України. До основних його завдань входили: реалізація державної політики з питань сім'ї, жінок, дітей та молоді, координація діяльності інших центральних та місцевих органів з цих питань та розроблення пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази для покращення становища сім'ї та молоді в Україні [100].

Проте, вже у 2000 р. Державний комітет України у справах сім'ї та молоді втратив повноваження, адже новим Указом президента Л. Кучми відбулося об'єднання цього комітету з Державним комітетом України з фізичної культури і спорту та Державним комітетом України по туризму. Таким чином новий структурний підрозділ отримав назву Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України. У відповідному положенні також зазначено, що Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України (Держкоммолодьспорттуризм України) є центральним

органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Завдання цього Державного комітету розширилися, адже до реалізація державної політики з питань сім'ї, жінок, дітей та молоді додалися ще спорт та туризм [89]. Але і цей орган проіснував не довго, бо менше, аніж за рік його реорганізували, як зазначається в Указі президента: «...з метою підвищення ефективності реалізації державної політики щодо сім'ї, молоді, спорту і туризму» у Державний комітет України у справах сім'ї та молоді, Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту та Державну туристичну адміністрацію України [102]. Отже, предметом відання реорганізованої структури залишилися все ж сім'я та молодь.

Згодом у 2004 р. Президент підписав Указ «Про Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді», що проголошував перетворення Державного комітету України у справах сім'ї та молоді у Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді (міністри – В. Довженко, Ю Павленко) [94].

Через рік відповідно до Указу Президента «Про Міністерство України у справах молоді та спорту» Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді та Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту реорганізовано у Міністерство України у справах молоді та спорту (міністр – Ю. Павленко) [93].

Того ж 2005 р. Президент видав новий документ про перейменування Міністерства України у справах молоді та спорту у Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту (міністри – Ю. Павленко, В. Корж, Ю. Павленко, Р. Сафіуллін) [95]. Цього разу воно проіснувало до 2010 р.

У грудні 2010 р. знову відбулася реорганізація цього разу «...з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату та витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління...», під час якої Міністерство у справах сім'ї, молоді та

спорту об'єднали з Міністерством освіти та науки, молоді та спорту (міністр – Д. Табачник) [98].

Національна рада з питань становлення та розвитку молоді – це консультативно-дорадчий орган при Президентові України, що був створений у 2009 р. Національна рада покликана вивчати стан реалізації державної молодіжної політики, готувати відповідні пропозиції та рекомендації для покращення життя молоді в Україні та брати участь у підготовці законів з питань розвитку молоді [97]. Проте, вже у 2010 р. Національна рада припинила свою роботу на підставі Указу вже Президента В. Януковича про її ліквідацію [92].

З 2013 р. і по сьогоднішній день центральним органом виконавчої влади у сфері молодіжної політики є Міністерство молоді та спорту та чолі з міністром В. Гутцайтом [101]. Безпосередньо молодіжною політикою займається Департамент молодіжної політики. Відповідно до структури Департамент складається з чотирьох відділів: відділ підтримки молодіжних та дитячих громадських об'єднань, відділ підтримки соціального становлення молоді, відділ регіональної молодіжної політики та підтримки ініціатив молоді та відділ сприяння розвитку молоді та утвердження здорового способу життя. Аналіз структури Міністерства, вказує на те, що відділів, які займаються сферою спорту майже у тричі більше, ніж тих, що реалізують молодіжну політику.

На сайті Міністерства викладений План роботи Мінмолодьспорту з реалізації у 2021-2023 р. Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 р. [40] та окремо План роботи на 2022 р. Також на сайті опубліковано законодавство у сфері молодіжної політики, кадрове забезпечення, напрями діяльності, інфраструктуру, реалізацію державних програм та базу досліджень. У розділі «Обсяги бюджетних призначень (асигнувань) та проведених видатків бюджету» увагу привертають увагу саме обсяги видатків. Тож, порівнюючи обсяги видатків з державного бюджету на ці дві сфери управління – молодіжна політика та спорт: у 2022 р. з 5 млрд грн загального бюджету, на молодіжну політику виділено близько 260 млн, решта – на потреби спорту [63].

Активний етап розробки нового законодавства та створення молодіжної інфраструктури припав на 2019-2021 р. Так, у 2019 р. була створена державна установа «Всеукраїнський молодіжний центр», до основних завдань якої входило: «...сприяти створенню та розвитку центрів в Україні; вивчати та впроваджувати на всеукраїнському рівні кращі молодіжні практики та різні інноваційні форми роботи з молоддю; готувати пропозиції Міністерству молоді та спорту щодо покращення державної молодіжної політики, поширювати інформацію про наявні можливості для молоді; впроваджувати у центрах кращі міжнародні практики та стандарти європейської молодіжної політики відповідно до рекомендацій Ради Європи та Європейського Союзу; здійснювати міжнародне молодіжне співробітництво щодо розвитку мережі центрів тощо» [57].

Нове законодавство, яке об'єднало попередні окремі закони в один та чіткіше визначило ключові засади молодіжної політики сьогодні, було прийнято у квітні 2021 р. [29]. Постановою Кабінету Міністрів чітко визначені повноваження Національної Ради з питань молоді та затверджено порядок формування відповідної Ради [55].

Отже, цей етап, що триває, заклав фундамент для багатьох змін у сфері молодіжної політики, а саме було створено Всеукраїнський молодіжний центр та локальні регіональні простори, розпочався розвиток консультативно-дорадчих органів (молодіжні ради) як на загальнонаціональному рівні, так і на локальному. Завдяки міністерській програмі «Молодіжний працівник» в Україні популяризується молодіжна робота. А нещодавно до Національного класифікатора професій внесено нову – «фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)» [108].

Головний принцип сучасної молодіжної політики світу та України – «Нічого для молоді без молоді», тобто на кожному етапі визначення нових правил або реформування старих, що стосуються молодіжної політики повинні бути залучені молоді люди, молодіжні організації та консультативно-дорадчі органи. Для безперервного розвитку інституціоналізації Україна активно

обмінюється досвідом у сфері молодіжної політики західними партнерами, найчастіше це – Польща та Литва. Відбувається адаптація українського законодавства до європейського з метою євроінтеграції.

Реформа децентралізації надала ширші повноваження реалізації політик на місцях органам місцевого самоврядування. Молодіжна політика також стала предметом обговорення з цього приводу. Так, Закон України «Про основні засади молодіжної політики» означив основні завдання органів місцевого самоврядування у сфері молодіжної політики у межах свої повноважень: «...розробляти та реалізовувати регіональні та місцеві програми у сфері молодіжної політики з урахуванням положень Національної молодіжної стратегії, регіональних та місцевих потреб і запитів молоді, здійснювати оцінку ефективності їх реалізації; передбачати у регіональних та місцевих програмах, інших програмах у сфері молодіжної політики питання підготовки та підвищення кваліфікації молодіжних працівників; забезпечують формування, оптимізацію та розвиток молодіжної інфраструктури; сприяти створенню та діяльності молодіжних центрів, забезпечувати діяльність молодіжних центрів комунальної форми власності, інших установ, що забезпечувати соціальний захист, самореалізацію та розвиток потенціалу молоді; надавати всебічну підтримку установам та організаціям, що здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації молодіжних працівників, членів молодіжних та дитячих громадських об'єднань; сприяти діяльності молодіжних та дитячих громадських об'єднань, інших суб'єктів молодіжної роботи, у тому числі шляхом їх залучення до реалізації місцевих та регіональних програм, надання грантів на конкурсних засадах, у порядку, визначеному законодавством; сприяти створенню молодіжних рад, інших консультативно-дорадчих та робочих органів для забезпечення участі молоді у формуванні та реалізації молодіжної політики, вирішення інших питань, що стосуються молоді; розробляти місцеві фінансово-кредитні механізми забезпечення економічної доступності житла для молодих сімей та молодих осіб; встановлювати премії,

стипендії, інші заохочувальні відзнаки за особливі досягнення молоді в різних сферах та інші повноваження» [29].

У структурах органів місцевого самоврядування процес інституціоналізації молодіжної політики можна визначити таким, що розвивається. Кожен орган самостійно вирішує відповідно до своїх економічних та кадрових можливостей, у структурі якого департаменту чи управління реалізується молодіжна політика. Асоціація міст України за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) пропонують модельне положення про відділ освіти, молоді та спорту сільської, селищної, міської об'єднаної територіальної громади, у чому їх підтримують представники Інституту громадянського суспільства [51, с. 13-19].

До прикладу на теренах західного регіону найчастіше трапляються поєднання молодіжної політики зі спортом (Хмельницька міська рада [86], Луцька міська рада [81]), з справами сім'ї (Чернівецька міська рада), з справами сім'ї та дітей (Тернопільська міська рада [84]), з справами сім'ї, молоді і спорту (Рівненська міська рада [83]), комбінація культури, молоді та спорту (Ужгородська міська рада [85]). У структурі міської ради Львова діє окреме управління молодіжної політики [82].

Отже, досліджуючи основні етапи інституціоналізації управлінського простору молодіжної політики в Україні, можна зробити низку висновків. Молодіжна політика заслуговує на важливе місце в просторі публічного управління України. За оцінками чисельності населення, зробленими Державною службою статистики України на 2021 р. молодь становить 10 262,9 тис. осіб, що складає понад чверть населення держави [21].

Молодіжну політику України можна вважати доволі молодою сферою публічного управління. Ключові етапи її інституціоналізації пов'язані з прийняттям законодавства, що визначає основні засади молодіжної політики та формуванням структурних підрозділів, що реалізують її як на всеукраїнському рівні, так і на локальному.

Проблема інституціоналізації молодіжної політики пов'язана з її «циркуляцією» протягом 20-ти років між різними виконавчими органами. Її ніколи не визначали як окрему сферу публічного управління, а поєднували з справами сім'ї, дітей, спорту, освіти і науки та навіть туризму. На локальному рівні досі найчастіше трапляються поєднання молодіжної політики з справами сім'ї, спорту, дітей, культури, а з 2014 р., після вторгнення Росії, особлива роль виділяється темі патріотичного виховання.

Інституціоналізація молодіжної політики як окремої сфери публічного управління може бути віднесена до середньострокової перспективи в умовах мирного часу. Правове регулювання молодіжної політики дало поштовх цьому процесу, але за обсягами фінансових та професійних ресурсів молодіжна політика програє іншим сферам публічного управління в Україні.

2.2. Динаміка нормативно-правового регулювання молодіжної політики в Україні

Нормативно-правова база, що регулює молодіжну політику в Україні почала свій розвиток ще у 90-х роках попереднього століття та налічує понад 40 нормативних актів. Серед них різні типи документів: закони України, укази та розпорядження Президента, постанови Кабінету Міністрів та Верховної ради України тощо, а також міжнародні документи Ради Європи, Організації Об'єднаних Націй та Європейського Союзу, що носять рекомендаційний характер.

Варто зазначити, що з розвитком законодавства України щодо молодіжної політики розширювалося та продовжує розширюватися предметне поле цієї сфери, змінюється тлумачення термінології, додаються нові категорії та пріоритети, а також відбувається адаптація нормативно-правової бази до стандартів Європейської спільноти задля подальшої інтеграції. Саме ці аспекти допоможуть відчутти та проаналізувати динаміку нормативно-правового регулювання молодіжної політики в Україні.

До ключових документів України у цій сфері входять: Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992) [17], Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993) [31], Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1998) [28], Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001) [30], Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» (2004) [24], що втратив чинність у 2012 році на підставі Закону «Про зайнятість населення» [26]. Сьогодні основним документом у молодіжній сфері є Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021), що об'єднав перші три та вніс інший інноваційний підхід до формування молодіжної політики в Україні [29].

У 1992 р. була прийнята Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні», що складалася з чотирьох розділів. Вони включали загальні положення, мету завдання та принципи державної молодіжної політики, головні напрями та механізми формування та реалізації державної молодіжної політики. Державна молодіжна політика, за визначенням Декларації, – це «системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України» [17]. У Законі «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» 1993 р. така термінологія відсутня взагалі, водночас у Законі «Про основні засади молодіжної політики» 2021 р. поняття державної молодіжної політики немає. Воно замінене на молодіжну політику, що визначається «...як напрям державної політики, спрямований на створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для соціалізації та інтеграції дітей та молоді в суспільні процеси, що

здійснюються в інтересах дітей та молоді та за їх участю» [29]. Підмічаємо, що різниця у цих підходах полягає у тому, що у Декларації згадуються у тому числі врахування інтересів України під час реалізації молоді, а у Законі 2021 р. всі заходи держави здійснюються в інтересах дітей та молоді та за їх участю. Тобто перший підхід виступає більш державницьким, де до молоді відносяться як до об'єкта, уразливої групи, а другий – людиноорієнтованим, суб'єктним, де молодь залучають до впливу на своє життя. Проте, їй необхідна певна підтримка органів державної влади та органів місцевого самоврядування у процесі свого становлення.

Загалом останній підхід і задекларований у Переглянутій Європейській хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті від 2003 р. [111]. Цей документ складається з трьох частин та описує основні принципи молодіжної політики, ідеї, інструменти та форми участі молоді, відповідальність імплементації яких у національному законодавстві лежить на державах-членах Ради Європи. Незважаючи на те, що цей документ був прийнятий ще у 1992 р., а через 10 років переглянутий, в українському законодавстві ці принципи у повній мірі викладені лише у 2021 р.

Повертаючись до відстеження динаміки нормативно-правових актів регулювання молодіжної політики, варто підмітити, що у Декларації 1992 року молодь визначається як особи від 14 до 28 років, а також виключно громадяни України. З 2004 р. простежуємо зміну у вікових межах категорії. Якщо раніше це були люди до 28 років, то тепер же розширено верхню межу до 35 років, але все так же молоддю, на яку поширюються заходи держави щодо реалізації молодіжної політики, є лише громадяни держави. У Законі 2021 р. вік залишається від 14 до 35 років, а молоддю визначаються всі молоді люди, що перебувають в Україні на законних підставах (громадянами України, іноземці, особами без громадянства).

Щодо основних понять трьох нормативно-правових актів, то у Декларації їх тільки два (молодь та державна молодіжна політика), у Законі 1993 р. – дев'ять (молодь, молоді громадяни, неповнолітні, соціальне становлення

молоді, перше робоче місце, молодіжні центри праці, молода сім'я, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, молодіжні громадські організації, молодіжні трудові загони), у останньому чинному Законі – 21 (бюджетний грант у сфері молодіжної політики, вулична культура, дитяча громадська організація, дитяче громадське об'єднання, інституційна підтримка, інституційний розвиток, молода сім'я, молодіжна громадська організація, молодіжна інфраструктура, молодіжна політика, молодіжна робота, молодіжне громадське об'єднання, молодіжний працівник, молодіжний проєкт, молодіжний простір, молодіжний центр, молодь, неформальне молодіжне об'єднання, обдарована молодь, проєктна підтримка, суб'єкти молодіжної політики). Чітке визначення термінів та взагалі їх наявність у нормативних актах дозволяє всім суб'єктам однозначно трактувати поняття молодіжної політики задля її формування та реалізації.

Порівнюючи предметне поле, що регулюється державою у сфері молодіжної політики у законах 90-х років та 2021 р. доволі різне. І це знову ж таки пов'язано з різним підходом до визначення молодіжної політики. У попередніх законах весь фокус йшов на соціально-економічне забезпечення молоді, тобто її професійний розвиток та забезпечення всім необхідним. Проте, те, що необхідно було визначено державою, а не самою молодою людиною. Хочеться звернути увагу, що такі поняття як перше робоче місце, молодіжні центри праці та молодіжні трудові загони за своїми визначеннями призначені для «...забезпечення вторинної зайнятості молоді у вільний від навчання час». Це, можливо, пов'язано з стрибком рівня наркоманії та поширення СНІДу серед молоді і не тільки у 1990-х р. Саме тому державна молодіжна політика була спрямована на зайнятість молоді у вільний час, щоб убезпечити їх від такого явища. Хоча у власне Законі 1993 р. про це є одне речення у статті про охоронну здоров'я та фізичний розвиток молоді «...заходи щодо профілактики серед молоді соціально небезпечних захворювань...» [31].

До предметного поля нового Закону входять: участь молоді у формуванні та реалізації молодіжної політики через налагодження комунікації між

молоддю та владою, молодіжні ради, Національну раду з питань молоді тощо, роль та повноваження органів місцевого самоврядування у виробленні молодіжної політики, діяльність молодіжних та дитячих громадських організацій, молодіжна робота, молодіжна інфраструктура, особливі права молодих сімей, житлово-побутові умови для молоді, міжнародне співробітництво у сфері молодіжної політики, молодіжні проєкти, що підтримуються державою тощо. Розширення предметного поля у сторону залучення, комунікації з владою, вироблення інструментів та механізм впливу на рішення щодо питань молоді, робота з молоддю відображає європейський підхід до молодіжної політики.

У 1998 р. Верховною радою України був прийнятий Закон «Про «Про молодіжні та дитячі громадські організації». У ньому визначається поняття, а також права та обов'язки молодіжних громадських організацій. Зокрема те, що членами такого об'єднання можуть бути тільки громадяни України віком від 14 до 35 років. У сучасному Законі це ж всі фізичні особи цієї вікової категорії, що перебувають в Україні на законних підставах. Також у Законі 1998 р. під участю молодіжних громадських організацій у підготовці рішень з питань державної політики щодо молоді розуміють «...залучення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування до розроблення і обговорення проєктів рішень з питань державної політики щодо молоді», проте, немає жодної згадки про інструменти та механізми цього залучення. Єдине, те, що у 2010 р. внесли зміни до Закону, додаючи абзац, що «...при розробленні державної цільової програми ініціатори (органи влади та місцевого самоврядування) повинні розміщувати на своєму офіційному веб-сайті проєкти концепцій державних цільових програм, які стосуються молоді та розглядати пропозиції до них від молодіжних громадських організацій у порядку, визначеному законом» [28].

У Законі «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» про молодіжні громадські організації є лише 2 речення про те, що

вони можуть утворюватися і подавати пропозиції органам влади та органам місцевого самоврядування [31].

У Законі 2021 р. щодо участі молодіжних громадських організацій визначена низка механізмів. До них відносять: «...інформування про рішення на сайтах органів, через засоби масової інформації, соціальні мережі та інші методи доступні для молоді, проведення консультацій (у тому числі електронних), громадських слухань, публічних обговорень, створення робочих груп за участі всіх зацікавлених сторін, проведення опитувань молоді, утворення молодіжних рад та призначення радників з питань молоді, сприяння партнерству між молоддю та органами державної влади і органами місцевого самоврядування на всіх етапах формування та реалізації молодіжної політики, проведення спільного оцінювання ефективності молодіжної політики» [29].

Не менш важливим аспектом є державна підтримка молодіжних громадських організацій. У Законі «Про молодіжні та дитячі громадські організації» під підтримкою розуміється «надання інформації щодо молодіжних питань, подання методичної та організаційної допомоги, сприяння створенню підприємств, установ і організацій, які надають послуги молоді та дітям або сприяють зайнятості молоді, звільнення від сплати за державну реєстрацію та збору за реєстрацію їх символіки, надання фінансової підтримки з державного та місцевого бюджетів». В останньому Законі передбачається інституційна підтримка молодіжних громадських організацій у вигляді коштів чи майна на реалізацію проєктів, фінансування витрат на розвиток матеріально-технічної бази, навчання, підвищення кваліфікації, оплати праці працівників, надання грантових коштів для реалізації молодіжних проєктів через Український молодіжний фонд [29].

Окремі Укази Президента надавали певну підтримку молодіжних громадських організацій: «Про першочергові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики та підтримки молодіжних громадських організацій» (1999) [99], «Про заходи щодо сприяння розвитку пластового (скаутського) руху в Україні» (2008) [91]. Пізніше у 2019 р. був прийнятий Закон «Про визнання

пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху», де визначена роль, вся термінологія щодо пластового руху, правовий статус громадських організацій, що ведуть діяльність відповідно до принципів та навчальної програми скаутського руху, а також державну підтримку [23].

Одним з важливих сучасних підходів до реалізації політики є використання стратегічного планування для оцінки ефективності дій та заходів протягом певного періоду. Згодом на основі цих результатів можна планувати наступні дії.

Незважаючи на те, що стратегічне планування вже використовувалося у публічному управлінні України у різних сферах, до молодіжної політики воно дійшло у 2010-х рр. після співпраці з представниками Ради Європи щодо огляду молодіжної політики в Україні.

У 2013 р. Указом Президента була прийнята перша стратегія розвитку державної молодіжної політики до 2020 р. Цей документ визначив актуальні проблеми молоді та проблеми реалізації молодіжної політики, серед яких забезпечення доступної освіти, забезпечення зайнятості, погіршення стану фізичного і психічного здоров'я, забезпечення житлом, недостатній рівень володіння іноземними мовами, що є поширеними в державах-членах Європейського Союзу, недосконалість правового регулювання молодіжної політики, низький рівень наукового обґрунтування процесу реалізації державної молодіжної політики, низький рівень взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади та громадських об'єднань, які представляють інтереси молоді, нечіткість визначення прав і обов'язків молоді та суб'єктів, які беруть участь у реалізації державної молодіжної політики [90]. Пріоритетами цього документу було визначено вирішення цих проблем, а також залучення молоді та громадських організацій, що представляють молодь до цього процесу.

Стратегія мала три основні етапи по 2 роки, протягом яких заплановані певні зміни. 2013-2015 рр. – удосконалення нормативно-правової бази, розроблення плану заходів з підтримки молоді до 2020 р., підготовка

пропозицій щодо зміни верхньої вікової межі категорії молодь з 35 до 28 років. А також важливим пунктом є створення регіональних програм для реалізації молодіжної політики, що відповідали б Національній стратегії, враховували особливості регіону та містили б більш конкретні заходи для подолання актуальних проблем. На цьому етапі і почалася активна робота над Законом «Про основні засади молодіжної політики», що тривала понад 5 років.

Фокусом другого етапу виконання Стратегії (2016-2018) стало питання залучення молоді до суспільно-політичного життя та збільшення фінансування молодіжних програм за рахунок державних та місцевих бюджетів.

На третьому етапі (2019-2020) планувалося створення умов для надання соціальних послуг для молоді (навчання, працевлаштування, житлово-побутові питання), а також делегування багатьох функцій з реалізації молодіжної політики від державним органів влади до органів місцевого самоврядування, що передбачалося реформою децентралізації.

Окремим розділом у Стратегії виділені очікувані результати, на основі яких можна оцінити ефективність виконання такого плану.

Варто зазначити, що саме на таке планування та визначення актуальних питань вплинули події 2013-2014 рр., а саме Революція Гідності та як наслідок підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Цей документ поглибив співробітництво між сторонами у різних сферах, а також задекларував, які інституційні та законодавчі реформи потрібно виконати Україні для подальшої поступової інтеграції у Європейський Союз. Також події цих років, а саме збройна агресія Російської Федерації, привернула увагу влади до питань національно-патріотичного виховання молоді. Так, в силу вступила низка документів: Укази Президента «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2015) [90], «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки» (2015) [103], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про координаційну раду з питань національно-патріотичного виховання при місцевій державній адміністрації» (2016) [56],

Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» (2019) [104] тощо.

Зараз в Україні реалізується Національна молодіжна стратегія до 2030 р., що була затверджена Указом Президента у 2021 році відповідно до Цілей Сталого розвитку [112]. Порівнюючи її з попередньою, вона є набагато детальнішою, охоплює ширше предметне поле та містить глибший аналіз актуальних потреб молоді. Виділяють 4 основні пріоритети Стратегії: безпека, здоров'я, інтегрованість та спроможність, що виражаються у таких цілях як підвищення безпечності середовища та посилення життєстійкості молоді, формування навичок здорового способу життя, розвиток фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни, залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування у молоді громадянських компетентностей, підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу [96].

Реалізація планується у два етапи: 2021-2022 та 2022-2030 рр. На першому етапі буде відбуватися удосконалення нормативно-правової бази та створення цільових програм, а на другому – виконання цих документів, моніторинг та оцінка, а також надання рекомендацій щодо подальшого покращення молодіжної політики.

Отже, досліджуючи динаміку нормативно-правового регулювання молодіжної політики України, помічаємо, що протягом останніх 30-ти років істотно змінився підхід до регулювання, розширилося предметне поле цієї сфери та оновилися механізми та інструменти вироблення молодіжної політики.

Новий підхід відзначається ставленням до молоді як до суб'єкта, що спроможний сам визначити, що йому потрібно, при цьому потребуючи підтримки від держави. Це диктується швидшим дорослішанням дітей, впливом Інтернету на їх життя, усвідомленням, що світ є неоднозначним та багатограним. Сьогодні молоді люди одночасно навчаються, працюють,

створюють сім'ї та розвиваються паралельно у різних напрямках завдяки доступу до інформації та мобільності. Держава повинна допомагати їм у кризові моменти та сприяти їх благополуччю.

В оновленому законодавстві робиться на акцент на таких темах, що ніколи не піднімалися у контексті молодіжної політики, а саме психологічне здоров'я, громадянська компетентність та цифрова грамотність, формування довіри до державних інституцій, що можуть сприяти розвитку, а не навпаки, подолання наслідків радянщини через додавання впевненості у власні сили та можливість впливу на свою долю, розвиток лідерських якостей молодої людини, конкурентноспроможності, доступ до Інтернету, запобігання стереотипам та будь-яким проявам дискримінації, гендерна рівність, формування української ідентичності, інклюзія, волонтерство, реінтеграція молоді, що покинула рідні міста через війну, а також реінтеграція молоді, яка була позбавлена волі на певний період.

Для виконання цих та інших цілей створюється молодіжна інфраструктура, організовуються молодіжні обміни між містами та країнами, популяризується молодіжна робота та розвиваються такі інструменти молодіжної політики як молодіжні ради при органах державної влади та місцевого самоврядування.

Щодо законодавчої бази, то вона кількісно зменшилася за ці роки, об'єднавши декілька законів в один, що є зручним для розуміння основних засад молодіжної політики. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» залишається чинним, але відбулося його фактичне перенесення зі сфери молодіжної політики у соціальну сферу.

Безумовно, законодавча сфера потребує доопрацювання для реалізації всіх задекларованих цілей у Законі «Про основні засади молодіжної політики» та Національній молодіжній стратегії до 2030 р.

Відкритим залишається питання вікових меж молоді, адже такий широкий віковий діапазон населення (від 14 до 35 років) з різними проблемами потребує різних підходів для їх вирішення. Така норма (від 14 до 35 років)

залишається актуальною для України та лише декількох країн Європи (Румунія, Греція, Кіпр). Такий підхід не збігається з підходом ООН та Організацією економічного співробітництва та розвитку – від 15 до 24 років, Стратегією Європейського Союзу – від 13 до 30 років, Британським департаментом міжнародного розвитку – від 10 до 24 років, американським USAID – від 10 до 29 років, Світовим банком – від 12 до 24 роки. При цьому UNICEF, ВООЗ та Фонд народонаселення працюють із трьома визначеннями: «підлітки» – 10-15 років, «молодь» – 15-24, а разом вони утворюють групу «молодих людей» – 10-24 років.

У багатьох європейських країнах молодь потрапляє до вікової категорії від 15 до 29 років, а також спостерігається тенденція до зменшення верхньої межі без зазначення нижньої, аргументуючи це тим, що зараз людина соціалізується значно раніше, ніж у віці 14-15 років. Зазначимо, що в Україні в 2021 р. планувалося зниження вікової категорії для молоді з 35 до 29 років. Відповідний законопроект зареєстрували, пояснюючи це тим, що такий широкий діапазон призводить до розпорошення обмежених ресурсів на вирішення питань великої кількості груп молоді різного віку. Однак, депутати Верховної ради у другому читанні не підтримали відповідну зміну. Можливо доцільним перегляд цього питання або принаймні створення цільових програм відповідно до питань вужчої вікової категорії у межах молоді.

2.3. Інституційна матриця вироблення та реалізації молодіжної політики в Україні

Дослідження процесу вироблення та реалізації молодіжної політики в Україні є доволі складним та багатовекторним. Адже становлення молодої людини відбувається у багатьох напрямках одночасно, що вимагає від держави створити умови, механізми та інструменти, які б виконувати задекларовані нею завдання у різних сферах. Ця багатовекторність молодіжної політики унеможлиблює створення єдиного інституту, який би міг забезпечити розвиток молоді, а тому виникає необхідність міжгалузевої та міжсекторальної взаємодії

між різними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, громадськістю, бізнесом, міжнародною спільнотою, а також самою молоддю.

Ключовим завданням інститутів, що виробляють та реалізують молодіжну політику є включення молодої людини до основних сфер життя суспільства. На основі Закону України «Про основні засади молодіжної політики», Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», Національної молодіжної стратегії до 2030 р. можемо спробувати визначити ключові сфери, завдяки інтеграції в які відбувається становлення молоді. Серед них: політична, економічна, соціальна та духовні сфери.

Для того, аби чіткіше визначити, як забезпечується вироблення та реалізація молодіжної політики у публічному просторі України можна застосувати такий інструмент як інституційна матриця. У рамках кожної сфери суспільного життя визначається пріоритетне завдання, інститути, що виробляють та реалізують молодіжну політику, інструменти та механізми, а також законодавство, на основі якого це базується.

Також варто зазначити, що категорія молодь поділяється ще на декілька вікових груп з різними потребами. Деякі сфери є більш пріоритетними у певний період життя молодої людини, а деякі – менш важливими. Це потрібно враховувати при виробленні та реалізації молодіжної політики, аби не витратити зайві ресурси там, де це не потрібно і відповідати дійсним запитам молоді. Ці вікові групи можна умовно поділити на такі: 14-17 років – школярі, 18-23 роки – студенти, 24-29 років – молоді батьки, 29-35 років – повноцінний вступ у доросле життя з чіткими зобов'язаннями, сферою інтересів та вподобань. Досліджуючи кожен з цих етапів життя молодої людини, її фізіологічні та психологічні особливості, можна підбирати інструменти та механізми для роботи з нею. Також, окрім вікового ранжування молоді варто брати до уваги стать, майновий стан, здоров'я, інтереси, а також місце проживання (йдеться про внутрішньо переміщену молодь та молодь, що

проживає на тимчасово окупованих територіях і постійно зазнає впливу пропаганди Російської Федерації).

Пріоритетним напрямом роботи у рамках політичної сфери суспільного життя є залучення молоді до участі у громадському житті та залучення молоді до прийняття рішень на всіх етапах формування та реалізації молодіжної політики. Ця мета базується на принципах субсидіарності та участі, що задекларовані у Національній молодіжній стратегії до 2030 р. Під ними розуміють те, що роль держави є допоміжною, вона створює засоби, простір, можливості, а також надає підтримку у змістовній частині щодо ухвалення важливих суспільних рішень, при цьому молодь має свободу дій у межах законодавства щодо самостійного задоволення свої потреб. Для досягнення цієї мети у Законі «Про основні засади молодіжної політики» визначені такі інструменти та механізми як інформування про рішення та дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, що стосуються молоді, проведення консультацій та опитувань молоді, налагодження діалогу з молоддю шляхом підтримки молодіжних ініціатив, утворення молодіжних рад, призначення радників з питань молоді, проведення громадських слухань, публічних обговорень, створення робочих груп із залученням суб'єктів молодіжної роботи, забезпечення представництва молоді у складі консультативно-дорадчих органів, сприяння діяльності молодіжних громадських організацій та розвитку учнівського і студентського самоврядування. Органи, що забезпечують виконання цих дій в Україні як на центральному рівні, так і на локальному є Міністерство молоді та спорту, Міністерство освіти і науки, виконавчі органи влади, органи місцевого самоврядування та органи, що діють при них – Національна рада з питань молоді, регіональні та локальні молодіжні ради, робочі групи, такі інструменти як бюджет участі, конкурси молодіжних проєктів тощо.

Політична сфера, що передбачає залучення молоді до вирішення питань є найбільш пріоритетною для молоді віком від 14 до 18 років. Ця вікова група характеризується найвищим рівнем активності та амбітності, орієнтованістю на

досягнення. Саме у цей період відбуваються перші спроби взаємодії молоді людини з управлінням через учнівське та студентське самоврядування, а також консультативно-дорадчі органи регіонального та локального рівнів.

Молодіжна робота з цією віковою групою молоді покликана проінформувати молодь про такі способи та механізми впливу на рішення, що пов'язані з молодіжною політикою, сформувати довіру до інститутів влади, вивчити свої основні права та обов'язки як громадянина.

У рамках економічної сфери суспільного життя пріоритетним завданням є забезпечення матеріального благополуччя молоді, а саме створення сприятливих житлово-побутових умов для молоді, забезпечення доступу до фахової передвищої та вищої освіти, гарантії молоді у сфері зайнятості та підприємництва. Основними інститутами, що виробляють та реалізують молодіжну політику у економічній сфері є Міністерство молоді та спорту, Міністерство освіти і науки, Міністерство соціальної політики, Міністерство економіки, виконавчі органи влади та органи місцевого самоврядування. Серед інструментів на механізмів можна виділити: розробка державних цільових та місцевих програм для забезпечення цих потреб, використання фінансово-кредитних механізмів для вирішення житлових питань, залучення та використання позабюджетних джерел для будівництва житла для молоді, надання пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти, забезпечення пільгового проїзду учнів, вихованців, студентів, надання першого робочого місця випускникам закладів освіти тощо.

Економічна сфера найбільше покликана забезпечувати молодь, яка вже ступає на шлях дорослості, проте, потребує певної підтримки. Це люди віком від 24 до 29 років, які вже завершили навчання, перебувають у пошуку роботи, вступають в шлюб, народжують першу дитину, намагаються «стати на ноги», купити власне рухоме та нерухоме майно тощо.

Соціальна сфера суспільного життя визначає пріоритетом соціальний захист молоді, розвиток фізичного і психологічного здоров'я, соціалізація, відпочинок та дозвілля молоді. Основні органи, що займаються соціальним

забезпеченням молоді є Міністерство молоді та спорту, Міністерство соціальної політики, Міністерство охорони здоров'я, виконавчі органи влади, органи місцевого самоврядування та їх структурі підрозділи. Визначені завдання реалізують через такі інструменти та механізми як програми для організації змістовного дозвілля та популяризації здорового способу життя, підтримка молодіжних громадських організацій, що займаються цим напрямом, надання грантів для реалізації молодіжних проєктів у цих сферах, розвиток молодіжної інфраструктури, молодіжна робота, організація таборів для молоді тощо. Законодавча база, що регулює цю сферу молодіжної політик включає Закон України «Про основні засади молодіжної політики» та Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю».

Основною цільовою аудиторією молоді є молодь з інвалідністю, внутрішньо переміщена молодь, малозабезпечені та ті, що перебувають у складних життєвих обставинах категорії населення.

Духовна сфера суспільного життя є напевно найширшою та однією з найважливіших, що забезпечує розвиток молодої людини. До пріоритетних завдань у цій сфері відносять інтелектуальний та морально-ціннісний розвиток молоді, культурний розвиток молоді, національно-патріотичне виховання тощо. Інститутами, що виробляють та реалізують молодіжну політику у сфері духовного розвитку є Міністерство молоді та спорту, Міністерство освіти і науки, Міністерство культури та інформаційної політики, виконавчі органи влади, органи місцевого самоврядування. А саме це заклади освіти, молодіжні центри, клуби дозвілля, молодіжні громадські організації, молодіжні обміни, неформальна освіта тощо. Визначені завдання реалізують через такі інструменти та механізми як надання грантів для реалізації молодіжних проєктів у цих сферах, молодіжна робота, розвиток молодіжної інфраструктури, стажування для молоді, запровадження у закладах освіти дисциплін з громадянської освіти, розробка окремих програм з національно-патріотичного виховання молоді, підтримка молодіжних громадських організацій, зокрема пластового (скаутського) руху в Україні.

Духовна сфера суспільного життя охоплює всю молодь. Людина все життя щось дізнається, вчиться, розвивається, що безпосередньо впливає на її світогляд. Очевидним видається те, що чим молодшою є людина, тим легше і швидше вона сприймає інформацію, піддається навчанню, але при цьому і піддається впливу. Від дорослих, сім'ї, закладів освіти, держави, іншого оточення залежить, які цінності буде сповідувати молода людина. Політичні орієнтації молоді відрізняються від політичних орієнтацій дорослого населення. Вони є більш проєвропейськими, що пов'язано з такими факторами як мобільність молоді, розвиток інформаційно-комунікативних технологій, вивчення іноземних мов, війна з Росією та інші. Проте, це питання залишається актуальним. Важливим є культурний розвиток, національне-патріотичне виховання, розвиток критичного мислення молоді, що є гарантом неповторення подій, що розгорнулися на сході України у 2014 р.

Поділ молоді на різні вікові групи є умовним саме через те, що сьогодні молоді люди живуть доволі насиченим життям. Вони одночасно вчать, працюють, укладають шлюби та народжують дітей. Саме тому суб'єктам молодіжної політики необхідно реалізовувати молодіжну політику у різних напрямках одночасно та комплексно.

Отже, застосовуючи такий інструмент як інституційна матриця нам вдалося отримати чітку картину того, які завдання постають перед владою щодо вироблення та реалізації молодіжної політики, а також які інститути, інструменти та механізми діють для виконання цих завдань (Додаток Г, таблиця Г1). Таким чином можна простежити, як той чи інший важіль впливає на ефективність молодіжної політики в Україні.

Необхідним є застосування державою комплексного підходу для задоволення запитів та подолання проблем молоді. Суб'єкти молодіжної політики повинні досліджувати та враховувати всі складові благополуччя молоді на всіх етапах. Для цього варто якісно та детально досліджувати потреби кожної з категорій, залучаючи їх до формування політик.

Таким чином, здійснений аналіз етапів інституціоналізації молодіжної політики в Україні, доводить, що молодіжна політика формувалася протягом останніх 30-ти років. При цьому її ніколи не визначали як окрему сферу публічного управління ні на центральному, ні на локальному рівнях. Її поєднували з справами сім'ї, дітей, спорту, освіти і науки, туризму та патріотичним вихованням. Відповідно ресурси, що виділяються на цю сферу як людські, так і фінансові, менші, порівнюючи з іншими, вочевидь, більш важливими сферами життя суспільства.

Нормативно-правову базу молодіжної політики можна визначити як таку, що розвивається. З її розвитком розширюється предметне поле цієї сфери, змінюється тлумачення термінології, додаються нові категорії та пріоритети, а також відбувається адаптація нормативно-правової бази до стандартів та підходів Європейської спільноти задля подальшої інтеграції. Сьогодні основним документом у молодіжній сфері є Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021), що об'єднав всі попередні нормативно-правові акти та вніс інший інноваційний підхід до формування молодіжної політики в Україні.

Ключовою метою молодіжною політики в Україні є включення молодої людини до основних сфер життя суспільства, зокрема до політичної, економічної, соціальної та духовної сфери. Це відбувається завдяки виробленню нормативних засад, що визначають інститути, механізми та інструменти для реалізації цієї мети. Складність полягає у двох аспектах: багатовекторності розвитку молодої людини та неоднорідності молоді як категорії, кожна група якої має свої особливі потреби та запити. Для подолання цих складнощів необхідним є використання комплексного підходу та залучення всіх стейкхолдерів до кооперації.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ГРОМАДІ

3.1. Основні характеристики процесу формування предметного поля молодіжної політики в Чернівецькій громаді

Процес формування предметного поля молодіжної політики в Чернівецькій громаді розпочався власне під час реформи децентралізації. З метою формування ефективного місцевого самоврядування та забезпечення надання якісних послуг для громадян було делеговано значну частку повноважень від виконавчих органів влади органам місцевого самоврядування. Не потребує доведення тези про ефективність такого рішення, адже місцева влада краще може чути і реагувати на потреби своїх мешканців, бо вона «ближче», що дозволяє будувати партнерські стосунки між громадськістю та владою, а відповідно реалізовувати політику під потреби громади. І, звичайно, громада може контролювати дії влади на місцях.

Таким чином шляхом формування трьома населеними пунктами Чернівецької області у 2020 р. була утворена Чернівецька міська територіальна громада. До її складу входять: місто Чернівці та два приміських села – Чорнівка та Коровія. Загальна чисельність населення громади складає 270 578 осіб [87]. Органом, що відповідає за життєзабезпеченість на цій території є Чернівецька міська рада, повноваження якої закріплені у статтях 25-40 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [27]. Зокрема до сфери повноважень входять питання формування та реалізації молодіжної політики у громаді.

Молодь завжди займала левову частку у місті Чернівці, а саме місто можна назвати студентським. Оскільки це районний центр (раніше обласний), у якому функціонує понад 23 заклади освіти (наразі з них 4 є релокованими з окупованих територій України), серед них заклади вищої освіти, фахові заклади передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти. До міста завжди прибуває велика кількість студентів з Чернівецької області та інших областей

України, а також з-за кордону [48]. За даними Департаменту освіти і науки Чернівецької обласної військової адміністрації станом на 27 жовтня 2022 р. у Чернівецькій територіальній громаді у закладах вищої освіти, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) навчаються 29 946 студентів, з них 235 внутрішньо переміщених осіб [42] (Додаток Д). При цьому не слід забувати, що частина внутрішньо переміщених осіб продовжує вчитися дистанційно у своїх закладах освіти, проте, проживати на території Чернівецької громади.

Станом на 1 січня 2022 р. у місті Чернівці молодь становить 74 003 особи. Актуальної інформації про загальну кількість молоді у громаді немає. Щодо кількості внутрішньо переміщеної молоді, то єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб формує статистичний звіт лише в розрізі таких категорій: особи працездатного віку, пенсіонери і діти до 18 років [45] (Додаток Е). Відсутність потрібної інформації говорить про неможливість стратегічного планування роботи у цьому напрямі. Зараз це відбувається ситуативно.

Одним із чотирьох основних принципів державної молодіжної політики, задекларованими у Законі України «Про основні засади молодіжної політики» є принцип участі молоді. Під ним розуміється «створення механізмів та гарантій залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні та реалізації молодіжної політики, повага до поглядів та переконань молоді». Одним із таких механізмів є молодіжні громадські організації та об'єднання, засновниками або учасниками яких є молоді люди віком від 14 до 35, а метою їх створення є забезпечення реалізації та захисту прав і свобод молоді, задоволення її суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших, потреб та інтересів. «Держава гарантує сприяти інституційному розвитку молодіжних громадських об'єднань, посиленню їх ролі у процесі соціалізації молоді, залученню молоді до громадського, політичного, соціально-економічного, культурного життя суспільства, популяризації ролі та важливості участі молоді у процесі ухвалення рішень» [29].

Молодіжні громадські організації можуть створювати молодіжні громадські спілки, тобто об'єднуватися для досягнення певної мети.

Молодіжні громадські об'єднання мають низку прав, що визначені Законом, проте, цей список не є вичерпним. Основною тезою є право брати участь у прийнятті рішень щодо питань, що безпосередньо або опосередковано впливають на молодь України.

Відповідно до наданої інформації на запит щодо кількості молодіжних громадських організацій у Чернівецькій громаді Західним міжрегіональним управлінням Міністерства юстиції повідомлено наступне: облік громадських організацій за спрямуванням не ведеться, проте, шляхом вибіркового пошуку вдалося дізнатися, що станом на 1 жовтня 2022 р. зареєстровано 55 молодіжних громадських організацій [44]. При цьому всього громадських об'єднань у Чернівецькій громаді – 1358, а молодіжних із них лише 4%. Інформації про їх назви та діяльність не було надано, посилаючись на сайт Реєстру громадських організацій, який сьогодні недоступний [20]. Також не було надано інформації щодо реєстрації молодіжних громадських організацій за останні 5 років (2017-2022 р.), аби прослідкувати ефективність молодіжної політики у громаді та залученість молоді до суспільно-політичного життя (Додаток Є). Відсутність такої інформації ускладнює завдання відслідковування впливу тих чи інших заходів, а відповідно стратегічного планування наступних.

Молодіжні громадські організації Чернівецької територіальної громади здійснюють свою діяльність у різних напрямках молодіжної політики, зокрема: творчий розвиток молоді, неформальна освіта, інклюзія, медіаграмотність та діджиталкомпетентність, психологічна підтримка, удосконалення лідерських якостей, громадський контроль та залучення молоді до прийняття рішень тощо. Серед найактивніших організацій громади можна виділити: Відокремлений підрозділ Всеукраїнської молодіжної громадської організації «АЙСЕК в Україні» у м. Чернівці, Громадська організація «Центр молоді Чернівців», Громадська організація «Чернівецьке об'єднання «Захист», Чернівецький відокремлений підрозділ ВМГО «ФРІ», Чернівецький відокремлений підрозділ

ВМГО «Студентська Республіка», Громадська організація «Лабораторія культури», Чернівецький відокремлений підрозділ ВМГО «Федерація Дебатів України», Чернівецька обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Громадянська мережа «Опора», Громадська організація «Товариство українських студентів-католиків «Обнова», Чернівецька міська молодіжна організація «Станиця Чернівці Пласту – національної скаутської організації України» тощо. Не всі вони є молодіжними за спрямуванням, проте, у тому числі визначають своєю цільовою аудиторією молодь.

Айсек (AISEC – Association internationale des étudiants en sciences économiques et commerciales) – це міжнародна молодіжна неурядова, неполітична та некомерційна організація, що була започаткована у Бельгії у 1948 році. Сьогодні вона діє у 127 країнах світу, зокрема в Україні офіційно з 1994 року. Представництво Організації є у таких українських містах як Київ, Львів, Харків, Одеса, Дніпро, Чернівці, Івано-Франківськ, Тернопіль, Вінниця, Полтава, Кропивницький, Суми, Черкаси та Запоріжжя. Метою Організації є мир, реалізація лідерського і професійного потенціалу молоді шляхом міжкультурного обміну. Основними та постійними проектами Айсеку в Україні є молодіжні програми стажування, Lead for Peace, Youth Speak Forum, Solution Lab, YouhHack, Найбільший урок у світі та Youth to Bussiness. Айсек пропонує стажування у декількох напрямках: Global Volunteer, Global Talent, Global Teacher. Global Volunteer – це стажування заради волонтерського досвіду за кордоном, який дає змогу працювати над проектами, що допомагають розв'язувати соціальні проблеми. Триває такий вид стажування 6 тижнів. Global Talent – це професійні стажування для молоді (21-30 років) для покращення своїх професійних навичок та розвиток кар'єри за кордоном. Таке стажування триває від 3 до 12 місяців, а також оплачується програмою. Global Teacher – це також професійні оплачуванні стажування, що спрямовані на розвиток педагогічної діяльності за кордоном. Вони тривають від 3 до 12 місяців.

Інші проекти направлені на розвиток креативного та критичного мислення, базових hard та soft скілів, налагодження комунікації між бізнесом,

державою та молоддю, поширення Цілей сталого розвитку, волонтерства та вивчення іноземних мов [66].

У Чернівцях понад 10 років діє Відокремлений підрозділ Всеукраїнської молодіжної громадської організації «АЙСЕК в Україні» та налічує 47 членів Організації. За звітом 2021 р. чернівецька команда Організації провела міжнародні волонтерські та професійні стажування за кордоном, мовний клуб «Speaking Club», навчання для дітей Цілям сталого розвитку від іноземних волонтерів у таборі «West camp» протягом 6 тижнів, фестиваль культур «Global Village», молодіжний форум «Youth Speak Forum», проєкт «Найбільший урок у світі» у співпраці з UNICEF та персональні програми розвитку лідерських якостей для членів організації. За попередній рік Відокремлений підрозділ Всеукраїнської молодіжної громадської організації «АЙСЕК в Україні» залучив на своїх проєктах 2493 молодих людей та дітей.

Громадянська організація «Громадянська мережа «Опора» – це позапартійна неурядова організація, що займається громадським контролем, моніторингом виборчого процесу, розвитком демократії та парламентаризму, адвокацією, формуванням політик у сфері виборів, сприяє прозорості роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування [64].

Чернівецька обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Громадянська мережа «Опора» діє з 2007 р. та бере участь у всіх етапах виборчого процесу у Чернівецькій області, у тому числі у Чернівецькій громаді, задля дотримання законів та процедур, забезпечення чесних та конкурентних виборів. А також бере участь у судових процесах, що пов'язані з порушеннями на виборах. Організація залучає молодь до моніторингу виборчого процесу у ролі довгострокових та короткострокових спостерігачів. На місцевих виборах 2020 року молодих людей, які здійснювали громадський контроль від Чернівецької обласної організації Всеукраїнської громадської організації «Громадянська мережа «Опора» було 80% від загальної кількості учасників процесу.

Громадська організація «Центр молоді Чернівців» – це молодіжна організація, що визначає свою місію як підсилення залученості молоді в процеси прийняття суспільно-політичних рішень на місцевому рівні в місті Чернівці та Чернівецькій області. До напрямів діяльності Організація відносить: розвиток молодіжної інфраструктури, інформативно-комунікативна діяльність задля поширення інформації серед молоді, розбудова комунікаційних майданчиків для молоді та органів влади, навчання молоді у сфері суспільно-політичного життя [69]. Громадська організація «Центр молоді Чернівців» є співзасновником комунальної установи «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді»».

Громадська організація «Фундація регіональних ініціатив» – молодіжна організація, що функціонує протягом двадцяти років та має представництво у п'ятнадцяти містах України. Організація прагне до формування лідерських якостей у молоді та підтримки молодіжних ініціатив. Чернівецький відокремлений підрозділ ВМГО «ФРІ» працює з 2018 р. Проєкт «Неосвіта» – це навчання для молоді, що спрямоване впливати на 4 типи свідомості: перша домедична допомога, секс-освіта, громадянська компетентність та екосвідомість. Ключовою відмінністю від «освіти» команда вбачає у неформальному, легкому та доступному форматі навчання. Школа ораторського мистецтва – проєкт, що організований у співпраці з Чернівецьким відокремленим підрозділом ВМГО «Федерація Дебатів України», під час якого експерти у сфері публічних виступів ділилися досвідом з молоддю [65].

Громадська організація «Чернівецьке об'єднання «Захист» – організація, що працює понад десять років над підвищенням рівня захисту прав людини в Україні та підтримкою соціально вразливих верств населення. Основним напрямом роботи є захист прав людей з інвалідністю, у тому числі молоді з інвалідністю. У цій сфері можна відзначити наступні проєкти: «Захист прав людини у Чернівецькій області», Міжнародний форум інклюзивності у Чернівцях, створення Карти доступності Чернівецької області. У сфері захисту екологічних прав здійснюється захід «Фрімаркет у Чернівцях». Підтримка

розвитку громадянського суспільства як окремий напрям роботи, що полягає у наданні для активістів приміщення та обладнання для роботи та подій, а також консультацій про особливості громадської діяльності [70].

Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Студентська республіка» зареєстрована в Україні у 2006 р. Основними напрямками діяльності ВМГО «Студентська республіка» є проведення Міжнародної програми «Студентська республіка», що має на меті сформуванню та підготувати молодь до дорослого життя, розвивати студентське самоврядування, налагодити ефективну співпрацю зі студентством України й світу [67]. Чернівецьким відокремленим підрозділом ВМГО «Студентська Республіка» реалізується щорічний молодіжний фестиваль для студентів різних закладів вищої освіти, що змагаються між собою, відповідно до визначеної програми виконують певні ролі та відпочивають.

Громадська організація «Товариство українських студентів-католиків «Обнова» є релігійною організацією, що відома через етнодуховний український фестиваль у Чернівцях [68].

Чернівецька міська молодіжна організація «Станиця Чернівці Пласту – національної скаутської організації України» – осередок скаутської організації, що діє з 2000 року та покликана створювати для дітей та молоді середовище цінностей, а також виховувати доброго громадянина. Сьогодні у Чернівцях приблизно 130 пластунів. Завдяки спеціальним програмам та таборам пластуни пізнають світ, займаються спортом та розвивають у собі лідерські якості [74].

Отже, активність молодіжних громадських організацій є доволі відчутною у Чернівецькій громаді, незважаючи на невелику кількість молодіжних громадських організацій. Молодіжні громадські організації покривають велику кількість напрямів і питань молодіжної політики: залучають молодь до контролю та прийняття рішень на місцевому рівні, розвивають особистісні якості та професійні компетентності молодої людини, сприяють підвищенню екокультури, культури волонтерства та ментального здоров'я, готують молодь до дорослого життя та розповідають про інклюзію. Відчутна

активність молоді змушує владу реагувати та підтримувати цю категорію населення, запитувати думку при прийнятті рішень, а також дотримуватися законності та прозорості у своїй діяльності.

Участь молоді у політичному житті міста можна охарактеризувати досліджуючи віковий склад депутатів Чернівецької міської ради. Важливо підкреслити, що тільки молодь може краще розуміти потреби та інтереси молоді. Таким чином, чим більше молодих людей серед уповноважених безпосередньо впливати на рішення, що пов'язані з молодіжною політикою, тим більша вірогідність, що ці рішення будуть прийняті, а розвиток молоді підтриманий.

Шляхом чергових місцевих виборів 2020 р. 42 кандидати отримали мандати та стали депутатами Чернівецької міської ради. Серед них до категорії молоді відносяться восьмеро, що складає майже 20%. Середній вік депутатів – 43 роки [48]. Водночас середній вік попереднього скликання міської ради складав 38 років, а у його складі були троє студентів.

Окрім цього, станом на 2020 р. серед працівників міської ради було 36% молодих людей.

Молодіжна політика покликана покращувати життя молоді людини, розвивати її та сприяти умовам для її реалізації у різних сферах життя, іншими словами – забезпечувати всебічне благополуччя молоді. «Благополуччя» як поняття доволі розмите та важко вимірюване. Воно пов'язане як з власним відчуттям людини, так і з її статусом у суспільстві. Аби знати, до якої сфери докладати зусилля при реалізації молодіжної політики та не витратити і без того обмежені ресурси, варто досліджувати думки та почуття молоді. Це можна робити через соціологічні опитування, консультації, інтерв'ю тощо. На основі результатів вже можна формувати та реалізовувати політику. Важливим принципом сучасного підходу реалізації молодіжної політики в світі та Україні є не «молодіжна політика заради молодіжної політики», так званий формалізований підхід, а врахування дійсних потреб та інтересів молоді людини.

Одним із таких інструментів є Індекс благополуччя молоді, який реалізується UNFPA Ukraine. Це онлайн платформа, що розроблена для проведення опитування молоді на місцевому рівні та визначення Індексу благополуччя молоді на цій території. В першу чергу цей показник потрібен органу місцевого самоврядування, який формує та реалізовує молодіжну політику, адже це допоможе сфокусуватися на потрібних молоді аспектах, висвітлити аргументи щодо пріоритетних бюджетних асигнувань, сприяти розвитку культури управління та звітування з огляду на отримані результати відстежувати прогрес. Для молоді та молодіжних громадських організацій ці результати допоможуть посилити або спростувати необхідність прийняття певних рішень у сфері молодіжної політики. Також цей інструмент залучає місцевий бізнес до співпраці з молоддю. Платформа дає можливість розміщення промокодів на знижки або безкоштовні послуги для кожного, хто бере участь в опитуванні. Для молоді це певна мотивація, а для бізнесу безкоштовний майданчик для просування, а також нові потенційні покупці [75].

За розробленою фахівцями Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України та Представництва UNFPA в Україні методологією запропоновані найважливіші сфери життя молоді людини, що допоможуть визначити Індекс благополуччя молоді на місцевому рівні. До досліджуваних сфер життя входять сім, що в свою чергу діляться ще на 49 первинних індикаторів: «освіта (охоплення молоді середньої та вищою освітою, якість середньої освіти, задоволеність різними системами освіти, видатки на освіту), здоров'я (стреси, хронічні захворювання, психічні розлади, шкідливі звички, смертність, репродуктивне здоров'я, самогубства, здоровий спосіб життя), економічні можливості (зайнятність, безробіття, залучення до підприємницької діяльності, користування фінансовими установами, очікування щодо доходів і статку, настанови на трудову міграцію), участь у політичному житті (стан молодіжної політики, політична активність, активність виборців, представництво молоді, можливість висловлювати політичні погляди), участь у громадському житті (волонтерство, емпатія, цінність молоді для суспільства, громадська

активність, участь у громадських організаціях, ставлення до органів влади), інформаційні та комунікаційні технології (доступність інтернету, залежність від інтернету), безпека та захищеність (досвід насильства, смертність від ДТП, цькування (булінг) в учбових закладах, криміногенна ситуація, відчуття безпеки та захищеності). Таким чином кожен індикатор оцінюється молодою людиною і виводиться загальний Індекс благополуччя молоді у певній громаді. Для визначення результату, окрім опитування молоді, беруться до уваги і статистичні показники, що надаються відповідними органами» [10].

У Чернівцях Індекс благополуччя молоді реалізується у співпраці з комунальною установою «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді» та за підтримки місцевого бізнесу з 2021 р. [77]. У 2021 р. в опитуванні взяли участь 200 респондентів.

Результат Індексу благополуччя молоді у Чернівцях складає 0,74 (максимальним є значення – 1): інформаційно-комунікативні технології – 0,80; участь у громадському житті – 0,78; освіта – 0,77; здоров'я – 0,77; економічні можливості – 0,77, участь у політичному житті – 0,72; безпека та захищеність – 0,54 [60]. Отже, найнижчим показником є показник сфери безпеки та захищеності, під якими розуміється досвід насильства, смертність від ДТП, цькування (булінг) в учбових закладах, криміногенна ситуація, відчуття безпеки та захищеності. Це дозволяє зробити висновки, що саме на ці теми потрібно звернути увагу під час формування та реалізації молодіжної політики у Чернівцях.

Сьогодні Індекс благополуччя молоді визначається у Кременчузі, Львові, Миколаєві, Маріуполі, Мелітополі, Херсоні, Дніпрі, Тернополі, Луцьку, Бахмуті, Івано-Франківську, Ніжині, Полтаві, Фастові, Вінниці, Києві, Новій Одесі, Смілі, Херсоні, Ковелі, Одесі, Хмельницькому та Чернівцях. Отримання числового значення про окреме місто у відриві від контексту ще нічого не може сказати про «хороший» чи «поганий» показник певної сфери. Саме порівняння індексів різних міст дозволяє оцінити рівень кожного, обмінюватися досвідом у

різних напрямках молодіжної політики та удосконалювати її та локальному рівні.

Власне онлайн платформу можна використовувати не тільки для визначення Індексу благополуччя молоді, що відбувається раз на рік, а і проводити регулярні опитування, аби дослідити запити та потреби молоді для планування подальшої молодіжної роботи. Ці результати можуть бути корисними як і для влади, так і для інститутів громадянського суспільства. Так, у серпні 2022 р. у зв'язку з великою кількістю внутрішньо переміщених осіб, що тимчасово проживають у Чернівецькій громаді, серед яких є молоді люди, той же UNFPA Ukraine спільно з Чернівецькою міською радою та комунальною установою «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді» провели опитування. Участь у ньому взяли 719 респондентів віком від 14 до 35 років, що проживають у Чернівецькій міській територіальній громаді. Понад 17% опитаних є внутрішньо переміщеною молоддю.

На питання: «Чи відчуваєш ти себе комфортно в Чернівцях?» майже 90% відповіли «Так» або «Скоріше так», а 10% – «Ні» або «Скоріше ні». На питання щодо участі молоді у політичному житті, що звучить: «Чи є ти членом політичної партії, активістом молодіжного відділення політичної партії?» «Так» надали відповідь менше 4% респондентів, «Ні, але планую» – майже 14%, «Ні» – понад 82%. Найчастіше молоді люди відвідують у Чернівцях парки (35,7%), кав'ярні, кафе (32,7%), громадські простори (16,6%), молодіжні центри (4,9%), інші місця (6%). Серед проблем, з якими зіштовхнулась молодь під час війни: психологічні проблеми (18,9%), питання особистої безпеки (16,1%), проблеми з навчання (10,9%), складнощі, криза у стосунках (9,4%) та труднощі у спілкуванні з близькими (9,2%), як і де шукати роботу (11,4%) та як опанувати нову професію (7,1%).

Інтереси молоді можна дослідити через питання: «Який захід ти б хотів відвідати?». Найбільше молодь хотіла б потрапити на кіноперегляд та фестиваль (музичний/літературний) – 13,9% та 11,9%; розважальний захід – 10,1%, виставку – 7,9%, літературний вечір – 5,7%, зустрічі з блогерами – 4,9%.

Відповіді про освітній захід – 7,4%, IT, Digital курси – 7,6%, розвиток soft та hard skills – 5,9% та 4,9% корелюється з проблемами, з якими зіштовхнулися молоді люди під час війни – проблеми навчання, як і де шукати роботу та як опанувати професію. Також 7% респондентів відвідали б медичні курси, що говорить про хвилювання молодих людей щодо вміння надавати домедичну допомогу у разі необхідності, а особливо у часи війни. Та 5,1% опитаних хотіли б відвідати заходи з психологічної підтримки, що також співставляється з проблемами, що постали перед ними під час війни [79].

Молодіжна інфраструктура Чернівецької громади представлена одним молодіжним центром комунальної форми власності «Резиденція молоді», студентським простором «CAMPUS», що створений на базі студентського гуртожитку завдяки співпраці профспілки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та Чернівецького відокремленого підрозділу ВМГО «ФРІ». Проєкт реалізовано за кошти університету та гранту в рамках програми Active Citizens від Британської Ради в Україні [115]. Також на базі педагогічного коледжу імені Юрія Федьковича відкрито молодіжний простір як місце для неформальної діяльності молоді. Іще до молодіжних просторів можна віднести: Дворик Українського Народного Дому, Маяк на Пруті, Бункер, Літературний Целанівський центр, Ресурсний центр громадської організації «Чернівецьке об'єднання «Захист», Гончаренко центр тощо. Не всі вони є безкоштовними, проте, сприяють залученню та розвитку молоді у різних сферах.

Наразі у Чернівцях планують відкриття інтерактивного Музею науки, що організований завдяки співпраці Чернівецького відділення Малої академії наук України, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Чернівецької міської ради, Чернівецької обласної ради та Чернівецької обласної військової адміністрації. Музей буде наповнений ста експонатами, що надасть Мала академія наук України. Розташується Музей у приміщенні комунального кінотеатру «Чернівці», облаштують його за гроші меценатів, а обслуговування покладається на державний бюджет. Музей науки – це простір для легкого та

наочного вивчення здобутків та винаходів людства у сфері науки для дітей та молоді, де з всіма експонатами можна взаємодіяти. Основною метою є спонукання дітей та молоді в Україні займатися наукою [71]. Такий простір є у декількох містах України, серед них Київ, Львів та Дніпро.

Однією з мотивацій покращення молодіжної політики у громаді є конкурс «Молодіжна столиця України». Це доволі престижне звання для міста. Чернівецька громада неодноразово змагалася за титул молодіжної столиці з іншими містами, проте, перемоги ще не здобула. У конкурсі «Молодіжна столиця України – 2023» Чернівці були серед фіналістів разом з Бучею, Вінницею, Івано-Франківськом, Луцьком, Маріуполем, Миколаєвом, Полтавою, Ужгородом та Уманню. Через російсько-українську війну конкурс був призупинений.

Щорічний конкурс ініційований Міністерством молоді та спорту, Українським інститутом міжнародної політики та Національною молодіжною радою України для активізації співпраці між молоддю та місцевою владою. Завданнями конкурсу є «залучення молоді до процесів управління містом; поширення кращих практик молодіжної роботи; використання європейського досвіду для покращення роботи з молоддю в регіонах України; зменшення міграції серед молоді та сприяння процесам децентралізації на місцевому рівні» [72].

Заявка кандидата на участь у конкурсі складається з двох етапів, на кожному з яких відбувається залучення як влади, так і молоді.

Основним критерієм відбору претендентів та переможця національного конкурсу «Молодіжна столиця України» є зацікавленість та спроможність міст якісно змінювати молодіжну політику на міському та регіональному рівнях, внесення питання молодіжної політики до пріоритетів розвитку громади, а також залучення до цих процесів молодих людей, їх формальних та неформальних об'єднань та громадського середовища, яке працює у цій сфері. Важливим фактором також є відповідність молодіжної політики міста Цілям Сталого Розвитку.

Умовно усі ініціативи та питання, що стосуються молоді та молодіжної політики, можна поділити на три основні виміри: «політичний вимір (участь молоді у суспільно-політичному житті); соціо-економічний вимір (зайнятість та працевлаштування, підприємництво, соціальна інклюзивність та освіта); культурний вимір (творчість та глобалізація)» [72].

Отже, вивчаючи основні характеристики процесу формування предметного поля молодіжної політики в Чернівецькій громаді, доходимо до таких висновків.

Молодь є чисельно великою категорією громади, що пояснюється тим, що Чернівці є серцем області з досить широкою кількістю закладів освіти, а також відносно безпечним містом у сьогоднішніх реаліях, що слугує прихистком для багатьох внутрішньо переміщених осіб.

Війна змушує ситуативно підбирати інструменти та способи роботи з молоддю, зокрема внутрішньо переміщеною. Адже, точна кількість тих, хто сьогодні проживає у Чернівецькій громаді віком від 14 до 35 невідома. Це пов'язано і з постійними переїздами людей між містами та країнами, а також відсутністю ведення статистики саме такої категорії населення. Державні органи та органи місцевого самоврядування ведуть облік дітей (від 0 до 18 років) та дорослого населення (від 18 років).

Незважаючи на те, що молодіжних громадських організацій в громаді відносно небагато – 4% від загальної кількості, вони є такими, що залучають молодь до суспільно-політичного життя та розвивають її у різних напрямках. У громаді діють як місцеві організації, так і відокремлені підрозділи всеукраїнських та міжнародних організацій.

Відзначається співпраця чернівецької влади з міжнародними організаціями у сфері молодіжної політики. Зокрема, Чернівці є вже постійним учасником проекту «Індекс благополуччя молоді», що реалізовується UNFPA Ukraine спільно з Чернівецькою міською радою та комунальною установою «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді» та раз на рік визначає рівень благополуччя молодих чернівчан. Вивчаючи результати, варто

підмітити, що найнижчим показником (0, 54) є показник сфери безпеки та захищеності, під якими розуміється досвід насильства, смертність від ДТП, цькування (булінг) в учбових закладах, криміногенна ситуація, відчуття безпеки та захищеності. Отже, варто звертати більшу увагу на цю сферу та, можливо, спільно з правоохоронними органами працювати над вирішенням цього питання. До прикладу, це може бути реалізація проєктів з психологічної допомоги, що дозволить пережити досвід насильства, проєкти, метою яких є розвиток гендерної рівності, толерантності та попередження різного роду насильства, неформальна освіта для вчителів та школярів про попередження та вирішення проблем у навчальних закладах, що пов'язані з булінгом, збільшення вуличного освітлення та камер спостереження у місті, що сприятиме відчуттю безпеки, заходи, що сприятимуть налагодженню контакту та довіри між молоддю та поліцією тощо.

Молодіжна інфраструктура у Чернівецькій громаді знаходиться у процесі розвитку, адже вона існує, проте, не так багато молоді знає про це та використовує можливості різних просторів. Саме тому потрібно поширювати інформацію про молодіжну інфраструктуру, а також працювати у напрямку розширення мережі молодіжних центрів як на регіональному рівні, так і місцевому.

Також прикладом співпраці молоді і влади є неодноразова підготовка та участь у міністерському конкурсі «Молодіжна столиця України», що сприяє об'єднанню та покладанню цілей у сфері молодіжної політики, адже одним із основних критеріїв є виконання планів, що зазначаються у поданій заявці. Таким чином це стимулює протягом року рухатися у заданому напрямку.

Тож, окреслене предметне поле молодіжної політики є доволі широке, адже зачіпає такі аспекти життя молоді як участь у громадському та суспільно-політичному житті, освіта, безпека, молодіжна інфраструктура, психологічне здоров'я, інклюзія, профорієнтація, інтеграція внутрішньо переміщеної молоді та багато інших. А також той факт, що молодь є дуже широкою категорією

населення ускладнює вивчення її потреб та вироблення адекватних політик для їх задоволення.

3.2. Динаміка створення публічного механізму управління в сфері молодіжної політики

Створення публічного механізму управління у сфері молодіжної політики локальної спільноти пов'язане з економічними, політичними, правовими, мотиваційними, організаційними та іншими компонентами механізму публічного управління. Інституційонізований механізм публічного управління характеризується наявністю структури, методів, інструментів та засобів, завдяки яким можливе досягнення визначеної мети.

Відповідно до Закону України «Про основні засади молодіжної політики» на Чернівецьку міську раду покладена велика кількість завдань, що пов'язані і з розробкою політик у цій сфері, і її реалізацією, контролем за ефективністю, сприянням діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій, розбудовою молодіжної інфраструктури, мотивуванням молоді тощо [29]. Для виконання цих та інших завдань необхідним є створення публічного механізму управління у сфері молодіжної політики.

Сьогодні питаннями молодіжної політики у Чернівецькій громаді займається Департамент соціальної політики, а саме його структурний підрозділ – Управління у справах сім'ї та молоді Чернівецької міської ради. В межах Управління функціонує Відділ молодіжної політики, кадрове забезпечення якого налічує керівника Відділу та двох головних спеціалістів, які також є представниками категорії молодь. У своїй роботі Відділ, Управління та міська рада у сфері молодіжної політики керуються Конституцією України, Законом України «Про загальні засади молодіжної політики», Указами Президента, Постановами Кабінету Міністрів України, Наказами Міністерства молоді та спорту, Національною молодіжною стратегією, розпорядженнями Чернівецького міського голови, рішеннями Чернівецької міської ради, іншими нормативно-правовими актами.

Важливим та складним питанням у всі часи було і залишається питання надання житла для молоді. Це є одним з основних чинників її міграції за кордон, що впливає на демографічний показник, а як наслідок, і на сталий економічний і соціальний розвиток територій та України в цілому. Тому на державні органи влади та органи місцевого самоврядування покладається завдання надання реального інструменту для реалізації житлових прав громадян, що гарантуються їм статтею 47 Конституції України [33].

Для виконання цієї мети у 2012 р. Кабінет Міністрів України затвердив Державну програму забезпечення молоді житлом на 2013-2023 р. [53].

«На ці 10 років передбачалося виділення коштів для надання пільгових довгострокових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла у розмірі 1952,295 млн гривень, у тому числі із: загального фонду державного бюджету – 94,897 млн гривень; спеціального фонду державного бюджету – 219,398 млн гривень; місцевих бюджетів – 1638 млн гривень. На момент проміжного звіту у липні 2020 р. фактично було профінансовано лише 1010,606 млн гривень, у тому числі із: загального фонду державного бюджету – 94,897 млн гривень; спеціального фонду державного бюджету – 222,709 млн гривень; місцевих бюджетів – 693 млн. гривень. За кошти державного бюджету надано 978 пільгових довгострокових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла, за кошти місцевих бюджетів – 1259.

На липень 2020 р. у відкритих реєстрах державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» зареєстровано 7513 заяв громадян. На квартирному обліку в органах місцевої влади перебуває понад 68 тисяч молодих сімей та людей» [53].

У тому ж 2012 р. постановою Кабінету Міністрів України було затверджено Порядок здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, що визначав механізм надання пільгових житлових кредитів з

можливістю здешевлення їх вартості шляхом надання часткової компенсації [54].

До завдань Чернівецької міської ради як органу місцевого самоврядування входить реалізація молодіжної політики у сфері забезпечення житлово-побутових умов для молоді. Відповідно до цього завдання міська рада зобов'язана «розробляти місцеві програми та реалізовувати державні, сприяти розширенню обсягів будівництва житла для молоді, розробляти фінансово-кредитні механізми забезпечення житла для молоді, залучати інші способи та джерела вирішення житлово-побутового питання молодих сімей та поодиноких молодих сімей» [29].

Також законодавство передбачає молодіжне кредитування з різним відсотком сплати для різних категорій молоді. Для молоді та молодих сімей, що не мають дітей діє відсоткова ставка у розмірі 3% річних суми заборгованості за кредитом. Молодь, що має одну дитину звільняються від сплати відсотків. Молодь, що має двох дітей, за рахунок бюджетних коштів погашаються 25% суми, а молодь, що має трьох і більше дітей звільняється від 50% оплати кредиту за житло.

Окремим пунктом статті 16 цього Закону зазначено, що дія цієї статті поширюється «на молодих вчених, на подружжя, в якому чоловік або дружина є молодим вченим, та на неповні сім'ї, в яких мати (батько) є молодим вченим, якщо зазначені молоді вчені є громадянами України та працюють на державних підприємствах, у державних науково-дослідних (науково-технічних) установах та організаціях, закладах вищої освіти та закладах післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації на посадах наукових (науково-педагогічних) працівників, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, або навчаються за денною формою навчання в аспірантурі, ад'юнктурі, докторантурі» [20].

У 2013 р. Чернівецька міська рада прийняла Комплексну програму забезпечення молоді житлом у місті Чернівці на 2013-2017 р. За 4 роки Програми було надано 27 кредитів для молодих сімей та одиноких молодих

мешканців Чернівців за понад 10 млн гривень, у тому числі з державного бюджету, обласного та міського.

З 2015 р. вся фінансова відповідальність з цього питання покладена на місцеві бюджети, а державне фінансування призупинене [46].

У 2018 р. почала діяти аналогічна Комплексна програма забезпечення молоді житлом у місті Чернівці на 2018-2022 р. На всю програму передбачалося 47,4 млн гривень, проте, було виділено тільки 12,2 млн гривень, що складає майже 26% загальної суми. За 5 років дії Програми 15 молодих сімей були забезпечені довготерміновими кредитами. У 2022 р. запланували виділити 2 млн гривень. Один кредит на суму 1 млн 200 гривень вже видали, інший – у черзі. У 2021 р. було надано 3 пільгових кредити у сумі 2,8 млн гривень. Станом на 30 вересня 2022 р. у черзі цьогогоріч на отримання пільгових кредитів є 10 молодих сімей.

Очевидним є те, що цих заходів є недостатньо, адже понад 2000 молодих сімей та одиноких молодих людей у Чернівецькій громаді чекають на поліпшення житлових умов. В рейтингу кандидатів на отримання пільгових довготермінових кредитів на будівництво (реконструкцію) та придбання житла в Чернівецькому регіональному управлінні Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» перебуває 112 молодих сімей та одиноких молодих громадян.

Чернівецьким регіональним управлінням Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» та Департаментом соціальної політики Чернівецької міської ради розроблено Програму забезпечення молоді житлом у Чернівецькій міській територіальній громаді на 2023-2027 р. Виконавцем визначено Департамент соціальної політики Чернівецької міської ради. Метою Програми є реалізація державної молодіжної політики в частині розв'язання житлової проблеми шляхом створення сприятливих умов для розвитку молодіжного будівництва, удосконалення механізмів придбання житла і забезпечення на цій основі подальшого розвитку системи іпотечного житлового кредитування.

Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми складає 40,6 млн гривень, з них з міського бюджету – 29,4 млн гривень, а решта – з інших джерел незаборонених законодавством. Завданнями програми є наступні: розвиток різних типів пільгового молодіжного кредитування та молодіжного будівництва для забезпечення молоді житлом; формування організаційних засад для здешевлення вартості будівництва і придбання житла молодими сім'ями та самотніми молодими громадянами; розроблення фінансово-економічного механізму залучення у молодіжне житлове будівництво інвестицій для фінансування житлового будівництва для молодих сімей; розвиток будівництва для забезпечення молоді житлом; популяризація Програми в засобах масової інформації; надання пільгових довгострокових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла.

Рішення про надання кредиту за рахунок коштів бюджету Чернівецької міської територіальної громади погоджується з головою Координаційної ради з питань молодіжного житлового будівництва при виконавчому комітеті Чернівецької міської ради на основі законів Верховної ради, постанов Кабінету міністрів та Порядку здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

Всього за період дії Програми планується забезпечити 30 молодих сімей та самотніх молодих людей, що складає майже 27% тих, хто звернувся до Державний фонду сприяння молодіжному житловому будівництву і мають право на кредит.

Отже, питання молодіжного кредитування є актуальним та відкритим у Чернівецькій територіальній громаді. Це пов'язано з великою кількістю дітей-сиріт та дітей, що позбавлені батьківського піклування, а також з тим, що незначна частина з них має житло на праві власності або на праві користування. Після досягнення ними повноліття молодим людям немає, де жити. А це одна із базових потреб розвитку гармонійної та здорової особистості. Саме відсутність

можливості придбання житла у громаді спонукає молодих людей переїжджати та шукати його у інших містах та країнах. А це втрачає висококваліфікованих кадрів, що могли б розвивати громаду, за яких у світі відбувається велика конкуренція.

Результат заходів, що впроваджують держава та місцева влада є недостатнім для вирішення цього питання. По-перше, це пов'язано з тим, що держане фінансування на ці програми було припинене повністю у 2015 р., а все навантаження впало на міський бюджет. По-друге, через недофінансування розроблених програм, що спричинене різними причинами, адже кожного року виникає якась більш нагальна проблема, що потребує коштів. По-третє, власне сама ідея молодіжного кредитування виявляється неефективною, бо для того, щоб молодь брала участь у такій програмі, у неї повинен бути стартовий капітал, адже програма розрахована лише на зменшення відсоткової ставки для молоді або звільнення від неї, або ж відсоток, який погашається бюджетними коштами. Проте, це не забезпечення молоді житлом, а тільки мінімальна допомога у цьому. Також у зв'язку з російсько-українською війною, великою кількістю внутрішньо переміщених осіб у Чернівецькій громаді та обмеженістю місцевого бюджету виникає питання першопочатковості вирішення житлового питання внутрішньо переміщених осіб.

У Інтегрованій концепції розвитку Чернівців до 2030 р., що є тим орієнтиром, на який зважає міська влада при виробленні політик розроблена ідея створення житлового кварталу для молоді. Це проєкт, що передбачає будівництво окремого житлового району для молодих людей з певним рівнем доходу. Поки це залишилося на рівні ідеї, а також не визначено механізмів та інструментів реалізації такого проєкту. Він видається доволі нереалістичним у сьогоденні. По-перше, він не вирішує житлово-побутової проблеми молоді, а, по-друге, знову ж таки в умовах війни є непершопочатковим.

Молодь потребує не тільки навчання, житла та працевлаштування, а і відпочинку. З 2013 р. діє міський молодіжний наметовий набір «Ойкос» як одна з можливостей безкоштовного відпочинку для молоді з числа спортсменів,

малозабезпечених, а також інших вразливих груп. За програмою міжнародного співробітництва у 2021 р. у таборі відпочили 14 дітей з Румунії з міста-побратима Чернівців – Сучави. Всього за літо 2021 р. в «Ойкосі» відпочили 200 дітей. Влітку 2022 р. табір працював як прихисток для дітей та дорослих з числа внутрішньо переміщених осіб.

Поза увагою не залишається підтримка вразливих груп молоді. Чернівецький міський центр соціальних служб, що підпорядкований Департаменту соціальної політики працює з різними категоріями молоді, що самостійно стали на відповідний облік. Станом на 1 жовтня 2022 р. молодь з інвалідністю, що проживає на території Чернівецької територіальної громади складає 784 особи, з них 75 осіб числиться на обліку у Чернівецькому міському центрі соціальних служб. Молодь, що опинилася у складних життєвих обставинах і стала на облік складає 3 осіб, молоді особи, що проживають у квартирах маневрового житлового фонду міської ради – 18 осіб (2 – з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 16 – одинокі молоді особи) [43] (Додаток Ж).

Питання розвитку молодіжної інфраструктури у громаді як важливого компоненту реалізації молодіжної політики та молодіжної роботи поставало перед Чернівецькою міською радою з 2017 р. З того часу почалася активна робота над створенням молодіжного центру. Ініціатива відповідного проєкту належала керівництву та спеціалістам Відділу сім'ї та молоді Чернівецької міської ради, а пізніше до них долучилася небайдужа молодь та молодіжні громадські організації.

Процес створення Центру розпочався з підготовки положення про комунальну установу – молодіжний центр Чернівців та пошук приміщення для реалізації проєкту. На прохання ініціаторів Чернівецька міська рада виділила приміщення за адресою вулиця Головна, 41. У квітні 2018 р. Відділ сім'ї та молоді звернувся до департаменту містобудівного комплексу та земельних відносин Чернівецької міської ради, аби включити ремонтні роботи до цільової Програми з будівництва об'єктів житла і соціальної сфери в Чернівцях на 2017-

2020 р. «Сучасне місто». Адже виділене приміщення потребувало капітального ремонту. Вже у липні міська рада затвердила підготовлений відповідним департаментом проєкт рішення, де пропонувалося доповнення цільової Програми пунктом «Капітальний ремонт будівлі на вул. Головній, 41 для створення молодіжного центру», передбачивши потребу в коштах на 2019 р. у сумі 200 000 грн.

Засновники молодіжного центру намагалися різними інструментами реалізувати свою ідею. Вони розробили проєкт щодо облаштування молодіжного центру та подали його на Бюджет участі Чернівців, який набирив особливих обертів після реформи децентралізації [58]. Проте успіхом це не завершилось, за проєкт не проголосували містяни. Також до облаштування молодіжного центру залучалися різні сторони, у тому числі студенти. Відділ підготував клопотання на ДВНЗ «Чернівецький політехнічний коледж» для розробки проєкту візуалізації інтер'єру приміщення. Вже за місяць студентами коледжу було запропоновано приблизно 10 версій ремонту та облаштування приміщення, які вони презентували на прес-конференції у липні 2018 р. Неабияку участь в облаштуванні приміщення взяв волонтерський рух «Будуємо Україну разом», метою якого є допомагати створювати молодіжні простори у громадах та відновлювати будинки для потребуючих сімей [72]. Керівництво проєкту підтримало заявку Відділу сім'ї та молоді та обрало Чернівецьку громаду учасником хвилі. У 2019 р. протягом двох тижнів 60 волонтерів з усієї України робили ремонт у приміщенні молодіжного центру, у тому числі долучилися до закупівлі матеріалів на 130 000 грн. Згодом у 2020 р. міською радою було виділено ще 200 000 грн на завершення робіт.

Перший молодіжний центр Чернівців отримав назву комунальна установа «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді». 29 жовтня 2018 року рішенням міської ради було затверджено Положення про утворення молодіжного центру (Додаток 3). Згідно з ним Центр підпорядковувався відділу сім'ї та молоді Чернівецької міської ради. У липні 2021 р. відбулася реструктуризація міської ради і таким чином молодіжний центр перейшов у

підпорядкування Департаменту соціальної політики. Форма власності – комунальна установа – підкреслює те, що засновником Центру є Чернівецька міська рада, а також те, що фінансове та кадрове забезпечення діяльності молодіжного центру покладено на орган місцевого самоврядування.

Варто підкреслити характер взаємодії мережі молодіжних центрів, що складається з Всеукраїнського молодіжного центру та регіональних та локальних молодіжних центрів. Законом України «Про основні засади молодіжної політики» визначено, що ця мережа не є ієрархічною та такою, що нижчий елемент структури підпорядкований вищому. А метою утворення державної установи Всеукраїнський молодіжний центр визначено «...сприяння розвитку регіональних та місцевих молодіжних центрів, розвитку та популяризації нових форм, методів та інструментів молодіжної роботи, її організаційного, методичного та ресурсного забезпечення» [29].

Активну діяльність комунальна установа розпочала у травні 2021 року після призначення директора установи. Загалом штатний розпис складає 10 одиниць, серед яких, окрім директора, заступник директора, бухгалтер, керівники проєктного та комунікаційного відділів, фахівці цих відділів та завідувач господарством. Сьогодні 80% працівників молодіжного центру є сертифікованими молодіжними працівниками у рамках однойменної міністерської програми.

Відповідно до звіту за друге півріччя (1 липня 2021-31 грудня 2021 р.) про надходження та використання коштів загального фонду міською радою було виділено 1 млн 400 тис. гривень на утримання молодіжного центру. Основними видатками є оплата праці персоналу, оплата комунальних послуг та інших видів послуг, закупівля інвентаря тощо.

Відповідно до змісту Положення основною метою діяльності молодіжного центру є соціалізація та самореалізація молоді, всебічний розвиток молодих людей, національно-патріотичне виховання та забезпечення громадянської освіти, популяризація здорового способу життя та культури волонтерства, сприяння працевлаштуванню молоді та підвищення рівня її

мобільності. З вищеписаної мети випливають такі завдання: ведення інформаційно-просвітницької діяльності шляхом організації лекцій, форумів, тренінгів тощо з актуальних для молоді тем, організація змістовного дозвілля молоді, поширення інноваційного національного та міжнародного досвіду з питань реалізації політики у молодіжній сфері, залучення молоді до вироблення молодіжної політики та комунікації з органами виконавчої влади.

Молодіжний центр Чернівців – це вільний простір для молоді, у якому можна вчитися, реалізовувати себе, відпочивати та спілкуватися. Молодіжний центр одночасно виступає і організатором заходів для молоді, так і майданчиком для молодіжних громадських організацій та активних молодих людей для реалізації власних ідей та потенціалу. Доволі активною є взаємодія Центру з молодіжними громадськими організаціями, що підкріплено дванадцятьма меморандумами про співпрацю. До ключових проєктів, що можуть охарактеризувати діяльність Молодіжного центру можна віднести: Молодіжний інтеграційний центр Чернівців, програма соціально-культурної інтеграції молоді «Доброго вечора, ми з України», реалізація всеукраїнського проєкту «СпівДія заради дітей», «СпівДія Працевлаштування», навчання з надання домедичної допомоги «Вчасно», мистецько-інклюзивний проєкт «АРТ без меж», клуб української мови та історії України, організація нетворкінгів для учнівської, студентської молоді та влади тощо.

Молодіжний інтеграційний центр діє на базі Молодіжного центру Чернівців «Резиденція молоді» з метою інтеграції внутрішньо переміщеної молоді у громаду через інформаційно-комунікативну підтримку та офлайн заходи. У рамках проєкту було проведено тренінги з соціального підприємництва та проєктного менеджменту, що повинні спонукати внутрішньо переміщених осіб до пошуку та використання можливостей для власного розвитку. Проєкт діє у Західному регіоні (Чернівці, Ужгород, Івано-Франківськ, Львів) та реалізується за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Комунікація з цільовою аудиторією відбувається через телеграм-канал, який станом на 23 жовтня 2022 р. має 397

підписників. Наразі проєкт запланований до 30 листопада 2022 р. з можливістю подальшого продовження.

Програма соціально-культурної інтеграції молоді «Доброго вечора, ми з України» співпрацює тільки з молодіжними центрами України, що пройшли відповідний конкурс. Молодіжний центр Чернівців є одним із десяти, хто реалізує цей проєкт. Він має на меті навчання, згуртування та інтеграцію молоді у громаді. Це відбувається через культурні та інші заходи. А також написання власних міні-проєктів під наглядом менторів для реалізації своїх ідей. Програма організована ГО «Молодіжна платформа» у партнерстві з Міністерством молоді та спорту України.

«СпівДія» – проєкт, що об'єднав волонтерів, владу та громадські інститути під час війни для допомоги у різних напрямках.

«СпівДія заради дітей» – один із таких напрямів. Він передбачає психоемоційну підтримку для дітей (як місцевих, так і внутрішньо переміщених) віком від 5 до 12 років через неформальну освіту, творчі заняття, рухливу діяльність та комунікацію з іншими дітьми та дорослими.

У межах проєкту працюють також мобільні групи менторів, які приходять на заняття до дітей у прихистки. Також у рамках «СпівДії» пропонуються послуги психологічного консультування як індивідуального, так і групового, а також послуги кар'єрного консультанта від проєкту «СпівДія Працевлаштування». Проєкт реалізується у 20 містах України завдяки співпраці з Дитячим фондом ООН (UNICEF Ukraine) та Міністерством молоді та спорту України.

Організація проєкту «Вчасно», що передбачає проведення тренінгів для школярів віком від 14 до 17 років з надання домедичної допомоги є прикладом співпраці Молодіжного центру, громадської організації, шкіл громади та Симуляційного центру Буковинського державного медичного університету. У серпні 2022 р. 100 старшокласників громади навчилися надавати домедичну допомогу, зокрема проводити діагностику стану потерпілого, зупиняти

зовнішню кровотечу, робити штучне дихання тощо. Проєкт профінансований ЧБФ «Нова сім'я» та Альянсом громадського здоров'я.

Клуб української мови та історії України – проєкти, що виникли у часи війни для підтримки та поглиблення знань про свою мову, культуру, історію як індикатор незалежності держави.

За річним звітом Молодіжного центру (12.08.2021-12.08.2022) у стінах Центру проведено 364 події, що організовані як Молодіжним центром, так і іншими організаціями. Зокрема, це заняття з самозахисту, підліткові клуби, квести, культурно-мистецькі заходи, вечори настільних ігор, реалізація проєкту «ЗаСтосунки» для пропагування здорових стосунків у сім'ї, майстер-класи з прикладного мистецтва та багато іншого [78].

Протягом двох перших місяців війни Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді» працював як координаційний центр волонтерської діяльності. Центр функціонував і як пункт прийому допомоги від благодійників, у тому числі з-за кордону, так і пункт відправлення допомоги цивільним та військовим, які знаходяться в зоні бойових дій. За весь час роботи відправили понад 300 вантажів у різні куточки країни [87]. Волонтерська база Молодіжного центру налічує понад 120 осіб.

Загальна кількість молоді, що залучена Молодіжним центром за останній рік сягає 10 тисяч осіб.

Отже, Чернівецька міська рада є основним суб'єктом реалізації молодіжної політики у громаді. Відділ молодіжної політики знаходиться у структурі Управління сім'ї та молоді Департаменту соціальної політики. У цьому полягає певна складність інституціоналізації молодіжної політики громади, адже у своїй роботі Департамент керується наказами Міністерства соціальної політики, і тільки Відділ молодіжної політики – Міністерства молоді та спорту.

Також міська рада займається питаннями соціального забезпечення молоді, житлово-побутовими умовами молоді у рамках прийнятих програм, працевлаштуванням та відпочинком молоді, роботою з молоддю через

молодіжний центр та роботою з молоддю з інвалідністю через Центр соціальних служб Чернівецької міської ради, роботою з внутрішньо переміщеними особами.

У громаді функціонує один молодіжний центр комунальної форми власності, що є плодом співпраці органу місцевого самоврядування, громадських організацій, окремих активістів та донорів. Центр покриває освітні потреби молоді через заходи з неформальної освіти з різних тем, діяльність молоді у позанавчальний та робочий час, реалізацію молоді тощо. Робота Центру під час воєнного стану істотно трансформувалася. Сьогодні молодіжний центр значно розширив свою цільову аудиторію: тут займаються діти від 5 років і дорослі до необмеженого віку. З одного боку, це можна оцінити як необхідні та потрібні якості сьогодення – адаптивність та гнучкість, з іншого – основна мета створення такої установи йде на другий план, а молодь залишається поза увагою.

3.3. Інституціоналізовані інструменти вироблення та реалізації молодіжної політики в Чернівецькій громаді

Інституціоналізованими інструментами вироблення та реалізації молодіжної політики можна вважати такі, що мають чіткий механізм та процедуру залучення молоді до суспільно-політичного життя. Серед них: молодіжні ради, бюджет участі, стажування молоді у міській раді, учнівське та студентське самоврядування тощо.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про основні засади молодіжної політики в Україні» молодіжна рада – це молодіжний консультативно-дорадчий орган, що може утворюватися при Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевому органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування з метою залучення молоді до формування та реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях [29].

До основних завдань молодіжних рад відносять: «...сприяння реалізації права молоді на участь у формуванні та реалізації молодіжної політики; внесення до органу, при якому її утворено, пропозиції щодо організації консультацій з молоддю; надання пропозицій, висновків, рекомендацій щодо питань формування та реалізації молодіжної політики, обов'язкові до розгляду органом, при якому її утворено; розробка спільно з молодіжними та дитячими громадськими об'єднаннями, іншими суб'єктами молодіжної роботи пропозицій щодо пріоритетів молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях; здійснення моніторингу і оцінку ефективності реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях; участь у розробленні проектів нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію молодіжної політики; вивчення стану виконання законів України, інших нормативно-правових актів, що стосуються молоді, на регіональному та місцевому рівнях; здійснення громадської експертизи фінансування заходів молодіжної політики; виконання інших завдань, визначених положенням про молодіжну раду» [29].

Рішенням 4 сесії VIII скликання Чернівецької міської ради у квітні 2021 р. утворено молодіжну раду при Чернівецькій міській раді, що має назву «Молодіжний парламент». Положенням визначено права та завдання консультативно-дорадчого органу та процедуру обрання делегатів. Склад Молодіжного парламенту формується шляхом рейтингового голосування кандидатів за делегатів, які особисто присутні на установчих зборах. Вони обираються на два роки. Всього до складу входить 21 представник молоді за трьома квотами: 10 делегатів від громадських об'єднань та/або відокремлених підрозділів громадських об'єднань, установ, організацій тощо, що діють на території Чернівецької громади, 8 представників закладів освіти, кандидатури яких подаються студентським самоврядування I-IV рівня акредитації кожного навчального закладу громади, 3 представники учнівського самоврядування зі шкіл громади. До складу Молодіжного парламенту може бути обрано не більше одного представника від кожного інституту громадянського суспільства, що

виявив бажання увійти до складу молодіжного парламенту. Також на першому засіданні Парламенту з числа делегатів було обрано Голову Молодіжного парламенту, Секретаря та Раду голів. У травні 2021 р. розпорядженням Чернівецького міського голови було призначено радника з питань молодіжної політики, яким став Голова Молодіжного парламенту. Радник повинен доносити міському голові актуальні запити молоді, брати участь у розробці проєктів рішень щодо молодіжних питань, обґрунтовувати перед міською радою доцільність прийняття цих рішень (Додаток І).

При Молодіжному парламенті створена Експертна рада як консультативний орган для забезпечення ефективної діяльності парламенту. Завданням Експертної ради є надання рекомендацій щодо визначення шляхів перспективного розвитку та плану роботи Молодіжного парламенту, допомога в розробці проєктів, громадська експертиза, консультації з питань молодіжної політики тощо.

Серед основних заходів, проведених Молодіжним парламентом можна згадати: нетворкінг для учнівського та студентського самоврядування «Від участі до дії», курс лекцій з української мови «За філіжанкою гербати», благодійні ярмарки та спортивні турніри, а також участь у підготовці проєкту рішення Про стажування для молоді у Чернівецькій міській раді [77].

Недоліком положення варто відзначити неврахування обов'язковості залучення делегатів з двох сіл, що входять до Чернівецької міської територіальної громади – Чорнівка та Коровія. Це б сприяло інтеграції молоді та створенню умов для їх участі у суспільно-політичному житті громади.

Плодом роботи молодіжного парламенту та депутатів міської ради є запровадження стажування для молоді у міській раді. У червні 2022 року рішенням 20 сесії VIII скликання Чернівецької міської ради було затверджено Положення про стажування студентів та молоді у Чернівецькій міській раді (Додаток І). Над проєктом рішення працювали депутати, міська рада та представники молодіжного парламенту.

Метою такого стажування є розвиток навичок та здібностей, універсальних знань і практичних вмінь, необхідних для подальшого кар'єрного росту молоді. Досягнути цього можливо шляхом залучення освіченої та ініціативної молоді в органи місцевого самоврядування Чернівецької територіальної громади. Під час такого досвіду молодь може спробувати себе на різних посадах у міській раді, що допоможе їй визначитися з майбутньою професією. Відчуття залученості до процесів керування містом забезпечує підвищення довіри до влади та укріплення інтересу та відчуття впливу на рішення у своєму місті. Також впровадження стажування студентів та молоді у Чернівецькій міській раді формує кадровий резерв. У разі вакансій керівництво міської ради може запропонувати стажерам посади в органі місцевого самоврядування.

Набір на стажування відбувається шляхом проведення відкритого конкурсу двічі на рік. Кандидатом може бути молода людина, вік якої на момент заповнення аплікаційної форми становить від 18 до 35 років, що навчається в закладі вищої освіти, або вже здобула вищу освіту, що підтверджується відповідним дипломом.

Положенням визначена процедура набору, склад конкурсної комісії, аплікаційна форма, завдання керівника стажування тощо. Загалом стажування розраховане на два місяці.

Перший набір стажерів відбувся вже у вересні 2022 р. За результатами співбесід учасниками стали 55 молодих людей.

Вони мали можливість пройти стажування у таких структурних підрозділах Чернівецької міської ради: управління освіти, управління охорони здоров'я, департамент інфраструктури та благоустрою, департамент урбаністики та архітектури, департамент соціально-економічного розвитку та департамент соціальної політики [77].

Окрім індивідуальних завдань для стажерів розроблена програма теоретичного етапу стажування. Під час цього етапу учасники особисто знайомляться з керівництвом міста (міським головою, секретарем міської ради

та його заступниками), відвідують лекції на теми іміджу та етики державного службовця, вивчають діловодство, слухають про окремі аспекти публічного управління та адміністрування, державницького управління, креативне мислення та інноваційні підходи керівництва містом, а також вчать писати проєктні заявки на отримання грантів для реалізації свої ідей.

За підсумками стажування на підставі виконаних завдань керівник стажування надає рекомендації про стажера. Якщо стажування було пройдено успішно, то керівник відповідного структурного підрозділу, в якому проходило стажування, надає відповідну інформацію Чернівецькому міському голові. На підставі вказаної інформації стажеру вручається сертифікат про успішне проходження Стажування за підписом Чернівецького міського голови, що виступає певною мотивацією.

Активністю відзначається і молодіжна рада при Чернівецькій обласній державній адміністрації, що діє з червня 2020 р. та у своєму складі має представників Чернівецької територіальної громади. З 32 делегатів двадцяттеро проживають та провадять свою діяльність в межах Чернівецької територіальної громади, що складає понад 60%. Вони увійшли до складу молодіжної ради по різних квотах: інститути громадського суспільства, представники учнівського та студентського самоврядування, представники з середовища регіонального бізнесу, підприємств, установ, закладів освіти, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [39]. Це є достатньо розповсюдженою практикою, адже саме у «столиці» області акумулюється активна молодь та організації, які через свою діяльність залучають і інші громади та райони.

Аналізуючи звіт молодіжної ради за 2021 р., відмічаємо, що її діяльність фокусується на створенні молодіжних рад та молодіжних центрів в інших населених пунктах області, консультування молоді в області щодо цього, налагодження комунікації між молоддю та обласною державною адміністрацією через організацію форумів та конференцій, а також різні онлайн та офлайн заходи у напрямках культурного розвитку молоді, неформальної освіти, інклюзії, благодійності та екології [61].

Ще одним інституціоналізованим інструментом впливу на прийняття рішень щодо реалізації коштів є Бюджет участі у Чернівецькій міській територіальній громаді. Цей інструмент дозволяє мешканцю брати участь у тому, як і де будуть використані визначені бюджетні кошти для поліпшення життя у громаді. Будь-хто може подавати свої пропозиції на голосування, а може і підтримувати ідеї інших. Проекти, що набрали найбільше голосів мешканців будуть реалізовані. Програма діє з 2016 р. і в її першу хвилю у голосуванні взяли участь 58 проєктів, з них 12 ініційовані молодими людьми віком від 26 до 35 років. Це фактично складає 21%. При цьому у 2016 р. не було жодного проєкту, автором якого була б людина молодша за 26 років.

У 2021 році у голосуванні взяли участь 43 проєкти, з них ініціатив молоді – 14, що майже 32% від загальної кількості. Перемогу отримали 27 великих і малих проєктів, у різних категоріях. Найчастіше трапляються дитячі майданчики, культурні простори та заходи, фестивалі для молоді та спортивні спейси. Серед них ті, де молодь визначено бенефіціаром є фестиваль для молоді «Holiday Fest Чернівці», школа пригодницької освіти «Стежина пращурів», фестиваль кави, музики і літератури, спортивно-молодіжний двір на Шухевича.

Аналіз динаміки користування молоддю таким інструментом впливу демонструє, що з 2016 по 2021 рік кількість проєктів, що створені молоддю зросли на 11%.

Доволі складно говорити про власне молодіжні проєкти, бо бенефіціарами майже всіх поданих проєктів є молодь: чи то учнівська, чи то студентська, чи молоді сім'ї з маленькими дітьми. Це доводить, що інструмент є дійсно ефективним та корисним для молоді. Молодь може як подавати свої ідеї, так і голосувати за інші та користуватися реалізованими проєктами. Проте, є питання щодо рівнозначності сил при голосуванні за проєкти. Учнівська та студентська молодь тут здобуває перевагу, адже таким категоріям легше здобути більшу кількість голосів (через школи, батьківські комітети, студентське самоврядування тощо), ніж молодіжним громадським організаціям чи окремим активістам. Тому можна говорити про доцільність створення

окремого конкурсу для молодіжним громадським організацій та ініціативних груп, щоб вони між собою змагалися за бюджет для реалізації власних ідей.

Наразі відомо, що молодь у співпраці з Чернівецькою міською радою готує запровадження такого інструменту участі, що називатиметься «Фонд молодіжного розвитку» та сприятиме реалізації проєктів молоді за міський бюджет. Положення ще не прийняте, тому деталей невідомо.

Окремим інструментом вироблення та реалізації молодіжної політики можна вважати учнівське та студентське самоврядування. Завдяки цьому молоді люди вчаться у мікросуспільстві (школі, університеті) комунікувати між собою, обирати демократичним шляхом лідерів та керівні органи, висувати свої кандидатури на посади, розвивати толерантність до різних точок зору та відповідно до правил боротися за суспільні блага. Це виступає певним тренувальним майданчиком перед тим, як отримати реальні активні та пасивні виборчі права.

Отже, оцінюючи рівень інституціоналізованості інструментів вироблення та реалізації молодіжної політики Чернівецької громади, слід вважати не тільки наявність таких інструментів, а і на їх ефективність та можливість виконання задекларованих завдань.

Ефективність діяльності Молодіжного парламенту та Молодіжної ради можна охарактеризувати як таку, що не виконує своє першопочаткове завдання. Вони більше займаються інформуванням молоді про рішення органів щодо молоді, ніж мають реальний вплив на прийняття цих рішень. Можливо, це пов'язано з недотриманням учасницького принципу органами влади та місцевого самоврядування, а можливо, з недостатньою активністю та наполегливістю молоді у цих питаннях.

Динаміка використання інструменту бюджету участі за останні роки йде на спад. Проте, кількість молоді, що бере участь у конкурсі зросла на 11% з 2016 по 2021 рік. Більшість проєктів, що отримують фінансування є пов'язані з розвитком інфраструктури у громаді, що виступає у наших реаліях важливішим за культурний, освітній та інші аспекти. Це доводить думку про розмежування

таких конкурсів та запровадження інструменту у громаді задля реалізації ідей у інших напрямках. Тому є необхідність створення молодіжного конкурсу проєктів, що фінансуватиметься з місцевого бюджету або інших легальних джерел та на чесних конкурентних засадах надаватиме можливість молоді реалізовувати свої потреби самостійно.

3.4. Модель оцінки ефективності молодіжної політики в локальній спільноті

Прийняття будь-яких політичних рішень, а особливо в умовах кризи останніх років є доволі ризикованими. Політичні суб'єкти повинні вміти адаптуватися під події країни та світу, бути гнучкими та будувати свою стратегію на основі нових викликів, а також попередніх результатів своєї діяльності.

Важливим етапом реалізації будь-якої політики є оцінка ефективності дій суб'єктів політики для перевірки правильності обраної стратегії та планування подальших заходів у цьому напрямі. Молодіжна політика в локальній спільноті також потребує зосередження уваги на оцінці ефективності. Проте, оцінка повинна відбуватися не тільки по завершенню програми, проєкту чи стратегії, а на кожному етапі її впровадження: від обговорення актуальності проблеми до завершення та звітування. А також із залученням всіх зацікавлених сторін, а особливо цільової аудиторії, у цьому випадку – молоді.

Для визначення оцінки ефективності можуть бути використані такі інструменти як наукові дослідження, соціологічні опитування, експертні опитування, аналіз статистичних даних, консультації тощо.

Також необхідно визначити критерії, на основі яких можна здійснити порівняння показників та підсумувати ефективність молодіжної політики у локальній спільноті.

Спочатку варто дізнатися вихідний стан молодіжної політики у різних напрямках для того, щоб могли чітко відслідкувати динаміку покращення, погіршення чи відсутності будь-яких змін після реалізації молодіжної політики.

Перший блок запропонованих критеріїв стосується основних демографічних показників – це смертність та народжуваність. На це впливає велика кількість факторів, що пов'язані не тільки з молодіжною політикою, а і залежить від таких зовнішніх чинників як збройна агресія з боку Російської Федерації, рівня оборони, охорони здоров'я, кількості дорожньо-транспортних пригод та інших.

Тож, до критеріїв, що демонструють ефективність молодіжної політики та ті показники, на які є можливість цілеспрямовано впливати, можна віднести: зниження рівня вживання серед молоді психоактивних речовин, алкоголю та тютюну, зменшення захворюваності на вірус імунодефіциту людини серед молоді та зниження смертності від хвороб, зумовлених СНІДом, зниження рівня правопорушень та злочинності серед молоді, зменшення рівня насилля серед молоді, зменшення рівня поширеності психічних розладів серед молоді, зменшення кількості суїцидів серед молоді, зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод, учасниками яких є молодь, зменшення кількості абортів серед молоді, якщо це не є медичним показом тощо. Актуальним видається вміння молоді, в умовах війни зокрема, надавати першу домедичну допомогу, що може зберегти чись життя у кризовий момент.

Зміну цих показників можливо досягнути через різного роду програми та проєкти із залученням відповідних органів державної влади, а також громадськості. Організація заходів з неформальної освіти, акцій, зустрічей з правоохоронними органами, медиками, психологами та спеціалістами з інших галузей.

Окремим важливим напрямом молодіжної політики є залучення молоді до прийняття рішень. Це залежить від політичної культури молодих людей, а саме їх пізнавальних, емоційних та оцінювальних орієнтацій. Відповідно до цього пропонується використовувати такі критерії для оцінки ефективності молодіжної політики як рівень обізнаності молоді щодо конституційних прав та свобод людини, зростання частки молоді, яка усвідомлює потребу в дотриманні Конституції та законів України, має нетерпимість до їх порушення, а також до

проявів корупції, порушення академічної доброчесності, усвідомлено відмовляється від недоброчесної практики у своєму житті, визначає демократію як найоптимальнішу форму правління, знає та усвідомлює європейські цінності.

Обізнаність молоді щодо основних інститутів влади, їх повноважень та компетентностей, рівень довіри до них та до правоохоронних органів також демонструє ефективність молодіжної політики, адже, не зважаючи на те, що Україна вже понад тридцять років є незалежною державою, ментальна спадщина Радянського Союзу досі зберігається. Навіть ті люди, що народилися після 1991 р. через своїх батьків та інше старше оточення можуть формувати недовіру до державних органів влади як таких. Тому зростання довіри серед молоді є показником правильності застосованої стратегії молодіжної політики.

Важливими критеріями є ефективності є зростання участі молоді у виборах всіх рівнів, частки молоді у громадських радах, робочих групах органів місцевого самоврядування, наявність у локальній спільноті консультативно-дорадчих органів з питань молоді, наявність посади радника міського голови з питань молоді, зростання кількості молоді серед депутатів місцевих рад, наявність можливості стажування для молоді в органах місцевого самоврядування.

Також ефективна молодіжна політика впливає на знання молоді щодо інструментів та способів електронної демократії для участі у суспільно-політичному житті громади, зокрема створення та підтримка електронних петицій, участь у громадських бюджетах участі, подання електронних звернень, участь в громадських слуханнях тощо. Саме завдяки дослідженню використання молоддю цих інструментів можна простежити ефективність чи неефективність молодіжної політики у напрямі залучення молоді до прийняття рішень на локальному рівні.

Громадська організація є дієвим інструментом для впливу громадян на прийняття рішень. Зростання частки молоді серед членів громадських організацій, а також збільшення кількості молодіжних громадських організацій

у локальній спільноті є показником активності молоді, а також усвідомлення ними власної значущості та спроможності творити зміни на місцевому рівні. Ще одним показником є зростання участі молоді та молодіжних громадських організацій у конкурсах на фінансування проєктів.

Показником політичної активності молоді є кількість молоді, що залучена до діяльності політичних партій або ж є членами молодіжних осередків політичних партій.

Економічними критеріями ефективності молодіжної політики в локальній спільноті є зменшення безробіття серед молоді, зменшення малозабезпеченої молоді, що стоїть на обліку у центрах соціальних служб, збільшення кількості молоді, що займається підприємницькою діяльністю, збільшення частки молоді, що самостійно проживає, а також збільшення частки молоді та молодих сімей, що володіють власним житлом. Подолання незайнятості молоді, тобто зменшення кількості молодих людей, що і не навчаються, і не працюють. Для досягнення цієї мети потрібен комплексний підхід та міжгалузєва робота органів державної влади та місцевого самоврядування.

Активна еміграція молоді з метою працевлаштування чи навчання, а в сьогоdnішніх умовах – через пошук безпечного прихистку від військових дій, є актуальною проблемою. Ефективність молодіжної політики у цьому напрямі легше відстежити у мирний час. Адже зараз відслідкувати, які саме заходи інститутів влади впливають або не впливають на цю динаміку фактично неможливо. Звичайно, припускаємо, що саме підвищення престижу навчальних закладів в Україні, а також наявність робочих місць та гідної заробітної плати може змусити молоду людину залишитися в Україні.

Молодіжна інфраструктура – це один з пріоритетних напрямів молодіжної політики сьогодні, що характеризується створенням будівель, споруд, молодіжних просторів та інших приміщень, що використовуються суб'єктами молодіжної роботи для реалізації молодіжної політики та здійснення молодіжної роботи. Отже, наявність у локальній спільноті молодіжної інфраструктури, а саме молодіжних центрів та просторів є одним з

показників ефективної політики. Проте, лише наявності замало, цим простором повинна користуватися молодь, а також з молоддю повинні працювати компетентні молодіжні працівники. Тому, окрім показника наявності молодіжного центру/простору або збільшення їх кількості, беремо до уваги кількість молоді, що відвідує молодіжну інфраструктуру у співвідношенні до загальної кількості молоді у громаді, кількість заходів, що там відбуваються та збільшення кількості молодіжних працівників, які виконують молодіжну роботу у цій громаді.

Окремими напрямками молодіжної політики, що визначені Національною молодіжною стратегією до 2030 р., є популяризація волонтерської культури серед молоді, поширення звичок збереження екології та розвиток інклюзивного толерантного середовища. Оцінити ефективність роботи протягом певного періоду можна через проведення соціологічних опитувань, що продемонструють, до прикладу, рівень знань молоді про ці теми, ставлення молоді до різних вразливих груп цієї категорії, відсоток молоді, що володіє звичками сортування сміття та розумного споживання, а також частка молоді, що долучається до волонтерської діяльності. Також ефективним показником є зменшення кількості молоді, що зазнавали дискримінації, булінгу та іншого роду насилля.

Неформальна освіта як спосіб поглиблення знань та ознайомлення з широким колом питань сьогодні виступає пріоритетом у реалізації молодіжної політики. Підвищення рівня участі молоді у неформальних видах навчання, а також зростання частки молоді, що брала участь у програмах мобільності в рамках міжнародних програм, міжнародних короткострокових програмах, навчаннях, тренінгах, освітніх таборах доводить ефективність молодіжної політики, що допомагає розширити світогляд, познайомитися з новими людьми, поділитися досвідом та розвинути необхідні навички.

Окремими важливими показниками, які можна виміряти для оцінювання ефективності молодіжної політики є зменшення кількості дітей-сиріт, яких залишаються молоді батьки та зменшення небажаних вагітностей серед молоді.

Тому варто звертати увагу на такі теми як сексуальна освіта та популяризація позитивного відповідального батьківства.

Отже, підсумовуючи, варто зазначити, що етап оцінювання молодіжної політики є одним із найважливіших у процесі реалізації. Адже саме завдяки йому можна перевіряти правильність обраної стратегії, коригувати план дій у разі необхідності та раціональніше використовувати ресурси.

Модель оцінки ефективності молодіжної політики будується на визначені критеріїв, які можна виміряти та порівняти у часі. Це пов'язано з статистичними даними щодо народжуваності та смертності молоді, участі молоді у суспільно-політичному житті, наявності у локальній спільноті молодіжної інфраструктури, консультативно-дорадчих органів та посади радника з питань молоді, зменшення безробіття серед молоді, зменшення малозабезпеченої молоді, збільшення кількості молоді, що займається підприємницькою діяльністю, покращення житлово-побутових умов молодих сімей та поодинокі молоді, зменшення насилля серед молоді тощо.

Проблема оцінювання ефективності молодіжної політики полягає у тому, що вона складається з багатьох напрямів, у яких молода людина розвивається одночасно. Саме це стає перешкодою до надання загальної оцінки, адже потрібно врахувати велику кількість параметрів, які досить складно співвіднести. Один напрям протягом певного періоду можна оцінити як такий, що має прогресуючі показники, а інший навпаки – деградує. Часто предметом оцінки є інтуїтивно обраний дослідником напрям молодіжної політики або ж враховані лише деякі показники. Тому пропонується модель оцінки ефективності, у рамках якої вимірюється кожен критерій окремо.

Отже, визначено особливості інституціоналізації молодіжної політики у Чернівецькій громаді, окресливши основні характеристики процесу формування предметного поля у локальній спільноті. На території Чернівецької міської громади проживає велика кількість молоді, що пов'язано з статусом міста, наявністю багатьох закладів освіти, а також умовної безпеки сьогодні.

Ми здійснили аналіз участі молоді у громадському та суспільно-політичному житті міста через молодіжні громадські організації, а також кількість представників молоді серед депутатів Чернівецької міської ради.

Характеристика молодіжної інфраструктури продемонструвала, що у громаді є комунальний молодіжний центр, а також приватні та громадські молодіжні простори.

Ми відзначили співпрацю влади, молоді та бізнесу через участь міста у Всеукраїнському конкурсі, створення першого молодіжного центру та дослідження індексу благополуччя молоді у Чернівецькій громаді.

Унаслідок реформи децентралізації значна частка повноважень з вироблення та реалізації молодіжної політики була делегована органам місцевого самоврядування. Чернівецька міська рада є основним суб'єктом реалізації молодіжної політики у громаді. Вона займається питаннями соціального забезпечення молоді, житлово-побутовими умовами молоді у рамках прийнятих програм, працевлаштуванням та відпочинком молоді, роботою з молоддю через молодіжний центр та роботою з молоддю з інвалідністю через Центр соціальних служб Чернівецької міської ради, роботою з внутрішньо переміщеними особами тощо.

Серед інституціоналізованих інструментів вироблення та реалізації політики у громаді можна виділити: молодіжні ради, бюджет участі, учнівське та студентське самоврядування, стажування для молоді у міській раді. Оцінюючи рівень їх інституціоналізованості слід вважати не тільки наявність таких інструментів, а і на їх ефективність та можливість виконання задекларованих завдань.

В останньому підпункті роботи вдалося запропонувати модель оцінювання ефективності молодіжної політики у локальній спільноті. Модель будується на визначені критеріїв, які можна виміряти та порівняти у часі. Проте, проблема оцінювання полягає у тому, що вона складається з багатьох напрямів, у яких молода людина розвивається одночасно. Саме це стає перепоною до надання загальної оцінки, адже потрібно врахувати велику

кількість параметрів, які досить складно співвіднести. Тому пропонується модель оцінки ефективності, у рамках якої вимірюється кожен критерій окремо. Етап оцінювання молодіжної політики є одним із найважливіших у процесі реалізації. Адже саме завдяки йому можна перевіряти правильність обраної стратегії, коригувати план дій у разі необхідності та раціональніше використовувати ресурси.

ВИСНОВКИ

Отже, підсумовуючи результати проведеного дослідження, доходимо до таких висновків.

Насамперед для проведення якісного дослідження необхідним було підготувати теоретико-методологічний ґрунт – концептуалізувати поняття *механізми та інструменти публічної політики* в сучасній науці державного управління. У першому розділі роботи ми дослідили підходи до визначення понять «державне управління» та «публічне управління», їх трактування та співвідношення, що допомогло далі глибше зрозуміти природу інструментів та механізмів публічного управління. Також з цією метою було досліджено три найпопулярніші моделі публічного управління, які і визначають формування та використання механізмів та інструментів публічної політики. Серед них: Old Public Management, New Public Management, Good Governance. Завдяки порівнянню цих моделей можна зробити висновок, що немає однієї ідеальної, адже кожна з них має свої недоліки та переваги. Old Public Management відображає державницький підхід до вироблення і реалізації політик, модель New Public Management та Good Governance вже враховують позиції різних суб'єктів публічного управління, але при цьому саме в останній акцентується на соціальній складовій, що повинна забезпечити залучення всіх зацікавлених груп у прийнятті рішення до процесу публічного управління. Саме ця ознака робить модель публічного управління Good Governance найбільш відповідною до сучасних стандартів та ідеалів європейського простору.

Досліджуючи поняття *механізми та інструменти публічного управління*, визначаємо їх трактування та співвідношення. Таким чином доходимо до висновку, що механізм забезпечує реалізацію політики та функціонування інституту, а також включає в себе багато компонентів, у тому числі інструменти. Проблема інституціоналізації механізмів публічного управління якраз пов'язана з складністю та багаторівневістю формування цього механізму. Він складається з визначення політики, тобто взяття курсу на формування

механізму державного управління у певній сфері суспільного життя, нормативно-правового забезпечення, що визначатиме інструменти, засоби, важелі та стимули, а також постійну систему моніторингу та оцінювання задля покращення державного управління. Не варто забувати про організаційну складову, яка передбачає створення органів, на які покладатимуться основні завдання та функції, а також створення інструментів та механізмів залучення громадськості, бізнесу та усіх зацікавлених груп, щоб в межах визначених законом впливати на прийняття рішень.

У другому розділі роботи вдалося визначити основні етапи інституціоналізації управлінського простору молодіжної політики та відстежити динаміку нормативно-правового регулювання молодіжної політики в Україні. У цьому контексті доходимо до висновків, що молодіжна політика формувалася протягом останніх 30-ти років. При цьому її ніколи не визначали як окрему сферу публічного управління ані на центральному, ані на регіональному та локальному рівнях. Її поєднували з справами сім'ї, дітей, спорту, освіти і науки, туризму та патріотичним вихованням. Відповідно ресурси, що виділяються на цю сферу як людські, так і фінансові, менші, порівнюючи з іншими, вочевидь, більш важливими сферами життя суспільства.

Нормативно-правову базу молодіжної політики можна визначити як таку, що розвивається. З її розвитком розширюється предметне поле цієї сфери, змінюється тлумачення термінології, додаються нові категорії та пріоритети, а також відбувається адаптація нормативно-правової бази до стандартів та підходів Європейської спільноти задля подальшої інтеграції. Сьогодні основним документом у молодіжній сфері є Закон України «Про основні засади молодіжної політики», що об'єднав всі попередні нормативно-правові акти та вніс інший інноваційний підхід до формування молодіжної політики в Україні.

Ключовою метою молодіжної політики в Україні є включення молодої людини до основних сфер життя суспільства, зокрема до політичної, економічної, соціальної та духовної сфери. Це відбувається завдяки виробленню нормативних засад, що визначають інститути, механізми та

інструменти для реалізації цієї мети. Складність полягає у двох аспектах: багатовекторності розвитку молодшої людини та неоднорідності молоді як категорії, кожна група якої має свої особливі потреби та запити. Для подолання цих складнощів необхідним є використання комплексного підходу та залучення всіх стейкхолдерів до кооперації.

Завдяки розробленій інституційній матриці молодіжної політики можна наочно роздивитися цю багатовекторність, що складається з різних сфер суспільного життя молодшої людини, інститути, нормативно-правові акти, інструменти та механізми, що функціонують в Україні сьогодні. Таким чином формування загальної картини молодіжної політики може сприяти новому осмисленню цієї сфери публічного управління та можливість її удосконалення.

У третьому розділі роботи вдалося сфокусувати увагу на стані молодіжної політики в локальній спільноті, а саме визначити основні характеристики процесу формування предметного поля молодіжної політики в Чернівецькій громаді та запропонувати модель оцінки ефективності молодіжної політики на місцевому рівні.

Унаслідок реформи децентралізації значна частка повноважень з вироблення та реалізації молодіжної політики була делегована органам місцевого самоврядування. Чернівецька міська рада є основним суб'єктом реалізації молодіжної політики у громаді. Вона займається питаннями соціального забезпечення молоді, житлово-побутовими умовами молоді у рамках прийнятих програм, працевлаштуванням та відпочинком молоді, роботою з молоддю через молодіжний центр та роботою з молоддю з інвалідністю через Центр соціальних служб Чернівецької міської ради, роботою з внутрішньо переміщеними особами, залученням молоді до прийняття рішень тощо. Саме такий широкий предмет молодіжної політики унеможливило оцінити ефективність молодіжної політики у громаді без спеціально виробленої моделі оцінки.

Важливим є не тільки задекларована наявність механізмів та інструментів молодіжної політики, молодіжної інфраструктури тощо, а і їх ефективність та можливість виконання задекларованих завдань.

В останньому підпункті роботи вдалося запропонувати модель оцінювання ефективності молодіжної політики у локальній спільноті. Модель будується на визначені критеріїв, які можна виміряти та порівняти у часі. Проте, проблема оцінювання полягає у тому, що вона складається з багатьох напрямів, у яких молода людина розвивається одночасно. Саме це стає перепорою до надання загальної оцінки, адже потрібно врахувати велику кількість параметрів, які досить складно співвіднести. Тому пропонується модель оцінки ефективності, у рамках якої вимірюється кожен критерій окремо. Етап оцінювання молодіжної політики є одним із найважливіших у процесі реалізації. Адже саме завдяки йому можна перевіряти правильність обраної стратегії, коригувати план дій у разі необхідності та раціональніше використовувати ресурси.

Отже, всі визначені завдання були виконані, а мета дослідження досягнута. Загалом молодіжну політику в Україні можна назвати як таку, що є у процесі розвитку. Це пов'язане, перш за все, з відсутністю розуміння важливості та необхідності використання ресурсів на цю сферу публічного управління. Хоча, очевидно, що така велика категорія як молодь, що складає третину загальної кількості населення країни, та ще й володіє неабияким потенціалом, повинна бути у пріоритеті органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Проте, якщо у мирний час вона може бути віднесена до середньострокової перспективи, то є певні загрози, що у воєнний час ситуація зміниться у сторону відкладення через велику кількість нагальних проблем соціального, інфраструктурного, житлово-побутового та іншого характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Державне управління в Україні : навч. посіб. / В. Б. Авер'янов. – Київ, 1999. – 266 с. URL: <https://studfile.net/preview/7390466/>
2. Акімова Л. М. Концептуальні засади розробки механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки держави / Л. М. Акімова // Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ : зб. тез доп. II Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квіт. 2018 р., м. Херсон. – Херсон : ХДАУ, 2018. – С. 166 – 169. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/9714/1/%D0%90%D0%BAi%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0_2.pdf.zax.pdf
3. Амосов О. Моделі публічного адміністрування (архетипова парадигма) / О. Амосов, Н. Гавкалова // Публічне управління: теорія та практика. – 2013. – Спец. вип.. – С. 6-13. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2013_spets.vip.3
4. Артеменко І. Суб'єктні моделі взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у процесі формування і реалізації молодіжної політики / І. Артеменко // Актуальні проблеми державного управління. - 2017. - Вип. 1. - С. 43-47. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2017_1_9
5. Баглик В. С. Напрями залучення молодіжних організацій до реалізації сучасної молодіжної політики / В. С. Баглик // Теорія та практика державного управління. - 2015. - Вип. 2. - С. 189-193.
6. Бакуменко В. Д. Виявлення комплексу проблем державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України, розробка пропозицій щодо вдосконалення системи державного управління цими процесами / В. Д. Бакуменко, Д. О. Безносенко. – Київ: НАДУ ; Центр навчання і дослідж. з європ. та євроатлант. інтеграції України. – 41 с.
7. Барабаш В. Інституціоналізація молодіжного руху в Україні. Політичний менеджмент №3, 2004. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11634/11-Barabash.pdf?sequence=1>

8. Барабаш В.В., Шаповал А.В. Приоритеты молодежной политики / Барабаш В.В., Шаповал А.В. – М.: Изд-во при ВКШ, 1989. – С. 45.
9. Бержанір А. Л. Становлення взаємодії влади, бізнесу і суспільства в ринкових умовах / А. Л. Бержанір // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 3. – С. 18 – 21. – с. 20.
10. Благополуччя молоді в містах. Практичний посібник. Київ, 2018. URL: <http://surl.li/dxuqp>
11. Вебер М. Економіка і суспільство. Після першого повного видання. Тьубінген, 1922. С. 650-678.
12. Гавловська А. О. Етапи та елементи молодіжної політики: теоретично-прикладний вимір / А. О. Гавловська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2015. - Вип. 14(1). - С. 74-78. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_14\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_14(1)_23)
13. Головатий М. Державна молодіжна політика як феномен суспільного розвитку і нова парадигма державотворення у країнах перехідного періоду. Актуальні проблеми державного управління : збірник наукових праць. Вип. 10. Одеса : ОРІДУ УАДУ, 2002. С. 291–304.
14. Головатий М.Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми становлення / М.Ф. Головатий. – К.: Наукова думка, 1993. – 236 с.
15. Головенько В. А. Український молодіжний рух у ХХ столітті: історико-політологічний аналіз основних періодів.– К.: А.Л.Д., 1997.– 160 с.
16. Гудин Р. Политическая наука: новые направления, 1999. 155 с.
17. Декларація. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні від 15 грудня 1992 р. № 2859-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2859-12#Text>
18. Эрроу К. «Суспільний вибір та індивідуальні переваги», 1951.
19. Етимологічний словник української мови: у 7 т. Ред. кол. : О. С. Мельничук (голов. ред. Та ін.; уклад. Р.В. Болдирєв та ін., ред. тому 6 В.Т. Коломієць, В.Г. Складенко). К.: Наук. думка, 1983. Т. 4. 2003. 656 с. URL: http://history.org.ua/LiberUA/EtSIUkrM_1982/EtSIUkrM_1982.pdf

- 20.Єдиний державний реєстр громадських формувань. URL: <https://rgo.minjust.gov.ua/>
- 21.За оцінками чисельності населення, зробленими Державною службою статистики України за наявними адміністративними даними щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополь.
- 22.Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Про загальні засади державної молодіжної політики в СРСР від 16 квітня 1991 р. № 2215-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2114400-91#Text>
- 23.Закон України. Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху від 16 січня 2020 р. № 385-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-20#Text>
- 24.Закон України. Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю від 2005 р. № 2150-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2150-15#Text>
- 25.Закон України. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні від 1993 р. № 2859-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2859-12#Text>
- 26.Закон України. Про зайнятість населення від 2013 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
- 27.Закон України. Про місцеве самоврядування в Україні від 1997 р. № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
- 28.Закон України. Про молодіжні та дитячі громадські організації від 1999 р. № 281-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14#Text>
- 29.Закон України. Про основні засади молодіжної політики від 27 квітня 2021 № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>
- 30.Закон України. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю від 2001 р. № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

31. Закон України. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні від 5 лютого 1993 р. № 2998-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>
32. Ильинский И. М. Молодежь и молодежная политика. Философия. История. Теория. – М.: Голос, 2001.– 696 с.; Ковалева А. И., Луков В. А. Социология молодежи: Теоретические вопросы.– М.: Социум, 1999.– 351 с.; Волков Ю. Г., Добренев В. И., Кадария Ф. Д., Савченко И. П., Шаповалов В. А. Социология молодежи: Учебное пособие.– Ростов н/ Д.: Феникс, 2001.– 576 с.
33. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
34. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
35. Корпач Н., Сидорук І. Основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні: соціально-педагогічний аспект. Педагогічний часопис Волині. 2016. № 2. С. 30–34.
36. Мазурін М. «Дорослі» проблеми. Молодіжні ЗМІ в пошуках стандартів. – День. – 2003. – 2 лип.
37. Мельник А. Ф. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін [Текст] : монографія / А. Ф. Мельник ; за ред. д-ра екон. н., проф. А. Ф. Мельник. – Т. : ТНЕУ ; Економічна думка, 2009 – 528 с. URL: <http://library.wunu.edu.ua/files/EVD/dumka09/Modernizacija%20Sypilnogo%20Sektory.pdf>
38. Моїсеєнко О. М. Інституціональна основа державного управління економічним розвитком України, 2020. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/16-2020/24.pdf>
39. Молодіжна рада. Офіційний сайт Чернівецької обласної військової адміністрації. URL: <https://bukoda.gov.ua/gromadyanam/molodizhna-rada>
40. Наказ Міністерства молоді та спорту України. План роботи Міністерства молоді та спорту з реалізації у 2021-2023 роках завдань Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL:

https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Docs/Plany_robIt_Ministerstva/2021/Plan%20derjstrategii%202021-2027/dodatok-2981.pdf

41. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Пер. с англ. А. Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера, М., Фонд экономической книги «Начала», 1997. – URL: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/6310/6315>
42. Офіційна відповідь на запит на отримання публічної інформації. Департамент освіти і науки Чернівецької обласної військової адміністрації від 1 листопада 2022 р. № 1/3-22.
43. Офіційна відповідь на запит на отримання публічної інформації. Департамент соціальної політики Чернівецької міської ради від 10 листопада 2022 р. № 21/09/3968.
44. Офіційна відповідь на запит на отримання публічної інформації. Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції від 24 жовтня 2022 р.
45. Офіційна відповідь на запит на отримання публічної інформації. Управління молоді і спорту Чернівецької обласної військової адміністрації від 8 листопада 2022 р. №02-05/771.
46. Офіційний сайт Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву. URL: <https://www.molod-kredit.gov.ua/zhytlovi-prohramy/pilhove-molodizhne-kredytuvannia>
47. Перелік закладів вищої і передвищої освіти у Чернівецькій громаді. Інформаційна система «Вступ.ОСВІТА.УА» URL: <https://vstup.osvita.ua/r25/>
48. Перепелиця М.П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) / Перепелиця М.П. – К.: Укр. інститут соціальних досліджень; Укр. центр політ. менеджменту, 2001. – 242 с.
49. План роботи Міністерства молоді та спорту на 2021 рік від 4 січня 2021 р. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Docs/Plany_robIt_Ministerstva/2021/plan-2021.pdf
50. Положення про відділ освіти, молоді та спорту. Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних

територіальних громад. Модуль 3. Організація роботи виконавчих органів місцевого самоврядування. Примірні положення структурних підрозділів. Київ, 2016. С. 13–19. URL:

<https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/61/mod3web.pdf>

51. Постанова Верховної Ради Української РСР. Про обрання постійних комісій Верховної Ради Української РСР від 28 червня 1990 р. № 19-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-12#Text>

52. Постанова Кабінету Міністрів України. Про затвердження Державної програми забезпечення молоді житлом на 2013-2023 роки від 24 жовтня 2012 р. № 967. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/967-2012-п#Text>

53. Постанова Кабінету Міністрів України. Про затвердження Порядку здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов від 25 квітня 2012 р. № 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/343-2012-п#Text>

54. Постанова Кабінету Міністрів України. Про затвердження Порядку формування та діяльності Національної ради з питань молоді та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2022 р. № 1011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1011-2022-п#n10>

55. Постанова Кабінету Міністрів України. Про затвердження Типового положення про координаційну раду з питань національно-патріотичного виховання при місцевій державній адміністрації від 7 грудня 2016 р. № 999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2016-%D0%BF#Text>

56. Постанова Кабінету Міністрів України. Про утворення державної установи «Всеукраїнський молодіжний центр» та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2019-п>

57. Програма Комуністичної партії Радянського Союзу: Нова редакція. Прийнята XXVII з'їздом КПРС. – М.: Политиздат., 1989. – 80 с.

- 58.Проект «Резиденція молоді» (облаштування молодіжного центру). Сайт Бюджету участі (м. Чернівці). URL: <https://gb.city.cv.ua/projects/archive/270/show/62>
- 59.Результати Індексу благополуччя молоді у Чернівцях. Сайт проекту «Індекс благополуччя молоді». URL: <https://www.youthwellbeing.in.ua/cities/chernivtsi>
- 60.Рейтерович І. В. Основні проблеми інституціоналізації взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства в Україні / І. В. Рейтерович // Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяч. 100-річчю держ. служби в Україні (Київ, 25 трав. 2018 р.) : у 5 т. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – Т. 1. – 120 с. – С. 19 – 20.
- 61.Річний звіт роботи Молодіжної ради при Чернівецькій обласній державній адміністрації за 2021 рік. Офіційний сайт Чернівецької обласної військової адміністрації. URL: <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/molodizhna%20rada/zvit-mr-2021.pdf>
- 62.Розподіл граничного обсягу видатків загального фонду державного бюджету для підготовки пропозицій до бюджетної декларації на 2022 - 2024 роки, доведеного листом Мінфіну від 29 липня 2021 № 04110-08- 2/23829. URL: <https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Bydjetni%20vutratu/Budjetni%20zaputu/rozpodil.pdf>
- 63.Сайт Всеукраїнської громадської організації «Громадянська мережа «Опора». URL: <https://www.oporaua.org/about#Section2>
- 64.Сайт Всеукраїнської молодіжна громадська організація «Фундація регіональних ініціатив». URL: <https://fri.com.ua/oseredky-fri/chernivetska-fri/>
- 65.Сайт Всеукраїнської молодіжної громадської організації «АЙСЕК в Україні». URL: <https://aiasec.ua>
- 66.Сайт Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Студентська республіка». URL: <https://studrepublika.com/vmgo.php>
- 67.Сайт громадської організації «Товариство українських студентів-католиків «Обнова». URL: <https://www.obnova-fest.cv.ua/about.html>

68. Сайт громадської організації «Центр молоді Чернівців». URL: http://youthcentrecv.tilda.ws/?fbclid=IwAR02q3E8WPruvqIacUluko8fCKeQip9VhbhKpz3bYhi488ZTC_H3xc1l40g
69. Сайт громадської організації «Чернівецьке об'єднання «Захист». URL: <https://www.zahystcv.org/pro-nas/>
70. Сайт державного музею «Музей науки». URL: <https://sciencemuseum.com.ua/ua/about-us/pid/2>
71. Сайт конкурсу «Молодіжна столиця України». URL: http://youthcapital.org.ua/?page_id=47
72. Сайт програми БО «Українська освітня платформа» «Будуємо Україну Разом». URL: <https://bur.ukredu.org>
73. Сайт Чернівецької міської молодіжної організації «Станиця Чернівці Пласту – національної скаутської організації України». URL: <https://chernivtsi.plast.org.ua/>
74. Сайт UNFPA, Фонд ООН у галузі народонаселення. URL: <https://ukraine.unfpa.org/uk/YWBImainpage>
75. Список депутатів Чернівецької міської ради VIII скликання. Офіційний сайт Чернівецької міської ради. URL: <https://city.cv.ua/city/peoples/list>
76. Список локальних бізнесів, що виступили спонсорами у рамках проекту «Індекс благополуччя молоді», реалізований у Чернівецькій громаді UNFPA та Чернівецькою міською радою. Сторінка в Інстаграмі КУ «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді». URL: <https://www.instagram.com/p/CWleryMGjg/?igshid=YmMyMTA2M2Y>
77. Сторінка в Інстаграмі Молодіжного парламенту при Чернівецькій міській раді. URL: https://instagram.com/parliament_cv?igshid=YmMyMTA2M2Y=
78. Сторінка у Фейсбуці КУ «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді». URL: <https://www.facebook.com/mku.youth.residence>
79. Сторінка у Фейсбуці Чернівецької обласної організації Всеукраїнської громадської організації «Громадянська мережа «Опора». URL: <https://www.facebook.com/oporaChernivtsi/>

80. Структура Луцької міської ради. Офіційний сайт Луцької міської ради. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/departments/departament-simi-molodi-ta-sportu>
81. Структура Львівської міської ради. Офіційний сайт Львівської міської ради. URL: <https://city-adm.lviv.ua/lmr/office/upravlinnia-molodizhnoi-polityky>
82. Структура Рівненської міської ради. Офіційний сайт Рівненської міської ради. URL: <https://rivnerada.gov.ua/portal/view-department/18>
83. Структура Тернопільської міської ради. Офіційний сайт Тернопільської міської ради. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/vikonavchi-organi-radi/upravlinnya--viddili/4822.html>
84. Структура Ужгородської міської ради. Офіційний сайт Ужгородської міської ради. URL: <https://rada-uzhgorod.gov.ua/upravlinnya-u-spravah-kultury-sportu-simyi-ta-molodi/>
85. Структура Хмельницької міської ради. Офіційний сайт Хмельницької міської ради. URL: <https://khm.gov.ua/uk/content/struktura-miskoyi-vlady>
86. Територіальні громади Чернівецької області. Офіційний сайт реформи децентралізації. URL: <https://decentralization.gov.ua/areas/0372/gromadu>
87. У Чернівцях створюють центр з надання гуманітарної допомоги: як можна бути корисним. Сайт Інтернет-медіа «Шпальта». URL: <https://shpalta.media/2022/02/24/u-chernivcyax-stvoryuyut-centr-z-nadannya-gumanitarnoi-dopomogi-yak-mozhna-buti-korisnim/>
88. Указ Президента України. Про Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України від 22 листопада 2001 р. № 1132/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740/2000#Text>
89. Указ Президента України. Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді від 12 червня 2012 р. № 334/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/2015#Text>
90. Указ Президента України. Про заходи щодо сприяння розвитку пластового (скаутського) руху в Україні від 23 березня 2008 р. № 279/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/279/2008#Text>

91. Указ Президента України. Про ліквідацію Національної ради з питань становлення та розвитку молоді від 2010 р. № 490/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/490/2010#Text>
92. Указ Президента України. Про Міністерство України у справах молоді та спорту від 26 лютого 2005 р. № 381/2005. URL: https://ips.ligazakon.net/document/U381_05
93. Указ Президента України. Про Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді від 2004 р. № 166/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166/2004#Text>
94. Указ Президента України. Про Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту від 2005 р. № 1176/2005. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/11762005-2956>
95. Указ Президента України. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року від 12 березня 2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>
96. Указ Президента України. Про Національну раду з питань становлення та розвитку молоді від 2009 р. № 924/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/924/2009#Text>
97. Указ Президента України. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади від 2010 р. № 1085/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010#Text>
98. Указ Президента України. Про першочергові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики та підтримки молодіжних громадських організацій від 6 жовтня 1999 р. № 1284/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1284/99#Text>
99. Указ Президента України. Про Положення про Державний комітет України у справах сім'ї та молоді від 16 червня 1999 р. № 664/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/664/99#Text>

100. Указ Президента України. Про Положення про Міністерство молоді та спорту України від 2013 р. № 390/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390/2013#Text>
101. Указ Президента України. Про реорганізацію Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України від 2001 р. № 1132/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1132/2001#Text>
102. Указ Президента України. Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 - 2020 роки від 2016 р. № 580/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580/2015#Text>
103. Указ Президента України. Про Стратегію національно-патріотичного виховання від 2019 р. № 286/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025>
104. Указ Президента України. Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року від 27 вересня 2013 р. № 532/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532/2013#Text>
105. Указ Президента. Про Національну раду з питань молодіжної політики від 1 грудня 2009 р. № 1129/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129/95#Text>
106. Указ Президента. Про положення про Міністерство України у справах сім'ї та молоді від 16 червня 1999 р. № 664/99. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/185660_521453
107. Урядовий портал. До Національного класифікатора професій внесено нову професію молодіжної сфери – «фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/do-nacionalnogo-klasifikatora-profesij-vneseno-novu-profesiyu-molodizhnoyi-sferi-fahivec-z-pitan-molodi-molodizhnij-pracivnik>
108. Файоль А. Общее и промышленное управление / Библиотека журнала «Котроллинг»: классики менеджмента, «Котроллинг», 1992. URL: <https://gtmarket.ru/library/basis/5783/5787>

109. Федорчак О. В. Класифікація механізмів державного управління / О. В. Федорчак // Демократичне врядування : зб. наук. пр. – Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 1. – URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf
110. Хартія. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті від 2003 р. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168071b58f>
111. Цілі сталого розвитку в Україні. Сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
112. Barzelay M., Armajani B. Breaking Through Bureaucracy: A New Vision for Managing in Government. – Los Angeles : University of California Press, 1992.
113. Berle, Adolf A. Jr., Means, Gardiner C. The modern corporation and private property / Columbia University. Council for Research in the Social Sciences, New York, Macmillan, 1933.
114. Campus: у гуртожитку ЧНУ відкрили новий студентський простір. Сайт Інтернет-медіа «Шпальта». URL: <https://shpalta.media/2021/12/23/campus-u-gurtozhitku-chnu-vidkrili-novij-studentskij-prostir/>
115. Dunleavy P., Margetts H, Bastow S., & Tinkler J. (2006). New Public Management Is Dead – Long Live Digital-Era Governance. Journal of Public Administration Research and Theory. 16 (3). 467–494. URL: <https://academic.oup.com/jpart/article/16/3/467/934257>
116. Hood, C. Public management for all seasons. Public Administration. Spring, 1991. P. 3–9. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x>
117. Lane J-E., Ersson S. The New Institutional Politics: Performance and Outcomes. London and N.Y.: Routledge, 2000. P. 344.
118. Mr. Yap Kioe Sheng. What is Good Governance? United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. URL: <https://www.unescap.org/sites/default/files/good-governance.pdf>

119. Ostrom E. *Governing the Commons*. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. P. 295.
120. Pollitt, C. Justification by works or by faith? Evaluating the New Public Management, *Evaluation*, 1995. P. 133–154. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/135638909500100202?journalCode=evia>
121. *Reinventing Government*. By David Osborne & Ted Gaebler. Addison-Wesley Publ. Co., 1992, 427 p.
122. Saimon, H.A. *Administrative behavior: Investigation of decision-making processes in organizations that perform administrative functions*, ArtEk, Kyiv, Ukraine, 2001. P. 392.
123. Wilson W. *The Study of Administration. Discipline and History*. Political Science in The United States / J. Farr and R. Seidelman (ends.) Ann Arbor: APSA, 1993.

ДОДАТКИ ДОДАТОК А

Малюнок А.1. Суб'єкти публічного управління за Old Public Management

Малюнок А.2. Суб'єкти публічного управління за New Public Management

Малюнок А.3. Суб'єкти публічного управління за Good Governance

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1

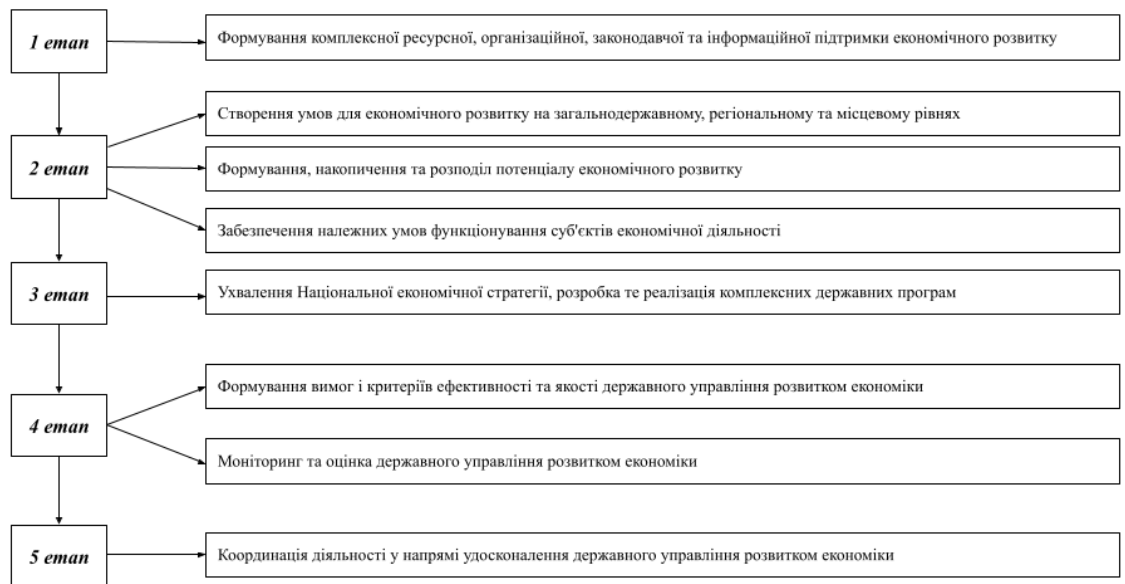
Порівняння базових характеристик моделей публічного управління

Ознаки порівняння	Old Public Management	New Public Management	Good Governance
Ідеологічна основа	консерватизм	неолібералізм	неолібералізм
Сутність	чітке, раціональне виконання державою всіх функцій	створення умов для конкуренції між державними та недержавними інституціями задля досягнення продуктивності	створення умов для залучення широкої маси людей до управління задля покращення життєдіяльності суспільства відповідно до потреб населення
Головна мета	дотримання правил/процедур	досягнення результатів (економічних)	забезпечення добробуту всіх соціальних груп
Функції держави	керівництво	управління та адміністрування, мінімізація державних втручань	створення умов для залучення всіх зацікавлених сторін до прийняття рішень
Суб'єкти управління	органи державної влади	органи державної влади, громадські інституції, бізнес	органи державної влади, всі соціальні групи
Положення державного службовця	відбір та кар'єрне просування працівників відповідно до їх кваліфікації	перетворення державного управління на менеджера, запровадження системи стимулів та чітких оцінок контролю, створення умов для управління самостійно організувати власний робочий процес та простір	сучасна система професійного розвитку державних службовців (мультипрофесійність), забезпечення державних службовців належним умовами праці, створення конкурентної, прозорої та зрозумілої системи оплати праці, формування організаційної культури державної служби, яка базується на цінностях досягнення результатів, відповідальності, інноваційності, відкритості комунікацій
Способи ведення управління	бюрократія	мінімізація бюрократичних процесів	спрощення процедур, запровадження інноваційних технологій
Основні характеристики	розподіл праці за принципом функціональної спеціалізації між державними органами, ієрархічність, авторитетність, високий рівень прогнозованості, чіткі правила та процедури, знеособлений характер відносин між людьми	розподіл функцій між державними і недержавними інституціями, горизонтальні зв'язки, принцип відносин клієнт-виконавець, запровадження аутсорсингу, зменшення державного апарату	консенсус, підзвітність, прозорість, відкритість, доступність, чутливість, ефективність, інклюзивність, мінімізація корупції

Джерело: таблиця створена авторкою.

ДОДАТОК В

Малюнок В.1. Етапи розробки інституціонального механізму державного управління економічним розвитком

Джерело: Моїсеєнко О. М. Інституціональна основа державного управління економічним розвитком України, 2020. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/16-2020/24.pdf>

ДОДАТОК Г

Сфера суспільного життя	Пріоритетне завдання в рамках сфери суспільного життя	Інститути, що виробляють та реалізують молодіжну політику в рамках сфери суспільного життя	Механізми та інструменти вироблення і реалізації молодіжної політики в рамках сфери суспільного життя	Нормативно-правова база регулювання молодіжної політики в рамках сфери суспільного життя
Політична	Залучення молоді до участі у громадському житті. Залучення молоді до прийняття рішень на всіх етапах формування та реалізації молодіжної політики.	Міністерство молоді та спорту, Міністерство освіти і науки, виконавчі органи влади, органи місцевого самоврядування.	Інформування про рішення та дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, що стосуються молоді. Проведення консультацій та опитувань молоді. Налагодження діалогу з молоддю шляхом підтримки молодіжних ініціатив, утворення молодіжних рад, призначення радників з питань молоді, проведення громадських слухань, публічних обговорень, створення робочих груп із залученням суб'єктів молодіжної роботи. Забезпечення представництва молоді у складі консультативно-дорадчих органів. Сприяння діяльності молодіжних громадських організацій. Сприяння розвитку учнівського і студентського самоврядування.	ЗУ «Про основні засади молодіжної політики», ЗУ «Про громадські об'єднання»
Економічна	Створення сприятливих житлово-побутових умов для молоді. Надання кредитів для здобуття освіти. Гарантії молоді у сфері зайнятості та підприємництва.	Міністерство молоді та спорту, Міністерство освіти і науки, Міністерство соціальної політики, Міністерство економіки, виконавчі органи влади, органи місцевого самоврядування.	Розробка державних цільових та місцевих програм. Використання фінансово-кредитних механізмів. Залучення та використання позабюджетних джерел для будівництва житла для молоді. Надання пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти. Забезпечення пільгового проїзду учнів, вихованців, студентів. Надання першого	ЗУ «Про основні засади молодіжної політики»

			робочого місяця випускникам закладів освіти.	
Соціальна	Соціальний захист молоді. Розвиток фізичного і психологічного здоров'я. Соціалізація молоді. Відпочинок та дозвілля молоді.	Міністерство молоді та спорту, Міністерство соціальної політики, Міністерство охорони здоров'я, виконавчі органи влади, органи місцевого самоврядування.	Програми для організації змістовного дозвілля та популяризації здорового способу життя. Підтримка молодіжних громадських організацій, що займаються цим напрямом. Надання грантів для реалізації молодіжних проєктів у цих сферах. Розвиток молодіжної інфраструктури. Молодіжна робота.	ЗУ «Про основні засади молодіжної політики», ЗУ «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»
Духовна	Інтелектуальний розвиток молоді. Морально-ціннісний розвиток молоді. Культурний розвиток молоді. Національно-патріотичне виховання молоді.	Міністерство молоді та спорту, Міністерство освіти і науки, Міністерство культури та інформаційної політики, виконавчі органи влади, органи місцевого самоврядування.	Надання грантів для реалізації молодіжних проєктів у цих сферах. Молодіжна робота. Розвиток молодіжної інфраструктури. Стажування для молоді. Запровадження у закладах освіти дисциплін з громадянської освіти. Розробка окремих програм з національно-патріотичного виховання молоді. Підтримка пластового (скаутського) руху в Україні.	ЗУ «Про основні засади молодіжної політики»

Таблиця Г.1. Інституційна матриця вироблення та реалізації молодіжної політики в Україні

Джерело: таблиця створена авторкою.

ДОДАТОК Д

УКРАЇНА

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

вул. М. Грушевського, 1, м. Чернівці, 58002, тел. (0372) 55-29-66, факс 57-32-84.

E-mail: info@zobk.gov.ua Код СДРНОУ 39301337

01.11.2022 № ІЗ-22 На № _____ від _____

Прокоп Л. І.,
м. Чернівці вул. О.Гончара 27, А

На Ваш письмовий запит від 27.10.2022 № ІЗ – 22 Департамент освіти і науки обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) надсилає інформацію за формою:

Кількість здобувачів освіти, що навчаються у закладах вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти		Кількість внутрішньо переміщених здобувачів освіти, що навчаються		Кількість закладів, які було реєстровано на території Чернівецької міської територіальної громади	
У закладах вищої освіти, що знаходяться на території Чернівецької міської територіальної громади	У закладах фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти, що знаходяться на території Чернівецької міської територіальної громади	У закладах вищої освіти, що знаходяться на території Чернівецької міської територіальної громади	У закладах фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти, що знаходяться на території Чернівецької міської територіальної громади	Заклади вищої освіти	Заклади фахової передвищої освіти та професійної (професійно-технічної) освіти
20729	7463, 1754	124	91, 20	1 -	3 -

В.о. директора Департаменту

Оксана ГРИШУК

Яна Тихохід 0954359992
Михайло Павлюк 525476

ДОДАТОК Е

УКРАЇНА

Чернівецька обласна державна адміністрація
Чернівецька обласна військова адміністрація
 УПРАВЛІННЯ МОЛОДІ ТА СПОРТУ

бул. Грушевського, 1; м. Чернівці, 58002; тел. (0372) 55-26-00, факс (0372) 55-26-00; 52-34-92
 e-mail: ums@bukoda.gov.ua; Код ЄДРПОУ 39301117

28.10.2022 № 02-06/4941

На № _____ від _____

Прокоп Любов Ігорівна
 м. Чернівці, вул. О. Гончара,
 27а, 58002
 nazarko.lubov@gmail.com
 +380954947865

На Ваш запит на отримання публічної інформації від 28.10.2022 № 01-390 щодо кількості молоді в Чернівецькій області станом на 1 жовтня 2022 року управління молоді та спорту Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) додатково інформує наступне.

Згідно інформації головного управління статистики у Чернівецькій області, кількість молоді станом на 1 січня 2022 року у Чернівецькій області становила 254 308 осіб, по місту Чернівці – 74 003 особи.

Згідно інформації Департаменту соціального захисту населення Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації), Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб формує статистичний звіт лише в розрізі таких категорій: особи працездатного віку, пенсіонери, діти до 18 років. Висвітлення інших даних не передбачено.

Копії листів додаються.

Начальник управління

Христина Пукальська 0958065864

Іван ГЕШКО

ДОДАТОК Є

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ЗАХІДНЕ МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ

вул. Грушевського, 1, м. Чернівці, 58010, тел/факс (0372) 55-27-60
E-mail: info@cv.minjust.gov.ua, http://www.pzmrjust.gov.ua, код ЄДРПОУ 43316386

№ _____

На № _____ від _____

Прокоп Любов Ігорівна

тел. +380954947865

nazarko.lubov@gmail.com

За результатами розгляду Вашого запиту на отримання публічної інформації від 24.10.2022, Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (далі – Міжрегіональне управління юстиції), в межах компетенції, повідомляє наступне.

Відповідно до Положення про міжрегіональні управління Міністерства юстиції України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 23.06.2011 № 1707/5 (зі змінами), Міжрегіональне управління юстиції не веде облік громадських об'єднань за спрямуванням.

Стосовно запитуваної Вами інформації повідомляємо, що станом на 01.10.2022 на території Чернівецької міської територіальної громади зареєстровано 1358 громадських об'єднань. Шляхом здійснення вибіркового пошуку за запитуваними критеріями, які за своїми найменуваннями та напрямками діяльності можна віднести до молодіжних об'єднань на території Чернівецької територіальної громади зареєстровано 55 молодіжних громадських об'єднань.

Водночас повідомляємо, що за період 2017-2022 років державна реєстрація молодіжних громадських об'єднань не проводилась.

Окрім того, звертаємо Вашу увагу, що відповідно до статті 11 Порядку ведення Реєстру громадських об'єднань, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2012 №1212, кожна фізична або юридична особа має право на вільний та безоплатний доступ до основних відомостей Реєстру через веб-сайт, який ведеться держателем даного Реєстру, шляхом пошуку, перегляду, копіювання та друкування відомостей про: громадське об'єднання із статусом юридичної особи, громадське об'єднання,

АСУД "ДОК ПРОФ 3"
Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції
№497/ПІ-П-9/09.14-10 від 28.10.2022
КЕП Гринюк Іван Васильович
58E2D9E7F900307B04000004FE23200A14D9900

Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції
Чернівецька область

497/ПІ-П-9/09.14-10 від 28.10.2022

2

утворене без статусу юридичної особи, відокремлений підрозділ іноземної неурядової організації.

Пошук інформації щодо зареєстрованих молодіжних організацій згідно Реєстру громадських об'єднань можна здійснити за електронним посиланням: <https://rgo.minjust.gov.ua/>

Заступник начальника управління

Іван ГРИНЮК

ДОДАТОК Ж

У К Р А Ї Н А
Чернівецька міська рада
Департамент соціальної політики

вул. Героїв Майдану, 176, м. Чернівці, 58029, тел. (0372) 51-70-14, тел./факс 52-13-99
E-mail: depsocpolcv@gmail.com, код ЄДРПОУ № 44161525

10. 11. 2022 № 21/09/3968
На № 14/01-239 від 25.10.2022р.

Про надання інформації

Директору КУ «Молодіжний
центр Чернівців «Резиденція
молоді»
Світлані ОЛЕКСІЙЧУК

На виконання листа про надання інформації, щодо кількості молоді з інвалідністю та молоді, яка перебуває на обліку у Чернівецькому міському центрі соціальних служб, станом на 1 жовтня 2022 року повідомляємо наступне.

Молодь з інвалідністю – 784 особи.

На обліку у Чернівецькому міському центрі соціальних служб перебуває молодь різних категорій: - молодь з інвалідністю – 75 осіб; - молоді особи, які опинились у складних життєвих обставинах – 3; молоді особи, які проживають в квартирах маневрового житлового фонду міської ради – 18 (2 – особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 16 – одинокі молоді особи).

Перший заступник директора
департаменту соціальної політики
міської ради

 Ольга ШЕВЧУК

Любов БЕЖАН, 0372 526434

ДОДАТОК 3

У К Р А Ї Н А
Чернівецька міська рада
_____ сесія VII скликання
Р І Ш Е Н Н Я

_____ 2018 № _____

м. Чернівці

Про утворення комунальної установи
«Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді»
та затвердження положення про неї

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 20.12.2017р. №1014 «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі», Програми «Молодь міста Чернівців» на 2018-2020 роки, затвердженої рішенням Чернівецької міської ради від 26.12.2017 №1049, керуючись Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом України «Про доступ до публічної інформації», Чернівецька міська рада

В И Р І Ш И Л А:

1. Утворити комунальну установу «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді»
2. Затвердити Положення про комунальну установу «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді»
3. Організацію виконання цього рішення покласти на відділ у справах сім'ї та молоді міської ради.
4. Рішення підлягає оприлюдненню на офіційному веб-порталі Чернівецької міської ради.
5. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію міської ради з питань гуманітарної політики.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Чернівецької

міської ради

VII скликання

_____ 2018 року № _____

1. Загальні положення

1.1. Комунальна установа «Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді» (далі - Центр) є комунальною неприбутковою установою, що заснована на комунальній власності територіальної громади міста Чернівців, представницьким органом якої є Чернівецька міська рада та належить до сфери управління відділу у справах сім'ї та молоді Чернівецької міської ради (далі – орган управління). Установа утворюється для вирішення питань соціального становлення та розвитку молоді.

1.2. Центр у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України, Положенням про Центр та розпорядчими документами міської ради.

1.3. Метою діяльності Центру є сприяння:

1.3.1. Соціалізації та самореалізації молоді.

1.3.2. Інтелектуальному, моральному, духовному розвитку молоді. реалізації її творчого потенціалу.

1.3.3. Національно-патріотичному вихованню молоді.

1.3.4. Популяризації здорового способу життя молоді.

1.3.5. Стажуванню, працевлаштуванню молоді та зайнятості у вільний час, молодіжному підприємству.

1.3.6. Забезпеченню громадянської освіти молоді та розвитку волонтерства.

1.3.7. Підвищенню рівня мобільності молоді.

1.4. Центр утворюється, реорганізовується та ліквідується Чернівецькою міською радою.

1.5. Центр у своїй діяльності взаємодіє з органами державної виконавчої влади, виконавчими органами міської ради, підприємствами, установами різних форм власності та іншими інституціями.

1.6. Центр є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахункові рахунки в управлінні Державної казначейської служби у місті Чернівцях Чернівецької області, печатку, штамп та бланк із своїм найменуванням.

1.7. Юридична адреса Центру: м. Чернівці, вул. Головна, 41.

2. Принципи діяльності, завдання та права Центру

2.1. Діяльність Центру провадиться з урахуванням таких принципів:

2.1.1. Повага до прав людини - визнання прав людини найвищою соціальною цінністю, боротьба з ксенофобією, проявами расизму та іншими формами дискримінації, побороення людиноненавистницьких ідеологій.

2.1.2. Рівність, відкритість та доступність - запобігання впливу будь-яких факторів, які можуть обмежити можливості участі молоді, проведення заходів для молоді у зручний час.

2.1.3. Добровільна участь у діяльності Центру.

2.1.4. Активна участь молоді - залучення молоді до процесу ухвалення рішень щодо діяльності Центру.

2.1.5. Ціннісно-орієнтована освіта - сприяння національно-патріотичному вихованню та громадянській освіті молоді, зокрема через неформальну освіту.

2.1.6. Різносторонність соціального впливу - забезпечення індивідуального розвитку та становлення молоді як активного соціального суб'єкта.

2.1.7. Участь у формуванні та реалізації державної політики в молодіжній сфері - популяризація та проведення заходів щодо встановлення стандартів у галузях, які є важливими для реалізації політики у молодіжній сфері на загальнодержавному і місцевому рівні.

2.1.8. Розвиток знань та освітніх інновацій - інновації в роботі з молоддю та формування знань і навичок, необхідних для самореалізації молоді.

2.2. Основними завданнями Центру є:

2.2.1 Утвердження громадянської позиції, духовності, моральності, національно-патріотичної свідомості та формування у молоді сімейних, національних і загальнолюдських цінностей.

2.2.2. Популяризація стандартів європейської молодіжної політики і роботи з молоддю в Україні.

2.2.3. Створення умов для творчого розвитку особистості, інтелектуального самовдосконалення та лідерських якостей у молоді.

2.2.4. Популяризація здорового способу життя молоді.

2.2.5. Сприяння працевлаштуванню молоді та зайнятості у вільний час, молодіжному підприємству.

2.2.6. Забезпечення розвитку міжнародного молодіжного співробітництва та міжрегіональної взаємодії молоді в Україні, сприяння волонтерській діяльності та мобільності молоді.

3. Центр відповідно до покладених на нього завдань:

3.1. Сприяє інтелектуальному, моральному, духовному розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу, забезпечує національно-патріотичне виховання та громадянську освіту молоді.

3.2. Проводить інформаційно-просвітницьку роботу, зокрема організовує конференції, засідання, форуми, семінари, тренінги, акції; замовляє видавничу продукцію; вивчає громадську думку, використовує соціальну рекламу, забезпечує можливості для неформальної освіти молоді.

3.3. Проводить заходи, спрямовані на популяризацію здорового способу життя молоді.

3.4. Проводить профорієнтаційну роботу серед молоді, сприяє її працевлаштуванню та зайнятості у вільний час, молодіжному підприємництву.

3.5. Взаємодіє із структурними підрозділами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства, органами учнівського та студентського самоврядування, молодіжними центрами.

3.6. Організовує змістовне дозвілля молоді та сприяє її волонтерській діяльності.

3.7. Сприяє вивченню та поширенню інноваційного національного та міжнародного досвіду з питань реалізації політики у молодіжній сфері.

4. Центр має право:

4.1. Самостійно визначати форми та методи діяльності, планувати свою роботу, визначати стратегію та основні напрями розвитку відповідно до законодавства України.

4.2. Взаємодіяти з органами виконавчої влади, їх консультативно-дорадчими органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, іншими юридичними та фізичними особами.

4.3. Отримувати в установленому законом порядку від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на Центр завдань.

4.4. В установленому законодавством порядку придбавати, орендувати і відчужувати необхідне для провадження своєї діяльності майно, укладати договори, бути позивачем та відповідачем у судах.

4.5. Вносити за погодженням із засновником пропозиції органам державної влади та органам місцевого самоврядування стосовно діяльності Центру.

4.6. Здійснювати обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

4.7. Здійснювати міжнародне співробітництво з питань реалізації державної політики в молодіжній сфері.

4.8. Центр може мати та використовувати власну символіку.

5. Керівництво Центром

5.1. Керівництво Центром здійснює директор.

5.2. Директор Центру призначається на посаду міським головою на визначений засновником строк та звільняється з посади відповідно до законодавства.

6. Директор Центру

6.1. Здійснює керівництво і контроль за діяльністю Центру та несе персональну відповідальність за виконання покладених на нього завдань.

6.2. Діє від імені Центру, представляє його інтереси в державних та інших органах, установах та організаціях, укладає договори з юридичними і фізичними особами.

6.3. Створює належні умови для функціонування Центру.

6.4 Відкриває і закриває рахунки Центру в казначейських (банківських) установах, організовує ведення бухгалтерського обліку та звітності Центру, планування видатків для забезпечення діяльності центру.

6.5 Розпоряджається за згодою засновника майном, коштами Центру в межах затвердженого кошторису витрат, відповідає за фінансову дисципліну та збереження його матеріально-технічної бази.

6.6. В установленому порядку призначає на посади і звільняє з посад працівників Центру.

6.7. За погодженням з органом управління затверджує організаційну структуру та правила внутрішнього розпорядку, посадові інструкції працівників Центру, в тому числі забезпечує підвищення кваліфікації працівників Центру.

6.7.1. Розробляє штатний розпис та подає його в установленому законодавством порядку.

6.8. Видає в межах своєї компетенції накази, організовує і контролює їх виконання.

6.9. Встановлює надбавки, доплати, премії та надає матеріальну допомогу працівникам Центру відповідно до законодавства України у межах наявного фонду оплати праці.

7. Фінансово-господарська діяльність та матеріально-технічна база Центру

7.1. Центр володіє майном, орендованим або придбаним за рахунок коштів міського бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством.

7.2. Утримання Центру здійснюється за рахунок коштів засновника та інших джерел, не заборонених законодавством і не передбачає одержання прибутку. Центр може надавати платні послуги в порядку, встановленому законодавством.

7.3. Майно і кошти Центр використовує виключно для досягнення мети та здійснення напрямків діяльності, визначених положенням про центр.

7.4. Центр веде бухгалтерський облік, статистичну та іншу звітності в установленному порядку.

7.5. Доходи (прибутки) Центру використовуються виключно для фінансування видатків на його утримання, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямків діяльності, визначених цим Положенням.

7.6. Забороняється розподіл отримання доходів (прибутків) Центру або їх частини між Засновником та працівниками (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску) та інших пов'язаних з ним осіб.

7.7. Контроль за фінансово-господарською діяльністю Центру здійснюється засновником та органом управління.

7.8. Центр через власний інтернет-ресурс оприлюднює інформацію про надходження коштів, майна та про напрями їх використання не менш як один раз на рік.

7.9. Припинення діяльності Центру здійснюється через його реорганізацію або ліквідацію у встановленому законодавством порядку за рішенням засновника.

7.10. У разі припинення діяльності Центру (у результаті його ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення) його активи повинні бути передані одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховані до доходу міського бюджету.

Секретар Чернівецької міської ради

В. Продан

Джерело: Офіційний сайт Чернівецької міської ради. URL: <https://city.cv.ua/search/documents>

ДОДАТОК И

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Чернівецької
міської ради
VIII скликання
02.04.2021 № 156

П О Л О Ж Е Н Н Я
ПРО МОЛОДІЖНИЙ ПАРЛАМЕНТ
ПРИ ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. «Молодіжний парламент» є консультативно-дорадчим органом при Чернівецькій міській раді (далі - Молодіжний парламент).

1.2. Молодіжний парламент у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, указами президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, наказами міністерств, актами Чернівецької міської ради та її виконавчих органів, переглянутою Європейською Хартією участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівнях, іншими нормативно-правовими актами у молодіжній сфері, а також положенням про Молодіжний парламент при Чернівецькій міській раді.

1.3. Діяльність Молодіжного парламенту ґрунтується на принципах верховенства права, законності, гласності, відкритості, відповідальності, інклюзивності.

1.4. Молодіжний парламент не може входити до громадських та релігійних об'єднань, політичних партій.

1.5. Молодіжний парламент діє на громадських засадах.

1.6. Модератором Молодіжного парламенту є начальник відділу сім'ї та молоді Чернівецької міської ради.

1.7. Модератор Молодіжного парламенту здійснює організаційне та інформаційне забезпечення діяльності, сприяє створенню належних умов для його роботи, у тому числі забезпечує молодіжний парламент приміщенням для засідань, організовує взаємозв'язок молодіжного парламенту з інститутами громадянського суспільства.

Розділ 2. ПРАВА І ЗАВДАННЯ МОЛОДІЖНОГО ПАРЛАМЕНТУ

2.1. Основними завданнями Молодіжного парламенту є сприяння:

2.1.1. Учасності молоді у процесі розроблення проектів рішень Чернівецької міської ради щодо вирішення питань місцевого значення у молодіжній сфері та контролю за їх виконанням.

2.1.2. Залученню молоді до вирішення питань соціально-економічного, політичного та культурного життя громади шляхом участі в розробленні та виконанні місцевих програм у молодіжній сфері.

2.1.3. Консолідації молодіжного руху на території громади.

2.1.4. Узгодженості дій Чернівецької міської ради у вирішенні питань, пов'язаних із життям молоді та її участю в усіх сферах життя Чернівецької міської територіальної громади.

2.1.5. Вивченню, проведенню систематичного аналізу і прогнозування соціальних процесів у молодіжному середовищі.

2.1.6. Поданню пропозицій щодо визначення та обґрунтування пріоритетних напрямів реалізації державної політики у молодіжній сфері та щодо проведення відповідної роботи, вирішення питань місцевого значення у зазначеній сфері.

2.1.7. Організації змістовного дозвілля, проведенню просвітницьких, громадських, культурно-масових, спортивних заходів із залученням молодіжного активу міста.

2.2. Молодіжний парламент відповідно до покладених на нього завдань:

2.2.1. Проводить аналіз ефективності здійснення повноважень Чернівецькою міською радою щодо вирішення питань місцевого значення у молодіжній сфері, у тому числі шляхом моніторингу стану виконання покладених на Чернівецьку міську раду завдань.

2.2.2. Подає Чернівецькій міській раді на розгляд пропозиції щодо залучення молоді до вирішення питань соціально-економічного, політичного та культурного життя територіальної громади, а також підвищення ефективності виконання рішень, які впливають на життя молоді.

2.2.3. Вносить пропозиції щодо вирішення питань місцевого значення у молодіжній сфері та подає їх на розгляд міської ради.

2.2.4. Проводить попередню оцінку та підготовку висновків у вигляді рекомендацій стосовно проєктів рішень Чернівецької міської ради щодо вирішення питань місцевого значення у молодіжній сфері.

2.2.5. Бере участь у розробленні проєктів актів Чернівецької міської ради щодо питань реалізації державної політики у молодіжній сфері.

2.2.6. Розробляє разом з інститутами громадянського суспільства пропозиції щодо фінансування пріоритетних напрямів молодіжної сфери у межах територіальної громади, а також надає висновки стосовно ефективності використання бюджетних коштів на виконання місцевих програм, які стосуються питань молоді.

2.2.7. Сприяє залученню цільового фінансування на виконання молодіжних програм.

2.2.8. Розробляє та впроваджує механізми взаємодії Чернівецької міської ради і молодіжних громадських об'єднань на засадах партнерства, відкритості та прозорості.

2.2.9. Підтримує та організовує заходи, спрямовані на виконання завдань Молодіжного парламенту.

2.2.10. Подає Чернівецькій міській раді пропозиції щодо проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики у молодіжній сфері на місцевому рівні.

2.2.11. Звітує раз на рік Чернівецькій міській раді (надає обов'язкову для розгляду інформацію) про хід реалізації державної політики у молодіжній сфері у м.Чернівцях, вирішення питань місцевого значення у зазначеній сфері та становище молоді в місті.

2.2.12. Систематично інформує громадськість про свою діяльність та ухвалені рішення, оприлюднює щорічний звіт про роботу Молодіжного парламенту.

2.3. Молодіжний парламент має право:

2.3.1. Отримувати в установленому порядку від Чернівецької міської ради, її виконавчих органів, комунальних підприємств, установ та організацій публічну інформацію, необхідну для виконання покладених на неї завдань.

2.3.2. Ініціювати залучення до участі у своїй роботі представників органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та громадських об'єднань (за погодженням з їх керівниками), а також незалежних експертів (за згодою).

2.3.3. Утворювати у разі потреби для виконання покладених на нього завдань постійні та тимчасові робочі органи (комітети, експертні групи).

2.3.4. Організовувати проведення конференцій, семінарів, нарад та інших заходів, спрямованих на виконання завдань Молодіжного парламенту.

2.3.5. Вносити пропозиції міському голові щодо заохочення в установленому порядку представників інститутів громадянського суспільства та окремих громадян за їх внесок у вирішення питань місцевого значення у молодіжній сфері.

2.3.6. Брати участь у місцевих, всеукраїнських та міжнародних заходах, що відбуваються за участі молодіжних організацій.

2.3.7. Мати бланк із своїм найменуванням.

2.3.8. Доступу в установленому порядку до приміщень, в яких розміщені виконавчі органи Чернівецької міської ради, а також право участі в засіданнях міської ради, депутатських комісій, виконавчих органів, робочих груп, конкурсних комісій, утворених нею, з розгляду питань, що належать до компетенції Молодіжного парламенту.

Розділ 3. ОБРАННЯ ДЕЛЕГАТИВ МОЛОДІЖНОГО ПАРЛАМЕНТУ

3.1. Склад Молодіжного парламенту формується на установчих зборах шляхом рейтингового голосування кандидатів за делегатів, які особисто присутні на установчих зборах.

3.2. До складу Молодіжного парламенту входить 21 громадянин України віком від 14 до 35 років за 3-ма квотами:

3.2.1. 10 представників громадських об'єднань та/або відокремлених підрозділів громадських об'єднань, установ, організацій, що проводять діяльність у сфері молодіжної політики, які зареєстровані в установленому порядку та проводять діяльність на території Чернівецької міської територіальної громади.

3.2.2. 8 представників закладів освіти, кандидатури яких подаються студентським самоврядування I-IV рівня акредитації кожного навчального закладу Чернівецької міської територіальної громади.

3.2.3. 3 представники учнівського самоврядування Чернівецької міської територіальної громади.

3.3. До складу Молодіжного парламенту може бути обрано не більше одного представника від кожного інституту громадянського суспільства, що виявив бажання увійти до складу молодіжного парламенту.

3.4. Термін повноважень складу Молодіжного парламенту становить два роки.

3.5. Для формування складу Молодіжного парламенту міський голова не пізніше ніж за 10 календарних днів до визначеної дати проведення установчих зборів утворює ініціативну групу з їх підготовки за участю представників

інститутів громадянського суспільства, відповідних посадових осіб виконавчих органів та депутатів міської ради.

3.5.1. У разі, коли при Чернівецькій міській раді вже утворений Молодіжний парламент та його повноваження не припинені достроково, ініціативна група утворюється не пізніше ніж за 10 календарних днів до закінчення його повноважень.

3.5.2. До складу ініціативної групи входять делеговані члени чинного Молодіжного парламенту (якщо її повноваження не були припинені достроково), представники інститутів громадянського суспільства, які не представлені у складі Молодіжного парламенту, представники виконавчих органів влади та депутатів.

3.5.3. Модератор не пізніше ніж за 10 календарних днів до проведення установчих зборів в обов'язковому порядку оприлюднює на офіційному вебпорталі Чернівецької міської ради та/або в інший прийнятний спосіб, підготовлене ініціативною групою повідомлення про дату, час, місце, порядок проведення установчих зборів, порядок подання заяв для участі в установчих зборах, відомості про склад ініціативної групи та прізвище, ім'я, електронну адресу та номер телефону відповідальної особи.

3.5.4. Склад ініціативної групи затверджується розпорядженням Чернівецького міського голови.

3.6. Для участі в установчих зборах подається :

3.6.1. Заява у довільній формі, підписана кандидатом у делегати молодіжного парламенту.

3.6.2. Протокол про рішення делегування для участі в установчих зборах представника, який одночасно є кандидатом на обрання до складу Молодіжного парламенту.

3.6.3. Біографічна довідка делегованого представника інституту громадянського суспільства із зазначенням його прізвища, імені, по батькові, посади, місця роботи, посади в інституті громадянського суспільства, контактної інформації, згоду на обробку персональних даних.

3.6.4. Витяг з державного реєстру інституту громадянського суспільства або лист підтримки навчального закладу.

3.7. Приймання заяв для участі в установчих зборах припиняється за 3 календарних дні до їх проведення.

3.8. Підставами для відмови представнику інституту громадянського суспільства в участі в установчих зборах є:

3.8.1. Невідповідність документів, поданих інститутом громадянського суспільства, вимогам цього положення про Молодіжний парламент.

3.8.2. Участь в інших молодіжних радах та/чи парламентах областей або міст.

3.8.3. Невідповідність інституту громадянського суспільства або делегованого ним представника квотам.

3.8.4. Недостовірність інформації, що міститься в документах, поданих для участі в установчих зборах.

3.8.5. Відмова інституту громадянського суспільства від участі в установчих зборах шляхом надсилання офіційного листа на пошту, вказану при

оголошенні про створення ініціативної групи на сайті міськради, за підписом уповноваженої особи керівного органу такого інституту.

3.8.6. Перебування інституту громадянського суспільства, який делегував свого представника для участі в установчих зборах, у процесі припинення або його приналежність до релігійних організацій та політичних партій.

3.9. На установчих зборах затверджується склад Молодіжного парламенту.

3.10. Під час проведення установчих зборів, які відкриває уповноважений представник ініціативної групи, з числа членів ініціативної групи обирається лічильна комісія, голова, секретар установчих зборів, заслуховується інформація голови або іншого уповноваженого члена попереднього складу Молодіжного парламенту про його діяльність, якщо такий парламент був утворений, а також обирається новий склад Молодіжного парламенту.

3.11. Рішення установчих зборів оформляється протоколом, який складається впродовж трьох робочих днів з моменту проведення установчих зборів, підписується головою та секретарем установчих зборів і подається Чернівецькому міському голові.

3.12. Чернівецький міський голова на підставі протоколу установчих зборів затверджує склад Молодіжного парламенту і оприлюднює розпорядження впродовж п'яти робочих днів на офіційному вебпорталі Чернівецької міської ради.

3.13. Зміни у складі Молодіжного парламенту затверджуються розпорядженням міського голови на підставі протоколу засідання Молодіжного парламенту. Відомості про такі зміни оприлюднюються на офіційному вебпорталі Чернівецької міської ради впродовж п'яти робочих днів з моменту затвердження.

Розділ 4. СТРУКТУРА ТА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДІЖНОГО ПАРЛАМЕНТУ

4.1. Голова Молодіжного парламенту:

4.1.1. Обирається з числа делегатів парламенту на її першому засіданні шляхом таємного голосування більшістю голосів та складає присягу такого змісту: «Я, (ПІБ), урочисто присягаю чесно та сумлінно виконувати обов'язки голови Молодіжного парламенту при Чернівецькій міській раді, завжди бути відданим/ою інтересам молоді, сприяти втіленню цих інтересів у життя».

4.1.2. Організовує діяльність Молодіжного парламенту.

4.1.3. Представляє Молодіжний парламент у відносинах з центральними і місцевими органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, органами місцевого самоврядування, засобами масової інформації.

4.1.4. Скликає чергові та позачергові засідання Молодіжного парламенту та головує на них.

4.1.5. Підписує документи від імені Молодіжного парламенту.

4.1.6. Звітує про роботу Молодіжного парламенту щороку.

4.1.7. Може бути радником міського голови на громадських засадах.

4.2. Голова та секретар Молодіжного парламенту можуть бути відкликані з посади у випадках:

4.2.1. За власним бажанням на підставі поданої письмової заяви.

4.2.2. Припинення його членства у парламенті.

4.2.3. Недовіри 2/3 (14-ти) делегатів Молодіжного парламенту.

4.3. Секретар Молодіжного парламенту:

4.3.1. Обирається шляхом таємного голосування з числа делегатів парламенту та складає присягу такого змісту: «Я, (ПІБ), урочисто присягаю чесно та сумлінно виконувати обов'язки секретаря Молодіжного парламенту при Чернівецькій міській раді, завжди бути відданим/ою інтересам молоді, сприяти втіленню цих інтересів у життя».

4.3.2. Організовує підготовку і проведення засідань Молодіжного парламенту.

4.3.3. Повідомляє про час, та місце проведення засідання Молодіжного парламенту та формує порядок денний.

4.3.4. Веде протоколи засідань Молодіжного парламенту та разом з головою підписує їх.

4.3.5. У разі припинення повноважень голови Молодіжного парламенту виконує його обов'язки до обрання нового голови, що відбувається на наступному засіданні.

4.4. Рада голів Молодіжного парламенту (далі – Рада голів) є вищим керівним органом.

4.4.1. Рада голів складається з голови Молодіжного парламенту, секретаря та чотирьох голів комітетів Молодіжного парламенту.

4.4.2. Рада голів проводить обговорення для вирішення поточних та організаційних питань. Обговорення відбуваються за ініціативи делегатів Ради голів не рідше, ніж двічі на місяць. Про час, місце делегатів Ради голів повідомляють за 3 дні до моменту проведення.

4.4.3. Обговорення Ради голів є правочинним за умови присутності більшості від загального складу його делегатів особисто або їх участі в режимі відео конференції.

4.4.4. Кожен член Ради голів може виступати з ініціативою щодо визначення завдань, шляхів перспективного розвитку основних напрямів діяльності Молодіжного парламенту.

4.4.5. Рада голів формує календарне планування Молодіжного парламенту, план заходів та проєктів, налагоджує взаємодію між роботою комітетів, проводить аналіз виконаних завдань.

4.5. Зі складу делегатів Молодіжного парламенту формуються **комітети** таких напрямків: культури та національної ідеї; спорту, туризму та екології; медіа та комунікації; освіти та інновацій.

4.5.1. За рішенням Молодіжного парламенту можуть бути утворені інші постійні та тимчасові комітети і робочі органи.

4.5.2. Заява про включення до складу комітету приймається секретарем Молодіжного парламенту, а склад комітету затверджується на засіданні Молодіжного парламенту.

4.5.3. На засіданні Молодіжного парламенту більшістю від загального складу ухвалюється рішення про обрання голови комітету.

4.5.4. Комітети формують первинний план, опрацьовують та подають на розгляд Молодіжному парламенту проекти своєї сфери.

4.6. Делегати Молодіжного парламенту – представники громадських інституцій, закладів вищої освіти чи навчальних закладів, які представляють та відстоюють інтереси молоді:

4.6.1. Складають присягу на першому засіданні Молодіжного парламенту.

4.6.2. Входять в комітет за обраним напрямом діяльності.

4.6.3. Виявляють ініціативність, діють в інтересах молоді.

4.6.4. Голосують на засіданнях Молодіжного парламенту.

4.6.5. Мають право запропонувати додаткові питання для розгляду, які більшістю від числа присутніх включаються до порядку денного.

4.7. Делегатство в Молодіжному парламенті припиняється на підставі рішення Молодіжного парламенту у разі:

4.7.1. Систематичної (більше ніж два рази підряд) відсутності члена Молодіжного парламенту на його засіданнях без поважних причин.

4.7.2. Надходження повідомлення від інституту громадянського суспільства з підписом керівника, якщо інше не передбачено його установчими документами, про відкликання свого представника та припинення його членства в Молодіжному парламенті.

4.7.3. Неможливості члена Молодіжного парламенту брати участь у роботі Молодіжного парламенту за станом здоров'я, визнання його в судовому порядку недієздатним або обмежено дієздатним.

4.7.4. Подання членом Молодіжного парламенту відповідної заяви.

4.7.5. Обрання члена Молодіжного парламенту делегатом інших молодіжних рад та/або парламентів при обласних чи міських радах. Обрання народним депутатом України, депутатом Чернівецької обласної ради, депутатом Чернівецької міської ради або призначення на посаду в органи місцевого самоврядування.

4.7.6. Набрання законної сили обвинувального вироку щодо члена Молодіжного парламенту.

4.7.7. Смерті члена Молодіжного парламенту.

4.7.8. При вчиненні дій, спрямованих на підрив авторитету, територіальної цілісності та національної безпеки України, порушення прав, свобод чи інтересів будь-яких осіб, пропаганду війни, насильства чи іншої ворожнечі.

4.7.9. У разі припинення будь-якою особою делегатства у Молодіжному парламенті її місце займає наступний кандидат до складу Молодіжного парламенту, який набрав найбільшу кількість голосів за результатами проведення рейтингового голосування на установчих зборах. Відповідне рішення приймається на найближчому засіданні Молодіжного парламенту та зміни затверджуються розпорядженням міського голови.

4.8. Основною формою роботи Молодіжного парламенту є засідання, що проводяться у разі потреби, але не рідше одного разу на місяць.

4.8.1. Позачергові засідання Молодіжного парламенту можуть скликатися за ініціативою голови Молодіжного парламенту або однієї третини загального складу делегатів Молодіжного парламенту.

4.8.2. Повідомлення про скликання засідання Молодіжного парламенту, у тому числі позачергового, доводиться до відома кожного її члена не пізніше як за два робочих дні до його початку.

4.8.3. Засідання Молодіжного парламенту проводить голова Молодіжного парламенту або за його відсутності секретар Молодіжного парламенту.

4.8.4. Засідання Молодіжного парламенту є правочинним, якщо на ньому присутні не менш як 11 делегатів (включно з головою та секретарем).

4.8.5. Молодіжний парламент проводить засідання у сесійній залі Чернівецької міської ради за сприянням модератора.

4.8.6. Засідання Молодіжного парламенту проводяться відкрито.

4.8.7. За запрошенням Молодіжного парламенту в його засіданнях можуть брати участь представники центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадськості.

4.8.8. Пропозиції щодо розгляду питань на засіданні Молодіжного парламенту вносять голова, секретар та члени Молодіжного парламенту.

4.8.9. Підготовку порядку денного засідання Молодіжного парламенту з урахуванням пропозицій його делегатів та матеріалів для розгляду на засіданні забезпечує секретар Молодіжного парламенту.

4.8.10. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менше 11 делегатів.

4.8.11. Рішення, ухвалене на засіданні Молодіжного парламенту, у п'ятиденний термін оформлюється протоколом, який підписується головуючим на засіданні та секретарем Молодіжного парламенту.

4.8.12. Делегат Молодіжного парламенту, який не підтримує рішення, може викласти у письмовій формі свою окрему думку, що додається до протоколу засідання.

4.8.13. Рішення Молодіжного парламенту мають рекомендаційний характер і можуть бути розглянуті на сесії Чернівецької міської ради.

4.9. Експертна рада Молодіжного парламенту (далі - Експертна рада) – консультативний орган, який утворюється при Молодіжному парламенті та сприяє у забезпеченні ефективної діяльності парламенту.

4.9.1. До експертної ради входить 7 громадян України, які обираються делегатами Молодіжного парламенту не менше ніж 11 голосами.

4.9.2. Члени Експертної ради не можуть бути делегатами Молодіжного парламенту.

4.9.3. Завданням Експертної ради є надання рекомендацій щодо визначення шляхів перспективного розвитку та плану роботи Молодіжного парламенту.

4.9.4. Формування перспективного бачення та допомога в розробці проєктів Молодіжного парламенту.

4.9.5. Експертна рада проводить громадську експертизу діяльності Молодіжного парламенту.

4.9.6. Пропозиції Експертної ради є обов'язковими для розгляду Молодіжним парламентом.

4.9.7. Засідання Експертної ради відбуваються не менше 1 разу на півріччя, де присутня Рада голів Молодіжного парламенту.

4.9.8. Експертна рада консультує голову Молодіжного парламенту щодо питань молодіжної політики.

4.9.9. Матеріально-технічне та організаційне забезпечення діяльності Експертної ради здійснює Молодіжний парламент.

Розділ 5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Зміни та доповнення до Положення про Молодіжний парламент затверджуються Чернівецькою міською радою. Проект змін та доповнень до Положення про Молодіжний парламент в обов'язковому порядку обговорюється на засіданні Молодіжного парламенту.

5.2. Дострокове припинення діяльності Молодіжного парламенту здійснюється у разі:

5.2.1. Коли засідання Молодіжного парламенту не проводилося впродовж двох місяців.

5.2.2. Прийняття відповідного рішення на її засіданні.

5.2.3. Коли діючий кількісний склад Молодіжного парламенту складає менше, ніж 11 делегатів.

5.3. Рішення про дострокове припинення діяльності Молодіжного парламенту оформляється відповідним розпорядженням міського голови.

Секретар Чернівецької міської ради

М. Кирилюк

Джерело: Офіційний сайт Чернівецької міської ради. URL: <https://city.cv.ua/search/documents>

ДОДАТОК І

У К Р А Ї Н А
Чернівецька міська рада
сесія VIII скликання

Р І Ш Е Н Н Я

2022 № _____

м. Чернівці

Про затвердження Положення про стажування
для студентів та молоді у Чернівецькій міській раді

Відповідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з метою запровадження механізмів залучення студентів та молоді до стажування у Чернівецькій міській раді, формування кваліфікованого резерву кадрів, можливості учасникам стажування отримати практичні навички роботи на посадах в органах місцевого самоврядування Чернівецька міська рада

В И Р І Ш И Л А :

1. Затвердити Положення про стажування для студентів та молоді у Чернівецькій міській раді.
2. Забезпечити розміщення на офіційному вебпорталі Чернівецької міської ради окремого розділу «Стажування студентів та молоді» та його подальше наповнення.
3. Рішення підлягає оприлюдненню на офіційному вебпорталі Чернівецької міської ради.
4. Організацію виконання цього рішення покласти на відділ з питань кадрової роботи міської ради.
5. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника міського голови з питань діяльності виконавчих органів міської ради Юрія Лесюка та постійну комісію міської ради з питань гуманітарної політики.

Чернівецький міський голова

Роман КЛІЧУК

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення міської ради
VIII скликання

2022 №

ПОЛОЖЕННЯ
про стажування для студентів та молоді у Чернівецькій міській раді

1. Загальні положення

- 1.1. Положення про стажування для студентів та молоді у Чернівецькій міській раді (далі - Положення) визначає механізм залучення студентів та молоді до стажування у Чернівецькій міській раді, шляхом проведення відкритого набору на конкурсних засадах, з метою подальшого формування кваліфікованого резерву кадрів та можливості учасникам стажування отримати практичні навички роботи на посадах в органах місцевого самоврядування.
- 1.2. Стажування для студентів та молоді у Чернівецькій міській раді (далі - Стажування) сприяє розвитку навичок та здібностей, універсальних знань та практичних вмій, необхідних для подальшого кар'єрного росту, шляхом залучення освіченої та ініціативної молоді в органи місцевого самоврядування Чернівецької територіальної громади.
- 1.3. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:
- 1.3.1. Аплікаційна форма - це заявка-анкета кандидата на участь у Стажуванні.
- 1.3.2. Кандидат - особа, вік якої на момент заповнення аплікаційної форми становить від 19 до 25 років, що навчається в закладі вищої освіти, або вже здобула вищу освіту, що підтверджується відповідним дипломом.
- 1.3.3. Керівник стажування - відповідальний за проведення стажування, уповноважений керівником структурного підрозділу Чернівецької міської ради працівник відповідного структурного підрозділу.
- 1.3.4. Стажер - особа, яка проходить стажування у Чернівецькій міській раді, на визначених Положенням умовах.
- 1.4. Набір на Стажування проводиться щорічно двічі на рік.
- 1.5. Строк Стажування становить два місяці.
- 1.6. На Стажування не поширюється дія Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

2. Процедура набору на Стажування

2.1. Набір стажерів для Стажування здійснює Конкурсна комісія з відбору кандидатів для стажування до Чернівецької міської ради (далі - Конкурсна комісія).

2.1.1. Конкурсна комісія складається з голови, заступника голови та секретаря.

2.1.2. До складу Конкурсної комісії входять:

– заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів міської ради, за яким закріплено відповідний напрямок;

– делегований член постійної комісії з питань гуманітарної політики Чернівецької міської ради;

– начальник, або заступник начальника відділу з питань кадрової роботи Чернівецької міської ради.

2.1.3. У роботі Конкурсної комісії з правом дорадчого голосу мають право брати участь Чернівецький міський голова, депутати Чернівецької міської ради, керівники та заступники керівників структурних підрозділів виконавчих органів Чернівецької міської ради.

2.1.4. Роботу конкурсної комісії забезпечує відділ з питань кадрової роботи Чернівецької міської ради.

2.1.5. Конкурсна комісія проводить свою роботу у формі засідань, які є відкритими. Засідання можуть проводитись в режимі онлайн.

2.1.6. Конкурсна комісія є повноважною за умови присутності на ній більшості затвердженого складу.

2.1.7. Конкурсна комісія приймає рішення простою більшістю голосів від затвердженого складу.

2.1.8. За результатами проведення засідань Конкурсної комісії складається протокол, що підписується членами Конкурсної комісії.

2.1.9. Конкурсна комісія та її члени діють на засадах неупередженості, об'єктивності, незалежності, недискримінації, відкритості, прозорості, доброчесності.

2.2. Процедура набору на Стажування здійснюється в три етапи:

2.2.1. Заповнення претендентами аплікаційної форми.

2.2.1.1. На офіційному веб-сайті Чернівецької міської ради розміщується окремий розділ «Стажування студентів та молоді», в якому, крім іншого, міститься гіперпосилання на аплікаційну форму.

2.2.1.2. Аплікаційна форма доступна для заповнення кандидатами на Стажування з 1 до 15 лютого та з 1 до 15 вересня.

Аплікаційна форма містить поля для обов'язкового заповнення, а саме: прізвище, ім'я та по-батькові; дата народження; рівень освіти (здобувач вищої освіти, бакалавр, магістр); адреса проживання; контактний номер телефону; адреса електронної пошти; напрямки стажування, які цікавлять претендента; мотивація участі у стажуванні; подання скан-копій довідки із закладу вищої освіти, або скан-копії документа про освіту (для кандидатів з вищою освітою), позначка про надання згоди на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

2.2.2. Розгляд Конкурсною комісією заповнених аплікаційних форм.

2.2.2.1. Конкурсна комісія розглядає аплікаційні форми, за результатами чого допускає чи не допускає до наступного етапу співбесіди та повідомляє про це претендентів листом на електронну пошту та/або за номером контактного телефону. Конкурсна комісія може не допустити особу до наступного етапу конкурсу якщо така особа не відповідає визначенню терміну «кандидат», що наведений в пункті 1.3.2. Положення, заповнила не всі поля для обов'язкового заповнення в аплікаційній формі тощо.

2.2.2.2. Якщо Конкурсна комісія допускає кандидата до наступного етапу, то не менше ніж за 2 дні до проведення співбесіди повідомляє кандидата про місце, дату та час.

2.2.3. Проведення Конкурсною комісією співбесід з кандидатами.

2.2.3.1. Співбесіди проводяться протягом не більше 12 днів з моменту закінчення процесу заповнення аплікаційної форми.

2.2.3.2. Під час проведення співбесіди Конкурсна комісія має брати до уваги мотивацію, попередню громадську та соціальну активність кандидата, та успішність в навчанні й роботі (якщо така була). Перевага надається кандидатам, які ще не проходили Стажування.

2.2.3.3. За результатами проведення співбесіди, Конкурсна комісія протягом не більше 3 днів з моменту закінчення етапу співбесід:

- визначає кандидатів, яким буде запропоновано проходження Стажування та повідомляє про це кандидата листом на електронну пошту та/або за номером контактного телефону;
- повідомляє структурний підрозділ Чернівецької міської ради інформацію про кандидатів, які пройшли співбесіду та будуть проходити стажування у відповідному структурному підрозділі.

3. Проходження Стажування та його результати

3.1. Керівник стажування протягом не більше 2 днів з моменту отримання інформації про кандидатів, які пройшли співбесіду та будуть проходити стажування у відповідному структурному підрозділі, повідомляє за номером контактного телефону про дату початку стажування.

3.2. Кандидат, який пройшов співбесіду та буде проходити стажування у відповідному структурному підрозділі повинен написати заяву на проходження Стажування на ім'я керівника відповідного структурного підрозділу (Додаток 1) та, за потреби, інші документи.

3.3. Не пізніше першого тижня стажування керівник стажування надає стажеру завдання (план стажування) на період такого стажування.

3.4. Керівник стажування:

- забезпечує умови, необхідні для проходження стажування;
- забезпечує можливість ознайомлення з організацією роботи відповідного структурного підрозділу Чернівецької міської ради;
- залучає стажера, який проходить стажування, до діяльності відповідного структурного підрозділу;

- надає допомогу в удосконаленні знань, умінь та навичок;
- контролює виконання завдань (плану стажування).

3.5. Стажування проходить за індивідуальним графіком, узгодженим між керівником стажування та стажером.

3.6. За підсумками стажування на підставі виконаних завдань (плану стажування) та рекомендації від керівника стажування, керівник відповідного структурного підрозділу, в якому проходило стажування, визначає чи успішно було пройдено стажування.

3.7. Якщо стажування було пройдено успішно, то керівник відповідного структурного підрозділу, в якому проходило стажування, надає відповідну інформацію Чернівецькому міському голові. На підставі вказаної інформації стажеру вручається сертифікат про успішне проходження Стажування за підписом Чернівецького міського голови.

Секретар міської ради

Марина Кирилюк

Джерело: Офіційний сайт Чернівецької міської ради. URL:
<https://city.cv.ua/search/documents>